

Egy hét a világpolitikában

HÉTFO: Az afgán kormány tárgyalásokat javasol szomszédainak, Pakisztánnak és Iránnak — A kenyai fővárosban Nyugat-Szahara jövőjéről tanácskozik az Afrikai Egységsszervezet különbözőbizottsága — Cheysson Indiában

KEDD: Szadat és Begin tizenegyedik találkozója Alexandriában — Damaszkuszban megbeszélésekre kerül sor Kadhafi, Asszad és Arafat között, új arab csúcserkeztetést sürgetnek — Pinto Balsemao kormányfői megbízatása Portugáliában — Vita a költségvetésről az amerikai kormány tagjai között

SZERDA: Kania beszéde Poznanban, majd Varsóban: Glemp katolikus egyházfi nyugalomra és munkára szólít; a Szolidaritás szélsőséges felbontása a társadalmi feszültséget Lengyelországban — Kínai provokációk Vietnam határán

CSÜTÖRTÖK: Spanyolországban a kormány újabb lépéseket tesz a NATO-hoz való csatlakozás érdekében — Heves nézeteltérések Bonnban a szociáldemokraták békefórumán az atlanti fegyverkezési tervekről — Tiltakozás Japánban az Okinawáról startoló amerikai felderítő gépek koreai útjai ellen

PÉNTEK: Összeül a Biztonsági Tanács, miután napok óta tart a dél-afrikai agresszió Angola ellen; világszerte erőteljesen bírálják Pretoriát, amely igyekszik kicsinyíteni akcióját s Washington cinkosságára támaszkodik

SZOMBAT: Újabb terroreseményekről érkezik hír Salvadorból — Firjubin szovjet külügyminiszter-helyettes pakisztáni látogatása nyomán Ziaul Hak hasznos és pozitív tanácskozásként nyilatkozik.

Világszerte elítélték a pretoriai rezsim agresszióját Angola ellen. A képen tiltakozó megmozdulás Londonban

A HÉT 3 KÉRDÉSE

Milyen összefüggés mutatkozik az elmúlt napok veszélyes, fegyveres incidensei között?

Az elmúlt napokban különös figyelmet kiváltott fegyveres incidensek földrajzilag meglehetősen távol estek egymástól. Van azonban egy olyan mozzanat, amely mégis összekapcsolja a látszólag egymástól elkülönült fejleményeket. Ez pedig — teljes nyíltsággal vagy burkolatlan, a kulisszák mögött — Washington békét veszélyeztető politikája, sok esetben egyenesen provokatív magatartása.

Még mindig nem üttek el a Sidra-öböl felett lezajlott „légi csata” hullámai, az amerikai és libiai jelentések továbbra is ellentmondóak. Ami azonban vitathatatlan, hogy az amerikai politika szándékosan játszott a tűzzel, amikor hadgyakorlatait a Líbia által igényelt felségvizek felett is megrendezte, s közben lélektani körítés-ként az amerikai sajtó szintén hemzsegett a Líbia-ellenes, a Kadhafi rendszernek megdöntését tagláló kommentárokkal. Vajon hogy érezze az Egyesült Államok, ha Amerika partjaitól közel rendelkeznek ilyen jellegű gyakorlatokat, milyen szavazhatósága lehet a Washington által is elvből szükségesnek tartott „bizalomserkentető” intézkedéseknek (a hadgyakorlatok előre jelzése stb.), amikor az óceáni hadgyakorlatokat ez esetben a bizalmatlanság erősítésére használták fel?

Alig néhány nappal a földközi-tengeri közjáték után, immár nem a 6., hanem a 7. amerikai flotta övezetéből érkezett egy figyelemre méltó hír. A KNDK tiltakozott az amerikai felderítő gépek berepülései ellen, és Ja-

pánban követelték: ne engedjék meg az Okinawáról, tehát Japán területéről startoló SR 71-es kémrepülőgépeknek a Koreai-félsziget feletti, más államok szuverenitását sértő tevékenységét. (Az eset az amerikai sajtóban is visszhangot kapott, miután — láthatólag figyelmeztető jelleggel — légvédelmi rakétát lőttek fel a KNDK-ban, ha nem is az amerikai gép közvetlen szomszédságában.)

Tűzveszélyes helyzet alakult ki — nem először Afrika déli részében: a dél-afrikai hadsereg nagyarányú behatolást hajtott végre Angolában. Úrügyként arra hivatkoztak, hogy a Namibia függetlenségéért küzdő SWAPO-szervezet támaszpontjait akarták megsemmisíteni a dél-afrikai gyarmati megbirodalmi alatti levő terület északi szomszédságában. Páratlan cinizmussal és képmutatással az angolai hadsereget tették felelőssé, mert fellépett a független országba 2–300 kilométer mélységben benyomult dél-afrikai csapatok (számukat negyven-hatvan ezer között becsültk) ellen.

A dél-afrikai támadást világszerte elítélték. Így tett az Afrikai Egységsszervezet, az el nem kötelezettek mozgalma, de felemelte szavát az Angolával közös történelmi múlttal és nyelvvel rendelkező Brazília és több nyugat-európai állam, Franciaország, az NSZK, Nagy-Britannia is. A szovjet távirati irodát a TASZSZ-t felhatalmazták annak közlésére, hogy Moszkva nem lehet közömbös az Angolát ért agresszióval kapcsolatban, s emlékeztettek a két ország között érvényben levő barátsági szerződésre. (Angola tudja, mit jelent a barátok segítése, hiszen kubai internacionálisok segítettek függetlenségük megvédésében.) Joggal

hívták fel a figyelmet a dél-afrikai akció időzítésére is: közvetlenül azelőtt ment végbe, hogy a jövő csütörtökön megkezdődik a Namibia jövőjének szentelt rendkívüli ENSZ-ülésszak.

Dél-Afrikának egyetlen befolyásos támogatója akadt: az Egyesült Államok, amely mindmáig nem létesített diplomáciai kapcsolatokat Angolával, viszont a világszervezettel tiltakozó ellenére, erőit a szalakat az apartheiduralommal. Ezt a korábbi kormányzatok alatt is megtette, de lehetőleg kerülve a nyilvánosságot, szégyenlősen. A Reagan-adminisztráció, amikor „terroristaként” ítéli el a nemzeti felszabadító mozgalmakat, teljes nyíltsággal a dél-afrikai gyarmatosítókat és fajüldözöket pártfogolja a namibiai függetlenségi harcokkal szemben. Ezért alkot egységet az utóbbi időszak három fegyveres incidense, jóllehet az angolai tartományokban nem amerikaiak, hanem dél-afrikaiak voltak a végrehajtók, a bombák kioldói, a lövegek elsütői...

Mit hozott az újabb Szadat-Begin-találkozó?

Tizenegyedik alkalommal találkozott negyvenöt hónap leforgása alatt Szadat egyiptomi elnök és Begin izraeli miniszterelnök — ezúttal Alexandriában. Nem hiányoztak a szokott dramaturgiai fogások: ellentétek, berzenkedések, enyhé bírálatok, majd a nagy kibékülés, az államférfiúi bölcsességnek tulajdonított közös nevezőre jutás. Mint a megelőző csúcserkeztetéseknél, ezúttal is „sikeres voltak iltelve”: sem saját belpolitikai helyzetüket tekintve, sem a Washingtonhoz fűződő viszonyból következően nem engedhették meg a veszekedést eltűlését.

A megbeszélések eredményeként újabb nekifutás következik a palesztin autonómia-tárgyalásokon, valószínűleg már szeptemberben. Szemmel láthatóan nem sok derűlátással: a palesztin ügyet nem lehet úgy megoldani, hogy nem biztosítják igazi önrendelkezésüket, s a tárgyalásokról kizárják törvényes képviselőjüket, s a PFSZ-t. Így azután — egy bejrúti lap példázatával — folyik majd az alkudozás egy olyan „áruról”, amellyel nem rendelkezhetnek. Folyik a dinamikusnak feltüntetett helybenjárás, miközben mindenki tudja: nem tudnak és nem akarnak eredményt elérni.

Alexandria mellett Damaszkusz volt a közel-keleti tárgyalások ellenpólusa. Kadhafi, Asszad és Arafat a legújabb események fényében újabb arab csúcsot sürgetett, s a libiai vezető találkozt más arab államférfiakkal is, sőt hosszas szünet után ismét beszélő viszony jött létre Szaúd-Arábiával. (Szaúd-Arábia egyébként nemrég előterjesztette saját rendezési tervét, lényegében hasonló véleményt formált a Párizsban vendégeskedő Husszejn jordániai király is.) A közel-keleti kibontakozást kereső megbeszélő sorozat a jelek szerint magasabb sebességfokozatra kapcsol, igaz a haladás nem igérkezik egyszerűnek: Alexandria az úttakadályokat is jelezte...

Mi a lényege az új afgán kormánynyilatkozatnak?

A nemzetközi híradásokban ma az egyik legjobban szereplő országnév Afganisztán. Sokféle javaslattal élnek — a legtöbbet sajnos nem az afgánok — az ázsiai és a világbeke érdekében. Ezért kellett élénk visszhangot a valóban illetékesnek, az afgán kormányának a nyilatkozata. Ez az okmány, miután kizár minden külső beavatkozási kísérletet, tárgyalásokat indítványoz a szomszédoknak, Pakisztánnak és Iránnak, akár az ENSZ képviselőinek jelenlétében; intézkedéseket szorgalmaz a menekültprobléma megoldására; s a helyzet általános megnyugvásának, enyhülésének következményeként lehetségesnek tartja az Afganisztánban tartózkodó szovjet csapatok visszavonását. (Azok feladata éppen a külső fenyegetés ellensúlyozása.)

A nyilatkozat közzétételével egy időben tárgyalt Pakisztánban Firjubin szovjet külügyminiszter-helyettes, hosszabb idő óta ez volt az első közvetlen kétoldalú kapcsolatfelvétel. A pakisztáni elnökkel való találkozás nyomán első ízben érkezett olyan pakisztáni reakció, amely nem volt teljesen elutasító a lehetséges tárgyalásokkal kapcsolatban. (Több nyugati hírügynökség még néhány órával korábban az új javaslatok egyértelmű elvetéséről írt...)

A hír friss, többet mondani korai lenne.

Réti Ervin

Továbbra is feladat: a számvitel korszerűsítése

Befejeződött Debrecenben a II. számviteli konferencia

A számviteli szakemberek debreceni kétnapos tanácskozását kísérő nagy érdeklődést jól jellemzi, hogy a várakozással ellentétben nem 1300, hanem több mint 1600 résztvevő volt kíváncsi a plenáris üléseken és a szekciókban elhangzó előadásokra.

A pénteken kezdődött konferencia szombaton délelőtt négy szekcióban — ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, költségvetés — folytatódott. Délben került sor a záró plenáris ülésre, ahol először a tanácskozás érdemi munkájának összefoglalásaként a számviteli munka további korszerűsítését, fejlesztését

szolgáló ajánlásokat fogadták el a résztvevők. Ezután két külföldi delegáció — a lengyel és a mongol — vezetője szólalt fel, majd dr. Villányi Miklós pénzügyminiszter-helyettes elnöki összefoglalója öbcusztatta az ország minden részéből Debrecenbe érkezett számviteli szakembereket.

Pénteken befejeződött Debrecenben a Magyar Elektrotechnikai Egyesület 28. vándorgyűlése. A villamosenergetika hazai szakembereinek találkozóján megvitták a takarékos energiagazdálkodás új eljárásait, az utóbbi időszak műszaki újdonságait.

Minőségellenőrök tanácskozása

KONFERENCIA DEBRECENBEN

A szocialista országok külkereskedelmi minőség-ellenőrző szervezeteinek együttműködése alapján augusztus 31.—szeptember 2. között Debrecen alminőség-ellenőrzési szakkonferenciát rendeznek. A HUNGAROFRICT Kűlkereskedelmi

Vállalat, a Minőségi Ellenőrző Részvénytársaság rendezésében megnyílt konferencián az alma exportálásában, importálásában érdekelt szocialista országok minőség-ellenőrzési szervezeteinek szakemberei vesznek részt.

Mexikói-francia közös nyilatkozat Salvadorról

Mexikó és Franciaország pénteken elismerte, hogy a Farabundo Marti Nemzeti Felszabadítási Front és a Salvadori Forradalmi Demokratikus Front Szövetsége olyan „representatív politikai erők”, amelyek kötelezettségek vállalására és az ebből fakadó jogok gyakorlására.

A mexikói külügyminiszterium által a salvadori helyi sajtóval közölt közösen mexikói-francia nyilatkozat jesszégei, törvényesül, hogy „a szövetség részt vegyen a válságból kivetelő politikai megoldás tárgyalási és közéleti mechanizmusainak létrehozásában”.

Mindkét kormány állást foglalt amellett, hogy a salvadori nép érdekeinek megőrzésére a politikai megoldás mellett az erőszakos megoldás megkezdését teremtőnek, átalakítóként a fegyveres erőket, megteremtőnek a szükséges feltételeket ahhoz, hogy tiszteljen tartsák a valóban szabad választásokon kifejezésre jutott néparakat, létrehozzák a demokratikus rendszerekkel velejáró más mechanizmusokat”.

Egyébként már hetek óta ismert, hogy a mexikói és francia kormány között konzultációk folynak a közép-amerikai helyzetről. Jorge Castaneda mexikói külügyminiszter francia kollégájával, Claude Cheyssonnal is mindelemlőtt a salvadori válságról tanácskozott.

A Farabundo Marti Nemzeti Felszabadítási Front, az FMLN, és a Forradalmi Demokratikus Front a salvadori nép győzelmének tekintik, hogy Mexikó és Franciaország a két front szövetségét a salvadori nép reprezentatív politikai erejének ismerte el.

A két szövetséges szervezet politikai-katonai bizottságának tagja: Salvador Samayoa és José Napoleon Rodriguez Ruiz, pénteken este Mexikóvárosban sajtóértekezleten jelentette a mexikói és francia kormány döntésének fontosságát. Elmondották, hogy a mexikói és francia kormány döntését nagy jelentőségű pozitív nemzetközi fejleménynek tartják, és reményüket fejezték ki, hogy az elhatározást az ENSZ keretein belül is meg fogják vitatni. (MTI)

Firjubin Indiában

Nyikolaj Firjubin szovjet külügyminiszter-helyettes, aki háromnapos pakisztáni tárgyalásai után pénteken érkezett Új-Delhibe, megbeszéléseket folytatott Narasimha Rao indiai külügyminiszterrel, valamint R. D. Sathe külügyi államtitkárral.

Mint egy indiai szövegközlője, a megbeszéléseken szó volt kétoldalú kapcsolatokról, továbbá az indiai szubkontinens problémáiról, s ezen belül arról, hogy milyen hatással lesz a térség helyzetére az Egyesült Államok azon szándéka, hogy a legmodernebb fegyverekkel — köztük F-16-os repülőgépekkel — látja el India szűdját, Pakisztánt, India —

mint ismeretes — nagy aggodalommal fogadta Pakisztán felfegyverzésére vonatkozó amerikai döntést. Hivatalos nyilatkozataikban az indiai vezetők rámutatnak, hogy az amerikai lépések következményeként gyengülhet India biztonsága s veszélyes fegyverkezési verseny indulhat meg a szubkontinensen.

A szövegközlője még, hogy Nyikolaj Firjubin tájékoztatta tárgyaló partnerét a pakisztáni külügyminiszterrel, valamint Ziaul Hak elnökkel folytatott megbeszéléseiről is.

Az új-delhi tárgyalásokon szó volt Afganisztán legújabb rendezési javaslatairól is.

Kisebb földrendést észleltek az ország déli vidékén

Szombatra virradóra az ország déli határterületein, elsősorban Pécs környékén kisebb földrendést észleltek. A földrendést a budapesti állomás magyar idő szerint 4 óra 16 perc 40 másodperckor, erőssége a Richter-skála szerint 4-es fokozatú. (MTI)

dig 4 óra 16 perc 46 másodperckor regisztráltak. A földrendés központja, epicentruma Budapesttől délre körülbelül 240 kilométerre volt, jugoszláv területen, erőssége a Richter-skála szerint 4-es fokozatú. (MTI)

Nagy nagy

1. 1976–80.: a

Elmúlt évi munkája válnó Vállalat címmel tette meg legnagyobb épületét. A sikeres fejlődő ronázta a kiváló v

Az elmúlt években kevés kritika érte az építőket. A beruházók sorbaálltak a kivitelező vállalatoknál, amelyek vezetői válogathattak a nagy és nyereséges munkák között. Így az építési szándékozó vállalatok, intézmények kétszer is megdöntötték, hogy jogos vagy annak tűnő kifogásaikat közöljék-e monopóliumhelyzetben lévő építővállalatokkal?

Ez a helyzet a HÁÉV vállalkozáspolitikájában azt jelentette, hogy bizonyos beruházási összehatáron alul, a lehetőség szerint, a megvalósítható munkák között a legelőnyösebbeket közelítően kiválasztották, nem vállalták munkát.

Volt mit építeni a megyeszékhelyen is. A HÁÉV 1976–80. között épített 9260 lakásnak többsége Debrecenben került átadásra, s jelentős ipari, kereskedelmi létesítmények sora halmozta az elismerést. Közben igazodott is a vállalat az igényekhez az ötödik ötéves tervben 69,3 százalékról 61,5 százalékra csökkent a magasepítés aránya, a szakipari-szerelő tevékenység 21,2 százalékról 24,2 százalékra növekedett. A közmű- és művelődési 1976-ban 9,5, tavaly 13,6 százalékkal jelentett a saját építési-szerelési tevékenységben.

Az ipari termelési kezdetben a háziipari termelői szervezetek kapacitásának jobb kihasználásával fozták, majd a fejlesztő-rekonstrukció és az új HAJDÚVÁZ szerkezet kifejlesztése eredményezett termelési többletet.

Kapacitás és igények

1978-ig a HÁÉV a túl sok igény közül azokat sorolta előre, amelyek a háziipari elemek felhasználását tették lehetővé. 1979-ben — 53 négyzetméteres lakásokban számolva — 2500 lakás elkészítéséhez volt elegendő a háziipari névleges kapacitása. Ennél az egész ötödik ötéves terv időszakában többet termeltek. A csúcsot 1979 jelentette: 3432 lakás felépítéséhez elegendő panel készletet 1980-ban az igények radikális csökkenése miatt már csak 2964.

Az ötödik ötéves tervben 618 lakás felépítésére elegendő panelből üdülő és szálloda lett. Családi házat csak kisérleti jelleggel, illetve árvízkarosultak megépítésére építettek Békés megyében.

A Kelet-magyarországi Tervező Vállalattal közösen dolgozták ki a HAJDÚVÁZ szerkezetet. A vakolatmentes, gerenda nélküli vázszerkezetes építési rendszer első sorban a lakótelepi közösségi létesítmények — iskolák, óvodák, bölcsődék — gyors felépítését tette lehetővé. Kezdetben évi 30 ezer négyzetméteres kapacitást hoztak létre, majd látva a lakások iránti igények csökkenését, 1981-re évi 50 ezer négyzetméterre növelték HAJDÚVÁZ-elemeket gyártó sor kapacitását.

Egyre kevesebb munkással

Az ötödik ötéves terv dinamikus növekvő feladattal egyre csökkenő létszámmal hajtották végre. 1976-ban 914-en vették munkakönyvüket, s 773-an érkezték. 1977-ben 890, illetve 831 a ki- és belépők száma. Majdnem kritikussá helyezte el a 1978-ban, amikor

Tollhegyen

Az ENSZ felhívására a következő, 1982-es esztendő az idők nemzedékének akarják szentelni. Valóban sok olyan sajátos gond van, aminek megoldásában a meglett korú emberek joggal igényelhetik az egész társadalom segítségét, közreműködését.

S noha a világszervezet képtelen minden egyes ember sorsát befolyásolni — sajnos akadhatnak személyes balsorsok, tragédiák —, hirdethetné a legtürgesebb és leghatékonyabb gyógyszer: a leserelést, a feszültség enyhítést, a békés együttműködést minden területen. Aminél hatóságabbat eddig nem láttak ki az életkor meghosszabbítása, és tartalmas, kellemes öregség ügyében sem...

R. E.

A héten Alexandriában találkozott egymással az egyiptomi elnök és az izraeli miniszterelnök. A képen: Szadat vendégét, Begin a tárgyalásához invitálja. (Fotók: AP — MTI — KS)

Nagyvállalat nagy gondban

1. 1976-80.: a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat sikeres éve

Elmúlt évi munkája alapján Kiváló Vállalat címmel tüntették ki a megye legnagyobb építőipari vállalatát. A sikeres fejlődés éveit koronázta meg a kiváló vállalati cím, pedig akkor már mindenki tudta: a beruházások visszafogása, a korábbinál szűkebb lehetőségek nagyon nehéz éveket okozhatnak.

Az elmúlt években kevés kritika érte az építőket. A beruházók sorbaálltak a kivitelező vállalatoknál, amelyek vezetői válogathattak a nagy és nyereséges munkák között. Így az építési vállalkozók vállalatok, intézmények kétszer is megdöntötték, hogy jogos vagy annak tűnő kifogásaikat közölkés-monopolhelyzetben levő építővállalatokkal?

Ez a helyzet a HÁÉV vállalkozáspolitikájában azt jelentette, hogy bizonyos beruházási összefüggésben a lehetőség szerint a megyeszékhelyen vagy annak közvetlen közelében kívülről nem vállaltak munkát.

Volt mit építeni a megyeszékhelyen is. A HÁÉV 1976-80. között épített 9260 lakásának többsége Debrecenben került átadásra, s jelentős ipari, kereskedelmi létesítmények sora halmozta az elismerést. Közben igazodott is a vállalat az igényekhez: az ötödik ötéves tervben 69,3 százalékról 61,5 százalékra csökkent a magasépítés aránya, a szakipari-szerelő tevékenység 21,2 százalékról 24,2 százalékra növekedett. A közép- és mélyépítés 1976-ban 9,5, tavaly 13,6 százaléknál jelentett a saját építési-szerelési tevékenységéből.

Az ipari termelést kezdetben a házigyári termelő berendezések kapacitásának jobb kihasználásával fokozták, majd a fejlesztés-rekonstrukció és az új HAJDÚVÁZ szerkezet kifejlesztése eredményezett termelési többletet.

Kapacitás és igények

1978-ig a HÁÉV a túl sok igény közül azokat sorolta előre, amelyek a házigyári elemek felhasználását tették lehetővé. 1979-ben — 53 négyzetméteres lakásokban számolva — 2500 lakás elkészítéséhez volt elegendő a házigyári névelés kapacitása. Ennél az egész ötödik ötéves terv időszakában többet termeltek. A csúcsot 1979 jelentette: 3432 lakás felépítéséhez elegendő panel készült. 1980-ban az igények radikális csökkenése miatt már csak 2964.

Az ötödik ötéves tervben 618 lakás felépítésére elegendő panelből üdülő és szálloda lett. Családi házat csak a kísérleti jelleggel, illetve átvizárolt megépítésére építettek Békés megyében.

A Kelet-magyarországi Tervező Vállalattal közösen dolgozták ki a HAJDÚVÁZ szerkezetet. A vakolatmentes, gerenda nélküli vázszerkezetes építési rendszer első sorban a lakótelepi közösségi létesítmények — iskolák, óvodák, bölcsődék — gyors felépítését tette lehetővé. Kezdetben évi 30 ezer négyzetméteres kapacitást hoztak létre, majd látva a lakáspanel iránti igények csökkenését, 1981-re évi 50 ezer négyzetméterre növelték a HAJDÚVÁZ-elemek gyártási sor kapacitását.

Egyre kevesebb munkással

Az ötödik ötéves terv dinamikus növekvő feladatait egyre csökkenő létszámmal hajtották végre. 1976-ban 914-en vették munkakönyvét, s 773-an érkeztek 1977-ben 890, illetve 835 volt a ki- és belépők száma. Majdnem kritikus helyzet állt elő 1978-ban, amikor a

vállalat dolgozóinak közel egynegyede cserélődött. 1011-en mentek el és 970-en léptek be. A fluktuáció ugyan mérséklődött 1979-ben, de a 870 eltávozó közül csak 605-öt sikerült pótolni. Ennél is rosszabb helyzet alakult ki tavaly, hiszen 844 kilépő helyére csak 494 (!) új jelentkező érkezett.

Az új városi zenekolát HAJDÚVÁZ-elemek felhasználásával építik Debrecenben

Messzire vezetne a nagy munkaerőmozgás elemzése. Amíg megközelítőleg sikerült pótolni a különböző okok miatt távozókat, nem került a HÁÉV belső gazdálkodásának középpontjába a szakemberek minden áron való megtartása. A kezdeti lépéseket — a munkásszállót követte a munkásszállítás, s amikor a szociális intézkedések kevésbé bizonyultak, a fizikai és a hiányszakmákban dolgozók az alkalmazottakénál nagyobb ütemben növekvő bére mellett a munkakörülmények további javítása is bekövetkezett. A mostani — mondhatnánk úgy is: vészhelyzetben — még szakmunkásképző gyakorlati műhely építése sem elképzelhetetlen, pedig ezt éveig elhanyagolta a vállalat.

Pestre nem mennek

Nem az alacsony jövedelmek miatt lépnek ki a HÁÉV dolgozói. A vállalati átlagos fizetés és az egyéb pótlékok együtt meghaladják az évi ötvenezret forintot, s vannak, akik — budapesti munkákon — 70 ezer forintnál is többet keresnek. Mégis jelenleg úgy tűnik: ez a budapesti munka a fő oka annak, hogy egyre kevesebben maradnak a vállalatnál.

Az ötödik ötéves tervben négy budapesti lakótelepen végzett munkát a HÁÉV. Felrendelték dolgozni a vállalatot, s jelenleg is óriási feladatot kaptak — minden

töltözés ellenére. Az előző munkák a kedvezőtlen tapasztalatok mellett 5 milliós veszteséget hoztak. Az ott dolgozók teljesítménye évente 0,4-1,4 millió forint között alakult, ugyanakkor a debreceni panelek építvesztés egy szakembere megegyően belül 1,5-1,7 millió forint értékűt termelt.

Az új városi zenekolát HAJDÚVÁZ-elemek felhasználásával építik Debrecenben

A hatodik ötéves tervben a HÁÉV 7000 budapesti lakás generálkivitelezője. Ebből 900 lakást saját dolgozókkal kell felépítenie. Az ehhez szükséges szakembereket megvénnyel ki kell vinni a városból, szociális ellátása, bérézése olyan többlet költséget okoz, amit az árak messze nem fedeznek. Ennél is fontosabb, hogy az emberek, amikor meghallják, hogy Budapestre akarják küldeni őket dolgozni: inkább kilépnek. Nem egy 10-15 éves törzsgárdatagsággal rendelkező szakember vette a munkakönyvét emiatt. Nemcsak a kettős háztartásvitel okoz problémát. Sokan nem akarnak el- és a megyében kialakult melléktelekésítésből származó többletjövedelemtől, s ezt nem pótolhatják a külön- és egyéb pótlékok. Mások semmi pénzért nem vállalnák a családtól való elszakadást, s volt olyan is, aki kerék-perce megmondta: tízenöt éve gondolja, alakítja tetszése szerint kiskertjét. Ha elmegy Budapestre, a munkája kárba veszik. Ezért inkább felmond.

Idén az esztendő első felében közel kétszázalékkal kevesebben dolgoztak. A csökkenő fizikai állomány, az ipari kapacitás korábbinál rosszabb kihasználása, beprográmozott munkák leállításai az eredményezték, hogy fél-évi tervet nem teljesítették a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat. A lemaradás — halmozott termelési értékben — 54 millió forint.

(Folytatjuk)

Hajdú István

Verseny — versenyzők nélkül?

Szerződéses boltok szerződőt keresnek

A polcokon kenyér, sütemény, hentesáru, cigaretta, mosószerek, patron, üdítő — egy kis élelmiszerbolt szokásos választéka. Délidő van, egymást váltják a vevők. Nincs nagy tolongás, de egy percre sem néptelenedik el az üzlet: ki a kifli-szalámi sükségebedet veszi meg, ki süteményt vagy üdítőt, cigarettát vásárol, már az ebéd után. Munkahelyéről jön mindenki — a szemközti irodákból (a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság központjából), vagy éppen a közeli telepekről, esetleg egy új táj megzakított teherautóval.

A Hajdú-Bihar megyei Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat 106. számú boltja a szoboszlói mezőgazdasági üzem területén működik. Erdős Erzsébet már régen vezeti az üzletet, de néhány hónappal, április elsejétől megváltozott a vállalathoz fűződő kapcsolata. A hároméves időtartamra megkötött szerződés szerint havonta ötezer forint körüli összeget fizet a vállalatnak — ezt a korábbi átlagos forgalom alapján számították ki —, s ha többet forgalmaz, eredményesebben dolgozik, mint annak előtte: a többletjövedelem a sajátja lehet.

Sok az adminisztráció

Ez a lényege a hazai kereskedelemben újdonságnak számító, s valójuk be sok vitát kiváltó gazdálkodási formának. A vállalat — vendéglátó vagy kiskereskedelmi, de ezúttal csak az utóbbi területen maradunk — pályázatot hirdet, s a versenytárgyaláson legmagasabb fizetendő összeget ígérő jelentkező — ha egyébként eleget tesz a feltételeknek — szerződéses üzemeltetésre kapja a boltot.

A versenytárgyalás azonban olykor csak üres szó maradt.

— Mentem a licitálásra, de kiderült, hogy csak egyedül jelentkeztem — mondja Erdős Erzsébet. Nem éppen jelenben beszél az eddigi tapasztalatokról: — Kérdezték már tőbbször, hogy meg az üzlet, de semmi jót nem mondhatok.

A jövedelméről faggatom, hisz végső soron annak alakulása dönti el: eredményes-e a vállalkozás?

— Ahhoz, hogy árulni tudjak, készlet kell. Amikor az átadásnál leltárt csináltunk, kevés volt a raktárkészlet, otthonról kellett pénz hoznom, hogy kiegészíthessem. Még hónap óta magamnak nem vettem ki pénzt a kasszából. Szállítás után négy napon belül fizetni kell, mindig szükség van 40-50 ezer forintra.

— Megbánta? — élezem ki a kérdést a sok panasz hallatán.

— Nagyon sok az adminisztráció is — tér ki az egyértelmű válasz elől. Egy kötet csekket veszt elő, mutatja a cédlak hátoldalán sorokozó tömördek számot. — Szinte félek, amikor pénzt kell feladnom.

Zubora Ferencné, az 54. számú bolt gazdája — ha csak szerződéses alapon is — az egykori debreceni Olajútó helyén tárogó üres térség tőzsomszédságában, a Luther utcán. Az ő tapasztalatai merőben mások.

— Jobb így nekem is, a vásárlóknak is — foglalta össze a négy hónap tanulságát.

— Magának miért? — Nagyobb a forgalom, mint korábban, és nagyobb a jövedelem is. Havonta ezer-ezerötszáz forinttal keresek többet, mint régen, ugyanígy.

Egy szerződés ekkora változást hozhat? Csodálkozom, ám a magyarázat meglepően egyszerű.

— A vállalatot többször kértem, hogy engedélyezzék az ebédidő nyitva tartást. Azt mondták, valamikor úgy

volt, de nem érte meg. Április elsejétől már én dönthetem el, hogy mikor nyitok — azóta hattól tizenegyre és délután háromtól hatig várom a vevőket. Az ebédidőben a beszerzések után járok. A délutáni forgalom nagyon sokat számít.

— Változott az árubeszerzés formája? — Néhány nagykereskedelmi vállalattal megegyeztem, azoknak közvetlenül készpénzzel fizetek. A többinél az Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat előlegezi a pénzt, amit nekem a szállítás után négy napon belül be kell fizetnem.

Szerény érdeklődés

Geszti Imre, a megyei Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat igazgatója.

— A rendelet szerint a vállalat 280 boltja közül 204-et kell meghirdetni. Ezek az üzletek adják a vállalati forgalom 30 százalékát, mintegy 600 millió forint értékben. Akad köztük élelmiszerbolt, tejbolt, húsbolt, trafik, munkahelyi büfé. Két fontos jellemzőjük: szabadkasszásak és öt főnél kevesebb dolgozóval működnek.

— Milyen érdeke fűződik a vállalatnak a szerződéses üzemeltetéshez?

— Ezekkel a boltokkal lazább a kapcsolat, csökken a központi adminisztráció, az üzemeltetés, karbantartás gondjai a szerződőt terhelik. Ugyanakkor a vállalatnak befizetett összeg némileg növelheti a nyereséget. Meg kell jegyezni, hogy ez utóbbi szempont az élelmiszer szakmában kevésbé érvényesül.

— Eddig hány boltot adtak ki?

— Harminchatot hirdettünk meg, nyolcra kötöttünk szerződést. Versenyzők híján egyetlen alkalommal sem volt versenytárgyalás.

— Mi a magyarázata az érdeklődésnek?

— A vendéglátóval összehasonlítva a mi szakmánkat, itt nincs mód szabad árkalkulációra, miközben a nyereségszint sokkal alacsonyabb, mint ott. További oka a szerény érdeklődésnek, hogy vállalatunknál megyei viszonylatban elég magas a bérszínvonal, sokan biztonságosabbnak tartják a vállalat kereteiben végzett munkát. Ráadásul évek óta azokat a mostoha körülmények között működő boltokat részesítjük előnyben a bérfejlesztésnél, amelyeket most meg kell hirdetni.

— Milyen eredményre számíthatnak az összes szóba jöhető bolt meghirdetése után?

— En jó eredménynek tartanám, ha a meghirdetett és az ezután meghirdetendő üzletek 40-45 százalékának szerződéses üzemeltetésére találnánk vállalkozót.

Ötől három

Mi a helyzet az ÁFESZ-eknél, a kis falusi boltokban? Vámosi Alberttel, a MESZÖV ÁFESZ-titkárságának vezetőjével és munkatársával, Márton Endrével a szövetkezeti sajátosságokról beszélgettünk.

— A szövetkezeti tulajdon jellegének megfelelő formákat kell találni, az előkészített javaslatokat pedig a közgyűlésnek jóvá kell hagynia. Bár nem az üzletek eladásáról, hanem szerződéses viszony létesítéséről van szó; mégis, olykor hallani elégedetlenkedő, a szocialista elvekkel való összeférhetlenséget emlegető hangokat. Ezért fontos a kellő felvilágosítás, az alapos előkészítés.

A megye 18 ÁFESZ-ében összesen 823 kiskereskedelmi bolt üzemel, ezek 80 százaléka szabadkasszás, kis üzlet. Többségük kiadása azonban csaknem reménytelen vállalkozás. Hiszen jó részüket külterületek, apró települések

alapellátását szolgálja, szerény választékkal, rögzített áras termékekkel. A magán-erő bevonásával (tökövel és családi munkaerővel) se nagyon növelhető a forgalom, nemigen befolyásolhatók a kialakult fogyasztási szokások. Más a helyzet a konkurrenciára lehetőségével bíztató nagyobb településeken, és ugyancsak kivétel jelentenek bizonyos speciális profilú üzletek.

A megyében először a Berettyóújfalui és Vidéke Körzeti ÁFESZ próbálkozott meg az üzletek kiadásával. Ötöt hirdettek meg júniusban, három elkelt. A korábban is veszteséges baromfiudvara és a lángosütőre nem akadt jelentkező, a virágüzlet és a zöldséges — úgy mondják — azóta fellendült, a falatozónál pedig még páros-verseny is volt.

Kiss Károlyné vezeti a zöldségest, megállás nélkül méri a szép gyümölcsöt. Újfaluba Pocsajból jár át, korábban ott dolgozott, az újságban olvasta a hirdetést.

— Reggel hattól este hatig tartok nyitva, de úgy érzem, megéri, nem fizetek rá. Egy kicsit segítenek a gyerekek is, a neheze azért nekem jut. Nem bántam meg, hogy elvállaltam, szívesen csinálom.

A szomszédban kedves kis virágbolt, Ritók Róza vezeti — régebben az ÁFESZ keretében, augusztus elsejétől pedig „saját zsebre” — persze a már korábban említett feltételekkel.

— Azelőtt fél nyolctól tizenkettőig és fél egytől négyig tartottam nyitva, szabad hétfővel. Most nincs szabad hétfő, az ajtó nyitva reggel héttől délután ötig.

Nem kérdezem, hogy megéri-e, hiszen különben miért vállalkozna a napi tízórai vevővárára? A sok munkának megvan az eredménye — nem úgy, mint azelőtt.

— Öt éve dolgozom ebben a boltban, kezdetben húszret árultam egy hónapban. Az utóbbi időben nyolcvan— száz ezres forgalmam is volt, a jutalékkulcsot viszont mindig leszállították, a keresetem most sem volt sokkal több, mint amikor elkezdtem a szakmát. A szerződés alapján befizetem a kötelező összeget, azon túl saját érdekem, hogy többet teljesítek.

Amint az ÁFESZ központjában kiderült, a virágbolt vezetője fontos alapkérdésről beszélt. Katona Sándor elnök elmondta: az ÁFESZ-nek nincs módja arra — a bér-szabályozás központi elvei miatt —, hogy anyagilag érdekelte tegye a boltosokat a többlet forgalomban. Viszont ha a forgalomnövekedés hasznot hoz a dolgozónak is — nem sajnálta a fáradságot: akár a családtagok bevonásával, akár a saját megtakarított pénze befektetésével is igyekszik fellendíteni a boltot.

***

A kiskereskedelmi üzletek szerződéses üzemeltetésének kezdeti tapasztalatairól igyekeztünk vázlatos képet adni. Szakmai elemzések, tanulmányok idezése nélkül is nyilvánvaló, hogy az a lehetőség, amely a vendéglátóiparban igen vonzóan bizonyul, a kiskereskedelemben sokkal kevésbé az. A magyarázatot többen is megfogalmazták: a rendelet egyik fontos célja, a magán-erő népgazdasági hasznosítása csak akkor valósulhat meg, ha a vállalkozó anyagilag érdekelt a befektetésben, a többletmunkában. A vendéglátóipar erre viszonylag tág lehetőséget nyújt, a kiskereskedelemben azonban ez csak kivételes esetekben, szerencsés „földrajzi környezetben”, egyes szakmákban mondható el.

Ezt pedig figyelembe kell vennünk a rendelet végrehajtását szorgalmazóknak és a végrehajtás eredményességét értékelőknek egyaránt.

Görömbölyi László

Mányoki ifjúsági napok

(Tudósítónktól)

Több mint két évtizeddel ezelőtt Agh Biró Béla szokoljai iskolaigazgató és Újfalvy István, a Hazafias Népfőntváci járási bizottságának a titkára elvezette fel először Mányoki Adámnak, II. Rákóczi Ferenc szokoljai születésű neves arcképfestőjének az emlékére. Később ez a szép kezdeményezés kiberebélyesedett és most már évente jelentkezik társadalmi szervezetek, képzőművészeti csoportok, hogy a nyári hónapokban változatos programmal idézzék fel a Nagyságos Fejedelm házművészének életét, munkásságát.

Ide Verőcemas, Szokolya és Kőspallag — az egykori három önálló helység — MSZMP területi bizottsága, nagyközségi közös tanácsa, KISZ-bizottsága és az ott működő népfőntváci bizottságok augusztus 20-án október 1. között szervezik a Mányoki Adám ifjúsági napok 1981. évi rendezvénysorozatát.

Augusztus 20-án koszorúzzák az emléktáblát Mányoki szülőházának a falán — Szokolyan — és a község főterén álló Mányoki-szobrot. Ezt ünnepi műsor követi a művelődési házban. Aznap Verőcemason térzene lesz a strandon, s lampionos csónakfelvonulás a Dunán.

Szeptemberben a helyi iskolákban megemlékeznek a XVIII. század kiváló festőjéről. Megkoszorúzzák Gorka Géza Kossuth-díjas festőművész sírját és Devescseri Gábor-emléket rendeznek, melyre meghívják a költő családtagjait, barátait.

Szokolyan — a Mányokiteremben — Erdészet, vadászat, természetvédelem címmel kiállítást nyitnak. Ugyancsak itt rendez önálló kiállítást Uhrig Zsigmond festőművész. Kőspallagon — a harmadik helységben — szeptember 27-én egésznapos műsort adnak. Lesz gyermeknek való program, sportbemutató. A Pest megyei Hírlap szerkesztőségi ankétot rendez. Szlovák néptánc-csoportok bemutatja s nagyszabású táncmulatság zárja a kőspallagi műsort.

A Mányoki ifjúsági napokra az ország több részéből is — így Hajdú-Bihar megyéből is — hívtak és vártak képzőművészeket s más érdeklődőket.

Papp Rezső

Az udvar sarkába szorított „épület” (nevezik annak) kintről nézve sehogyan sem akarja megvallani, hogy műhely. Eternit hullámosítja meg laosságát. Az ablak? Vaspálcák rácsosatos elosztásában. Pikkelyszerű üveg-szeméi még a háború előttől pislognak, vakoskodnak vissza. Gyáridézők. Hogy miért ilyen aprók? Ahol a patogó vas a munkaanyag, ott könnyen kitorhat közülük egy, s az nem táblaüveg, tenyérnyi. Nem nagy kár érte.

Efféle, kisszerű benyomásokkal topanok be önkéntelenül is felelőre Szöllősy András, a derecskei autómotorszerelőhöz. Nem kapta még szárnyára a hirt, csak bizalmasan tudom, hogy ő és talán egy vagy két mérnök... De az információ ne pattanjon még ki a héjból!

Ejha! Mi van itt benn! A szerszámipar kicsiben, de a maga valóságos nagyságában. Az ajtónál áll vasdarazsakat köpköd, marógép. Tetőn dugja ki a fejét. Nyilván a fény, a behulló világság miatt. Kell, nem neki, az órabéres figyelembe elmélyült saszemeknek. Odakészítet a formás alkatrészt megszületése. A maros ifjú köszönése pillanatnyi: csuklóval nyújtott kézfogás. Többre itt nincs idő. Hajt. Fogadni mernék rá, jól megfizetik. Mit is mondanak? Megfizeti Szöllősy András. Arrébb a forgácsok hullanak. Egy rövidebb eszterga hallgat, a hosszabbik padú zümmög. Eloszik bennem minden kintü kétség. Ilyen helyt valóban fel lehet találni valamit. Az autópár számára is.

„SENKIT SEM KÜLDÖK EL”

A mester egy távol faluból idáig pöfögött „pácienst” fogad. Ismerem is, hogy kit. Magánzó. Foglalkozásának becsületes nevet talált a hivatal, de még inkább saját maga. Gyékényes. Jó főanyag után kutat, motorkeféppárral kering a gátakon, a tavak környékén. A Babetta nélkül sovány volna a kenyérgeset. Apró semmiség fenyegeti motorizáltságát, Szöllősy András atyaián tárgyalt.

— Senkit sem küldök el — mondja még beljebb, a kézi-szerszámok rengetegében, ahol az erős villanygép is csupán dereng. Székén,

Aláfutásgátlók

EGY KISMŰHELY BELVILÁGA

mintha sofőrülés volna, puha, kerek matrac. A félhomály mackóssá szabja mozgását.

— Ragasztok én bicikligumit, lábast foltozok, ha idevévednek velem. Lakossági szolgálatot.

Az elnyűtt kifejezés étellel telik meg:

— Rajta a kisiparos becsülete.

Hozzáveti:

— És a megrendeléseken.

Tompán csillogó széles karikát gurít el asztalán.

— Esztergapadok nóniusz gyűrűje — Csehszlovákiának.

Felnyit egy dugig telt dobozt.

— Kamion viszi.

Japán, golyós mikrométert csavar szét, míg az megfogja az alkatrészt belső falát.

— Tessék! Hibátlan. Mind az Százával.

— Selejt?

— Akad.

Ritkaságként előhúzza a fiókból egyet.

Még mindig nem a szabaddalmi bejelentés felé kergetem a szót, de nekem olyan ez a „társalgás”, mintha alapot ásnék. Majd ház rakódik fölé. Eszre kell vegyem Szöllősy András három mesterlevélét a pókhálót nyelt falon, s föl kell figyelnem arra, hogy Szöllősy András mindenütt megfordul, ahol Magyarországon „vasból el az ember”. Gépeire úgy talált rá, mint kitesztített, üzemiudvari behemótokra, akik a végső amortizációra várnak. Úgyes diplomataként kilincseltek értük, nem adták ingyen egyiket sem. Ott az a nyurga eszterga, a „Vörös Proletár”. Nem becézik, tényleg ilyen patetikuss nevé. Dicséretére van mondva: „ma sem sejtini, mit tud”. S az a magyar N-400-as se kutyja, a hatvanas évek hazai szerszámiparának sokat megélt büszkesége.

— Mire vágyik még?

A dús bajszú arc minden vonása kirajzolódik.

— Egy síkköszörűre.

Megrezdülök vagy megrendülök, utóbb már magam

sem tudom, hisz annak használna is olyan ára van, mint egy vadonatúj Mercedesnek. Csak hogy e műhely gazdája — el ne feledjem — hajnalban és késő délután két félnormát nem penitenciából oszt ki magának. Így nyújtja meg (nem a fiúk) a gépek munkaidéjét.

Hát ezen a váltón futok át a tárgyra, amely valóságos tárgy, a neve: aláfutásgátló.

— Ha ennyi dolga van, mikor jutott eszébe, hogy találmányt szerkesszen? Passzió?

Elkomorodik. Rossz emléket idéz föl.

— Nem olyan régen, egy éve a 4-es úton egy sárge Wartburg aláment Cegléd határában egy ZIL-nek.

Tudja, a váz és a plató nem

ismer kíméletet. Lemetszette az első ülést. Ott helyben ütött belém, mint a villámcsapás: nem léteznek, hogy ezt a karambolt meg ne lehessen akadályozni!

— S kik azok a mérnök-társak?

— Az egyik Törökországban. Most ez a divat, „törökbe” utazni. Amíg vissza nem érkezik, ért engem?

— Tehát március 31-ig nem volna becsület bármilyen nyilatkozgatni. Nélküle.

— Csak a lényegét.

— Sok lényege van. A húsz milliméter vastagságú rugó is az.

Hát jó. A barátságot sem érdemes eljátszani.

MINT A KARIKACSPÁS...

Március 31. Újra az udvarban, ismét a műhelyben. Izgulok, mint valami kitűzött bírósági határnapon. Ha a szerencse is úgy akarja, a játékszírnit makettet kézbe vehetem, összenyomhatom s az szép lassan kienged, nem rög vissza. Ez is lényege.

— Korán jöttek — hűt le nyájias, kiforrott nyugalmával Szöllősy András s mint-létező é korán a megbeszélte idő volt, nyomorult gyanakvas fog el. Nem jár át égészen, de elfog. A feltalálók-nál ugyanis sohasem lehet tudni, mikor bányák meg, nem az elfecsegett, a megfontoltan elmondottakat.

— Ennyire megbízom a barátjában? Törökországból egyetlen idetart?

— Uram. Ő amúgy is precíz ember. A számítások is megkövetelik tőle. Sűrűn hívom, s hol ő jön Derecskére, hol én járok fel Budapestre. Kéthetenként. Hányszor ráütöttem erre az asztalra: mára abbahagytuk, no tovább! Gyerünk Hajdúszoboszlóra! Kiparancsolni az agyunkból az erőt, a tömeget, a gyorsulást, a szakítószilárdságot, az anyagszabványokat. S másnap? A vassal együtt a problémát forgácsolom. Nem megy az olyan könnyen, hogy mit hová tegyünk? Milyen érzés fogja el az embert a

„letétben levő” szögletesre hajtogatott levelet.

— Nem sokat tologattak rajta — lepődök meg őszinte elismeréssel.

— Egy barátom (az iparban látott már egyet s mást) is ki van akadva ettől.

— A gyorsaságtól?

— Hogy nem az egyik ajtón be, a másikon ki.

Sajnos a rugó, a dugattyú (lehet, hogy nem is az), a csapszegek házasságát látatlanul (vizuális természet vagyok) csak hallgatom, akár egy rossz magyarsággal lefordított történetet. Epp ezert, hogy érdeklődésem kárba ne vesszen, egész úton hazafelé arra kérem merész gépkocsivezetőmet, közelítse meg, amennyire csak lehet, az előttünk meg-megsüllyedő farú IFA-t.

— Oda az alvázhidra csavarozzák. Kap egy kis szöglet, lejteti fog. A teleszkóp az orrát egy háromtenyérnyi széles, gumirozott léce veri először, aztán mint a harmonika, a műszer összecsukszik.

A csapszegek Z alakú csillapító a rugót nem eszti mindjárt vissza. Tedd csak a két ujjad keresztbe! Mondjuk, fogjuk rá, közepen a csap. Úgy. Minél jobban egy-másra fordítod, annál inkább fog. En csak arra lennék kíváncsi, mit tud majd ez a műszer, ha a kocsit rogyásig rakják? Sürölni fogja az utat? Utém már ZIL-en is pár évet, és keresni csak úgy lehet, ha van rajta tisztességgel.

— Pista! Megkocogtatnád hátulról ezt az IFA-t, ha a derecskei műszer rajta lenne?

— Hogyne! Csak előbb kérjenek meg rá!

A zúzott kő alatt nyögő IFA mellett elsuhanunk.

Szalaj Csaba

Igy élünk mi

FOTÓPÁLYÁZAT A NAPLÓBAN

A Hajdú-bihari Napló szerkesztősége fotópályázatot hirdet olvasói részére. A fotókat folyamatosan október közepéig lehet beküldeni a szerkesztőségbe (Debrecen, Tóthfalusi tér 10.). A beérkező legjobb fotókat folyamatosan közöljük.

PÁLYÁZATUNKRA ÉRKEZETT:

MAGÁNY (BEKÜLDTE BEREZCKI GYÖZÖ, DEBRECEN)

— Különb, úgy gondolom, don Rumata könnyíthet a sorsán — jegyezte meg Aba testvér. — Ért engem, don Reba?

— Megvallom, nem egészen...

— A vagyon! Nemes donom, a vagyon! A Rumata-család mesésen gazdag!...

— Igaza van, mint mindig — mondta don Reba. Cupik atya ásitott, és az asztaltól jobbra levő lila függönyökre sandított.

— Nos, kezdjük el annak rendje-módja szerint — jelentette ki don Reba sóhajta.

Cupik atya egyre a függönyökre sandított. Nyilvánvalóan várt valamit, s nem érdekelte a kihallgatás. Mi-féle komédia ez? — tűnődött Rumata.

— Így hát, nemes donom — fordult don Reba Rumatahoz —, rendkívül kellemes volna, ha válaszolna néhány bennünket érdeklő kérdésre.

— Oldozzátok ki a kezemet — mondta Rumata Cupik atya kételkedően mozgatta az ajkát. Aba testvér bőszen csóválta a fejét.

— Vagy úgy? — mondta don Reba. — Megértem önöket, barátaim. De tekintettel azokra a körülményekre, amelyeket don Rumata valószínűleg sejt... — Sokatmondóan végtekintett a mennyezet alatti szellőzőnyílás-sorokon. — Oldjátok ki a kezét — jelentette ki.

Valaki nesztelenül Rumata mögé állt. Rumata érezte, amint a furcsán puha, ügyes ujjak megérintik a kezét, hallotta, hogy nyikorog a kötél a kés alatt. Aba testvér előhúzott az asztal alól egy hatalmas harci íjat, és letette maga elé.

23.

— Akkor hát kezdjük — mondta frissen don Reba. — Neve, családja, rangja?

— Rumata, az esztori Rumaták nemzetségéből. Huszonkettédiziglen nemes.

Rumata leült a pamagra, és masszírozni kezdte a keze fejét. Aba testvér izgatottan szuszogva nekiszegezte a kérdéseit.

— Apja?

— Nemes atyám birodalmi tanácsos, az uralkodó hűséges szolgája.

— Éi?

— Meghalt.

— Régen?

— Tizenegy éve.

— On hány éves?

Rumata nem válaszolhatott, mert a lila függöny mögül zaj hallatszott. Aba testvér elégedetlenül hátranézett; Cupik atya pedig vészjósló mosollyal felemelkedett.

— Nos, hát vége, uraim!... — kezdte kárörömmel.

Az ajtófüggöny mögött három olyan ember ugrott elő, akire Rumata legkevésbé számíthatott. Nyilván Cupik atya sem. Óles termetű szerzetesek voltak, fekete csuhában. Gyorsan odaugrottak Cupik atyához, és megfogták a könyökénél.

— Á... n-na... — motyogta Cupik atya. Arca halottasápadt lett. Kétségtelenül valami egészen mást várt. Don Reba bágyadtan intett. A barátok felemelték Cupik atyát, és ugyanolyan nesztelenül lépve, kivitték a függönyök mögé. Rumata fintorgott. Aba testvér megdörzsölte puha kacsóját, és frissen mondta:

— Remekül sikerült, ugye, don Reba?

— Igen, tűrhetően — helyeselt don Reba. — De folytassuk. Nos, hány éves, don Rumata?

— Harmincöt.

— Mikor érkezett Arkanarba?

— Ót évvel ezelőtt.

— Honnan?

— Eddig Esztorban laktam, a családi várban.

— És mi volt ennek az átköltözésnek a célja?

— Körülményeim arra kényszerítettek, hogy elhagyjam Esztor.

— Mégis, milyen körülmények voltak azok? — kérdezte don Reba.

— Párbanban megöltem a felséges család egyik tagját.

— Vagy úgy? És név szerint kit?

— Az ifjú Ekin herceget.

Olyan érzése támadt, hogy mindezek a kérdések semmit sem jelentenek. Hogy ez ugyanolyan játék, amilyen a kivégzés módjának megvitatása volt. De a szerzetesek a szerzetesek! Honnan kerültek az udvarba a szerzetesek? Rádásul ilyen ügyes, fürgé legények...

— Volt-e alkalma Irukanban járni?

Értelmiség a

Felleges hosszadalmasan bizonygatni annak tényét, hogy a társadalom szempontjából milyen fontos jelentőségű bir az értelmiség nagyságrendje, az országos népességben belüli aránya, valamint, hogy milyen ennek az értelmiségnek a szakmai és szociális összetétele. Magyarországon a felsőoktatásúak aránya a két világháború között...

Megváltozott szak

A gazdasági-társadalmi fejlődés következtében azonban nemcsak létszámában változott meg a hazai értelmiség, hanem szakmai és szociális összetételében is. Elégé ismert az a közgazdász, aki a mezőgazdasági szektorban dolgozik, hogy a Magyarországon 1945 előtt „jószágnevezet” volt. A két világháború közötti népszámlálások adatai szerint ugyan is a felsőfokú végzettségűek között az állam- és jogtudományi végzettségűek aránya volt a legmagasabb, azaz az összes értelmiségi egyharmada. Ezután következtek a pedagógusok, ahova a felsőfokú végzettségűek egyötöde tartozott. Az egészségügyiek (orvos, gyógyszerész) 17, a műszakiak 13, a mezőgazdászok 8, a közgazdászok 4 százalékot tettek ki.

Az elmúlt 30 évben bekövetkezett változások jól érzékeltek az adatok. Tény, hogy ezalatt az időszak alatt az előzőekben elhanyagolt szakmák léptek előtérbe a gazdasági fejlődés igényeinek megfelelően, így főleg a műszaki, mezőgazdasági pályaközű működésköz száma növekedett a legdinamikusabban. Ez lényegesen megváltoztatta a diplomások szakmai struktúráját. A 70-es években már a pedagógusok képviselik a felsőfokú végzettségűek egyharmadát. A második legnagyobb hányad a műszakiaké: 22 százalék. A következő csoportba tartoznak a mezőgazdasági végzettségűek, az egészségügyiek és a jogászok 10-10 százalék körüli súllyal. Alig marad el tőlük a közgazdászok aránya.

A szoban forgó időkben radikálisan megváltozott az értelmiség szociális összetétele is. A népi kollégiumi mozgalom, a szakértéségi rendszere, az egységes és kötelező általános iskola létrehozása, az egyetemi felvétel új rendje — egyéb intézkedésekkel együtt — elősegítette a művelődési privilégiumok felszámolását és ezzel együtt a művelődési különbségek csökkentését. Ennek a folyamatnak az eredményeként ma Magyarországon a vezetők és értelmiségiek mintegy kétharmada munkás-, illetve parasztszármazású.

Vizsgálati tapasztalataink alapján azonban megállapítható, hogy az értelmiség származás szerinti összetétele Budapesten és vidéken számottevő eltérést mutat. Míg a vidéki értelmiség 61 százaléka fizikai származású, addig a budapestieknek csupán 36 százaléka. A különbség minden foglalkozási csoportnál megtalálható. Az mindenesetre tény, hogy származását tekintve a budapesti értelmiség zártabb, mint a vidéki.

A végzettség szintje

Nézzük meg közelebbről, mi van a számok mögött. Az értelmiség gyors ütemű létszámnövekedése és szakmai, szociális struktúrájának változása, maga után vont annak műveltségbeli, kulturális, szakmai szerkezetváltozását is, amely kihat az egész társadalom kulturális szintjére.

Az nem lehet vitás, hogy a nemzet műveltsége és kulturális potenciálja szempontjából nagy jelentőséggel bír, ha minél több a felsőfokon kiképzett szakember. Az improvizált számok fényében sem

„levő” szögletesre tört levelet.

OTH értesíti a beje, hogy az 1981. 01. 11. benyújtott aláfutás, gépjárművek részére szabaddal bejelentést íkt. számon nyilván. a vette és az enged. eljárást megindított. (1. 06. 17.)

em sokat tologattak a lépődök meg őszinte rással.

gy barátom (az ipar. ott már egyet s más) an akadva ettől.

gyorsaságtól?

gy nem az egyik aj. a másikon ki.

is a rugó, a dugattyú hogy nem is az), a egek házasságát látat. vizuális természet va. csak hallgatom, akár sz. magyarországgal le. t történetet. Epp

hogy érdeklődésem ne vesszen, egész úton e arra kérem merész ávezetést, közelítse mennyire csak lehet, tünk meg-megsüllyedő A-t.

ha az alvázra csak. Kap egy kis szöveg, fog. A teleszkóp az egy háromtenyernyi gumizott lébe veri aztán mint a harmo. m. sz. összecsukszik szeges Z alakú csil. rugót nem ereszti t vissza. Tedd csak a ad keresztbe! Mond. gy. Minél jobban egy. fordítod, annál inkább csak arra lennék kí. mit tud majd ez, a ha a kocsiat rogyásig Súrni fogja az item már ZIL-en is t, és keresni csak úgy ha van rajta tisztas.

sta! Megkocogtatnád ezt az IFA-t, ha a el műszer rajta len.

gyne! Csak előbb k meg rá!

zött kő alatt nyögő tlett elsuhanunk.

Szalaj Csaba

mi

APLÓBAN

épe fotópályázatot folyamatosan októ. szettségbe (Debre. legjobb fotókat fo.

KEZETT:

GYÓZÓ, DEBRE-

MAI MAGYAR TÁRSADALOM

Értelmiség a változások tükrében

Felesleges hosszadalmasan bizonygatni annak tényét, hogy a társadalom szempontjából milyen fontos jelentőségű bir az értelmiség sorsrendje, az országos népességben belüli aránya, valamint, hogy milyen ennek az értelmiségnek a szakmai és szociális összetétele. Magyarországon a felsőfokú oklevéllel rendelkezők száma a két világháború kö-

Megváltozott szakmai struktúra

A gazdasági-társadalmi fejlődés következtében azonban nemcsak létszámban változott meg a hazai értelmiség, hanem szakmai és szociális összetételében is. Elégé ismert az a közszajon forgo megállapítás, hogy Magyarország 1945 előtt „jó-gásznemzet” volt. A két világháború közötti népszám. lalások adatai szerint ugyan. is a felsőfokú végzettségűek között az állam- és jogtudom. nyi végzettségűek aránya volt a legmagasabb, azaz az összes értelmiségi egyharmada. Ezután következtek a pedagógusok, ahova a felsőfokú végzettségűek egytöredéke tartozott. Az egészségügyi (orvos, gyógyszerész) 17, a műszakiak 13, a mezőgazdászok 8, a közgazdászok 4 százalékot tettek ki.

Az elmúlt 30 évben bekövetkezett változások jól érzékeltetik az adatok. Tény, hogy ezalatt az időszak alatt az előzőekben elhanyagolt szakmák léptek előtérbe a gazdasági fejlődés igényeinek megfelelően, így főleg a műszaki, mezőgazdasági pályakon működők száma növekedett a legdinamikusabban. Ez lényegesen megváltoztatta a diplomások szakmai struktúráját. A 70-es években már a pedagógusok képviselik a felsőfokú végzettségűek egyharmadát. A második legnagyobb hányad a műszakiaké: 22 százalék. A következő csoportba tartoznak a mezőgazdasági végzettségűek, az egészségügyi és a jogászok 10-10 százalék körüli súllyal. Alig marad el tőlük a közgazdászok aránya.

A szoban forgo időszakban radikálisan megváltozott az értelmiség szociális összetétele is. A népi kollégiumi mozgalom, a szakértésigmi rendszere, az egységes és kötelező általános iskola létrehozása, az egyetemi felvétel új rendje — egyéb intézkedésekkel együtt — elősegítette a művelődési privilegiumok felszámolását és ezzel együtt a művelődési különbségek csökkentését. Ennek a folyamatnak az eredményeként ma Magyarországon a vezető és értelmiségiek mintegy kétharmada munkás-, illetve parasztszármazású.

Vizsgálati tapasztalataink alapján azonban megállapítható, hogy az értelmiség származás szerinti összetétele Budapesten és vidéken számottevő eltérést mutat. Míg a vidéki értelmiség 61 százaléka fizikai származású, addig a budapestieknek csupán 36 százaléka. A különbség minden foglalkozási csoportnál megtalálható. Az mindenesetre tény, hogy származását tekintve a budapesti értelmiség zártabb, mint a vidéki.

A végzettség szintje

Nézzük meg közelebbről, mi van a számok mögött. Az értelmiség gyors ütemű létszámnövekedése és szakmai, szociális struktúrájának változása, maga után vonta annak műveltségbeli, kulturális és szakmai szerkezetváltozását is, amely kihát az egész társadalom kulturális szintjére. Az nem lehet vitás, hogy a nemzet műveltsége és kulturális potenciálja szempontjából nagy jelentőséggel bír, ha minél több a felsőfokot kiképzett szakember. Az impozáns számok fényében sem

zött meglehetősen alacsony volt, és keveset változott. 1941-ben például nem érte el a százszázalékos, 12 százaléka egyéb felsőfokú tanintézetben végzett. Mindenesetre az adatok egyben arra is figyelmeztetnek, hogy „menynyiségi” értelemben is csak nagyon viszonylagosan használható, szinonim értelemben az „felsőfokú végzettségű” és az „értelmiségi” megjelölés. Hiszen nem hagyható figyelmen kívül, hogy a főiskolák és egyetemek a nappali, esti és levelező tagozaton nagyon is eltérő színvonalú képzést nyújtanak, korántsem azonos módon otthonai a felsőfokú szakképzésnek, az értelmiségi szerepkörökre való felkészítésnek.

Elgondolkodtatók kutatási eredményeink, amelyek az értelmiség továbbtanulására és továbbtanulási szándékai. ra vonatkoznak. Itt arra a paradoxonra utalok, hogy mind vidéken, mind pedig Budapesten azok az értelmiségiek tanulnak, illetve szándékoznak továbbtanulni, akik jelenleg is magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. Vidéken nincs felsőfokú végzettsége a közgazdászok-menedzserek 40, a népművelők 22,6, a műszakiak 32,6, a pedagógusok 15 százalékának. Ugyanakkor jelenleg is ezekből a szakmai csoportokból tanulnak legkisebb arányban tovább. Nem tanul tovább a közgazdászok, menedzserek 54, a népművelők 29, a műszakiak 40, és a pedagógusok 52,7 százaléka. Ezek az arányok érvényesek a továbbtanulási szándékra is.

Társadalomtudományi kultúra

A szakmai képzettség mellett nem elhanyagolható tényező az értelmiség társadalomtudományi kultúrája sem. Az értelmiség kulturális fogyasztásáról szólva nem tekinthetünk el a könyvhöz való viszonytól. A különböző nemzetközi vizsgálatok összehasonlító adatai azt bizonyítják, hogy értelmiség olvasási aktivitása — elsősorban szépirodalmi — kedvező képet mutat. Tény, hogy nálunk a könyvhöz — tradicionálisan — pozitív viszony alakult ki. Erre utainak olyan tényezők, mint a családi könyvtárak nagysága, a magas könyvvásárlás, az olvasás gyakorisága. Meg-erősítik ezt vizsgálati tapasztalataink is. Un. „nagy családú könyvtárral” 500 kötetet meghaladó könyvtárral rendelkezik a budapesti értelmiség 35 százaléka, a vidéki értelmiségnek pedig 20 százaléka. A foglalkozási rétegek között viszonylag elég arányosan oszlanak meg a különböző nagyságú házi könyvtárak, csak a műszakiaknál és a közgazdász-jogász csoportbelieknél csökken a nagyobb könyvtárral rendelkezők aránya.

Az olvasási aktivitásra vonatkozó adatok szintén kedvező képet mutatnak Budapesten és vidéken egyaránt. A vidéki értelmiség körében a vizsgálatot megelőző három hónapban a megkérdezettek 65 százaléka olvasott legalább egy szépirodalmi könyvet, a budapestieknek viszont 80 százaléka állította, hogy olvasott a szoban forgo időszakban. A különböző foglalkozási rétegeket összehasonlítva megállapítható, hogy legtöbbször olvasnak vidéken és Budapesten egyaránt a pedagógusok.

Az értelmiségi szakmák szerkezeti változásainak jelentősége mindenképp az, hogy nálunk is tért hódítottak a régebben elhanyagolt szakterületek, mint a műszaki, mezőgazdasági, közgazdasági stb., és hogy megnövekedett az említett szakmák értelmiségialományja. Ez valószínűleg maga után vonja azt is, hogy a kultúrába ezek a hosszú ideig háttérbe szorított elemek nagyobb jelentőségre tesznek

Történelmi örökségünk

Történelem a hitelesség jegyében

Hosszú apály után az utóbbi években nőni kezdett hazánkban a történelem iránti érdeklődés: filmek, tévéműsorok, mindenképp előtérbe kerültek a történelemről írott könyvek sora — és sikere — jelzi ezt. A jelenségnek nemcsak a történelem öröklésének, hanem a XX. század viharaihoz megzavarodott, egyensúlyát veszített történelmi tudatunk spontán gyógyulási folyamatának megindulása, vagy rosszabb esetben is a gyógyulás igénye rejlik. A legutóbb Hanák Péter az Élet és Irodalomban „viszonylagos nemzetudat”-ként diagnosztizálta a betegséget, de a baj konstataciójával egyidejűleg a gyógyszer is adva van: becsületes, jó történelmi írók nyomán remélhetőleg rövid időn belül képessé válik nemzetünk befogni, megemészteni múltját a maga egészében, bonyolultságában, jó és rossz, fölemelő és lesújtó vonásaival együtt. Az annyiszor emlegetett nemzeti önismeret alapja — többek között — a jelenünket oly nagy mértékben alakító múlt ismerete, ehhez pedig a tárgyalás, elfoglaltságoktól mentes írók segítségével juthatunk el, hiszen ma már a történetírásnak semmiképpen sem a régebbi elfoglaltságoknak az új elfoglaltságokkal történő korrigálása a feladata.

A kelendőség titka

A múltunk iránti érdeklődésnek ma is egyik központi témája a reformkortól a kiegyezésig terjedő időszak. Nem csupán az események drámaisága és a sok magával ragadó, főleg a példák teszi fontossá ezeket az éveket, hanem az is, hogy teljes joggal érezzük bennük az alternatív megoldások fölművelését, töprenghetünk ezek esélyeiről, az elődeink hibáiból elmulasztott, vagy inkább balszerencsésük elmaradt lehetőségeiről. Noha történetírásunk e korszakról már jókora ismeretanyagot halmozott föl és tett hozzáférhetővé, az újabb nemzedékek elsősorban az új feldolgozásokból, új interpretációkból tájékozódhatnak, szerzik be ismereteiket. Ezért is figyelmet érdemel, hogy a közelmúltban számos olyan, kifejezetten a nagyközönségnek szánt könyv jelent meg, amely alkalmas arra, hogy ismét elgondolkozzunk e sorsfordító éveken. Sikerük, kelendőségük titka minden bizonnyal ugyanaz, ami az éledező történelmi érdeklődésnek is az egyik kulcsa: a hitelesség igénye. Közvéleményünk (sőt korunkat) látható módon erősen foglalkoztatja a történelmi igazság kérdése, ezért olyan népszerűek a hamisítást, ferditést igen nehezzé tevő dokumentum jellegű műfajok.

A hitelesség terén kétségtelenül verhetetlenek az eredeti források, az események fontosabb szereplőinek nyilvános megnyilatkozásai pedig sok esetben mindennél jobban adják vissza, mi foglalkoztatta egykor az embereket. Jó ötlet volt a Magvető Könyvkiadó részéről sorozatot indítani Gondolko-dó magyarok címen, közzétéve történelmünk, művelődésünk néhány klasszikus dokumentumát. Többek között modern nemzeté válásunk és államfejlődésünk néhány alapkérdéséről olvashatjuk Széchenyi (A Magyar Akadémia körül), Kossuth és Deák (Párbeszéd a kiegyezésről) álláspontját.

Vitathatatlan érdem

Szubjektívizmusok ellenére hitelesnek szokták olvasni a visszaemlékezéseket, és ez így lesz azzal a szokatlan történelmi rekonstrukcióval is, amire Cseres Tibor vállalkozott. En. Kossuth Lajos címen megírta, azt inkább összeállította azt a memoárkötetet, amit Kossuth nyolcvanöt éves korá-

ban papírra vehetett volna. E képzelt önéletrajz nagyrészt Kossuth ténylegesen megírt levelein és beszámolóin alapul, tehát hitelesen adja vissza hőse szubjektív véleményét, ítéleteit. Sajnos azonban az olvasó nem tudja megállapítani, hol beszél valóban Kossuth, hol pedig a ma élő szépirod. (Nagyjából ugyanezt a témát a hitelesség és bizonyíthatóság iránti igénynek messzemenőig eleget téve dolgozta föl Szabad György Kossuth politikai pályája ismert és ismeretlen megnyilatkozásai tükrében című három éve megjelent munkája.)

Parázs a hamu alatt. Világostól Solferinóig — a cím is jelzi, hogy a Bach-rendszerrel szemben kibontakozó nemzeti ellenállás a tárgya Nemeskürty István újabb könyvének. A szaktudomány minden bizonnyal ebben is jócskán fog találni bíráltnivalót, vitathatatlanságát azonban a sok eredeti kordokumentum, köztük számos inkább irodalmi, mint szokványos történelmi forrás, amelyekből hosszan idéz, növelve így az egész könyv értékét, szavahihetőségét.

A történetíró tudományosságával, tárgyilagosságával s az utókor ismereteit adta bölcsesség birtokában ismerteti Széchenyi István döblingi éveit Kosáry Domokos. A sajnálatosan kevés kézbe eljutott Napló után most ismét közelről, belülről ismerkedhetünk meg a páratlan tehetségű politikai elemzővel, az önelégületen kérkedő szarnoki rendszer felszínes eredményeinek és nagy hazugságainak gyilkos gúnyú leleplezőjével. A Kosáry által imponáló bőséggel elénk tárt történelmi kutatási eredmények csak hangsúlyozzák, alátámasztják, mennyire alaposan ismerte világát, hazáját még az elmegyógyintézet falai közé zárva is a szellemi erejének ismét teljébe jutó Széchenyi. Kár, hogy a könyv alapján a híres Blickből jórészt csak a külpolitikai és közjogi fejtegetéseket ismerjük meg, holott a Bach-rendszer belpolitikájáról írottak — ha lehet — még tanulmányosabbak.

Az egyéniség szerepe

A történelmünk iránt érdeklődni most kezdő közönség az itt említett és az utóbbi években megjelent többi hiteles forráskiadást és mértékadó, kiegyensúlyozott feldolgozást forgatva ráébredhet, hogy a megpróbáltatásokkal teli, de feledhetetlen korszak hősei a körülmények hatására maguk is változtatták elképzeléseiket. A nemzet által követendő utak kérdésében mindjobban eltértek egymástól, ám ahhoz nem fér kétség, hogy hazájukat mind a lehető legjobban akarták szolgálni. Vitájukat egyértelműen az utókor sem döntheti el. E korszak nagy alakjainak pályáját tanulmányozva kirajzolódik az emberi tényező, az egyéniség szerepe a történelemben, amit a marxizmus vulgáris felfogása sokáig elhanyagolt, egyoldalúan kezelt. Számunkra a legfontosabb tanulság talán mégis az, hogy történelmünk szerencsétlenül végződő nagy kísérleteire, 1848-49-re nyugodtan tekinthetünk vissza büszkeséggel, hiszen bukásában is marandó eredményeket hozott, a világ pedig akkor ismerte meg a magyar nevet, s ez a bemutatkozás — mint az emigráció fogadtatása, a hazai ellenállás értékelése és a nemzetközi politika figyelmé igazolja — korántsem volt sikertelen.

A XIX. század nagy kérdéseiben írónk, történészeink már mind kevésbé féltik a közönséget a tényektől, az egymással helyenként ellentmondó forrásoktól, sőt éppen ezekben látják a „nagykorúsítás” legjobb eszközeit.

Jeszzenszky Géza

EGY POHÁR BOR

— Tegnap este vendégem volt, elfogott a kadarka, amit vettem. Most meg vásároltam, az orvos rendelte a savas bort, amióta megműtötték. Csak negyedgyomrom van. Most egy hónapig beteg voltam. Levágtam az influenzt. De addig kurdáltam magam, míg újra talpra álltam. Segített a jó kis borocská, a saját termés, amit én magam kezeltem minden évben. Tavaly a nyolcvan, lugasra felfuttatott tőkéim alig termert vagy hatvanliternyi. Már elszopogattuk. Sok volt a vendég. Rajzartunk.

Berti bácsi hetvenkilenc éves. — A jövő hónapban fordulok a nyolcvanadikba, ha megérem. Sokat dolgoztam az életemben. A KPM-nél voltam útor. Huszonöt esztendőig jártam ezt a tizenöt kilométeres szakaszt, nem messze a várostól. Minden-

jön, apám, hozzánk, a vállához. Így aztán most egy hónapból három hetet ott dolgozok. Mindent, ami jön. Engem ez élet, a mozgás, a munka.

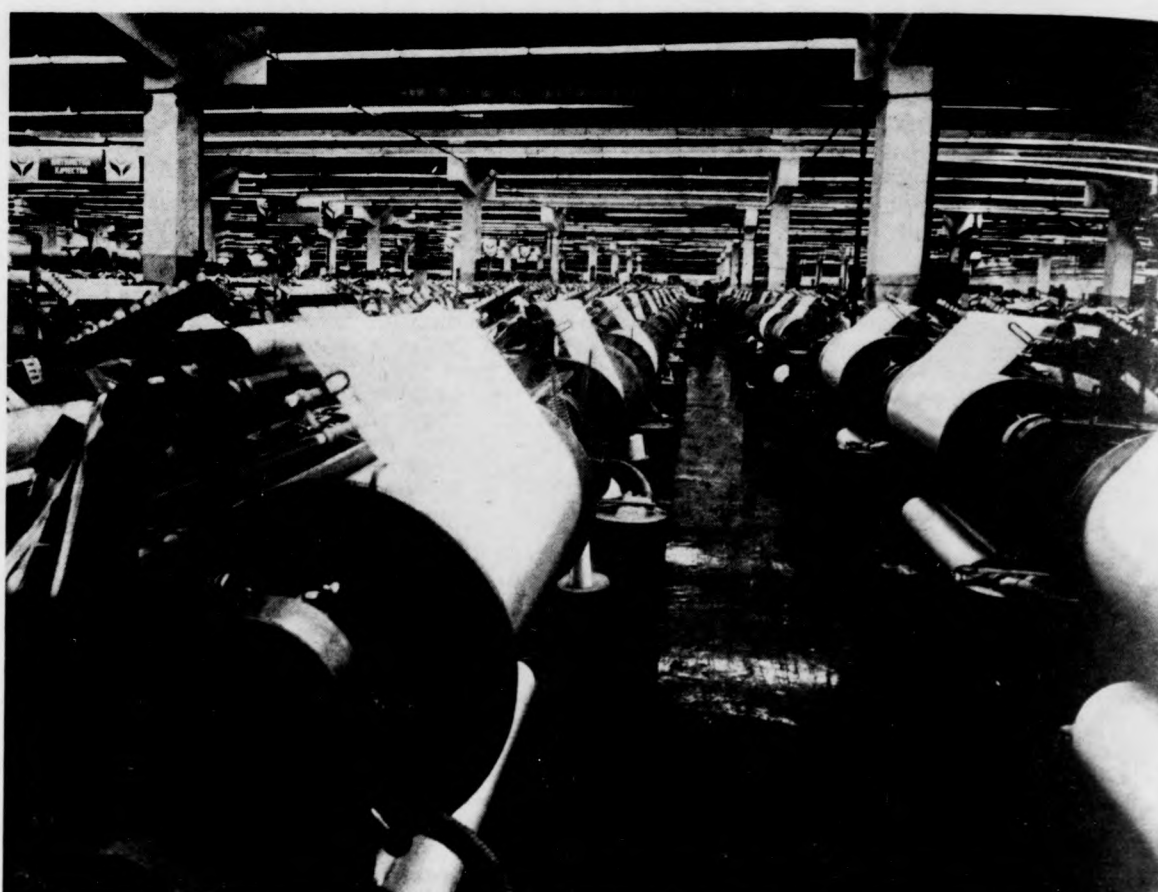
— Segítik a gyerekek? — Megkerüli a választ. — Jó fiaim vannak. Segítségem, megmozgok, nem fogadok el. Eppen azért mentem el dolgozni is, hogy a nyugdíjait pótoljam. Néha összejön a család. Meg üzen a fiúknak a mama, jöjjenek töltött káposztát enni, mert azt nagyon szeretik, tőrőval. Disznótúrval — kacsint hozzá, hogy érttem-e. — Nem sok ez a három deci? — kockázatom meg. — Tudja, nagyon aranyos ember a doktor úr. Egyik alkalommal megkérdeztem tőle: nem kevesli tőlem doktor úr azt az egy deci bort? Nézett, talán megsajnálta, „Ha jól esik, nem bánom, igyon kettőt.” De én addig beszéltem, addig kérleltem, míg a napi három deciben egyeztünk meg. De ehhez szigorúan tartom magam azóta is.

Farkas Kálmán

TESTVÉRORSZÁGOK ÉLETÉBŐL

Az új vilnisi opera előtt

A kaunasi selyemgyár géppországa

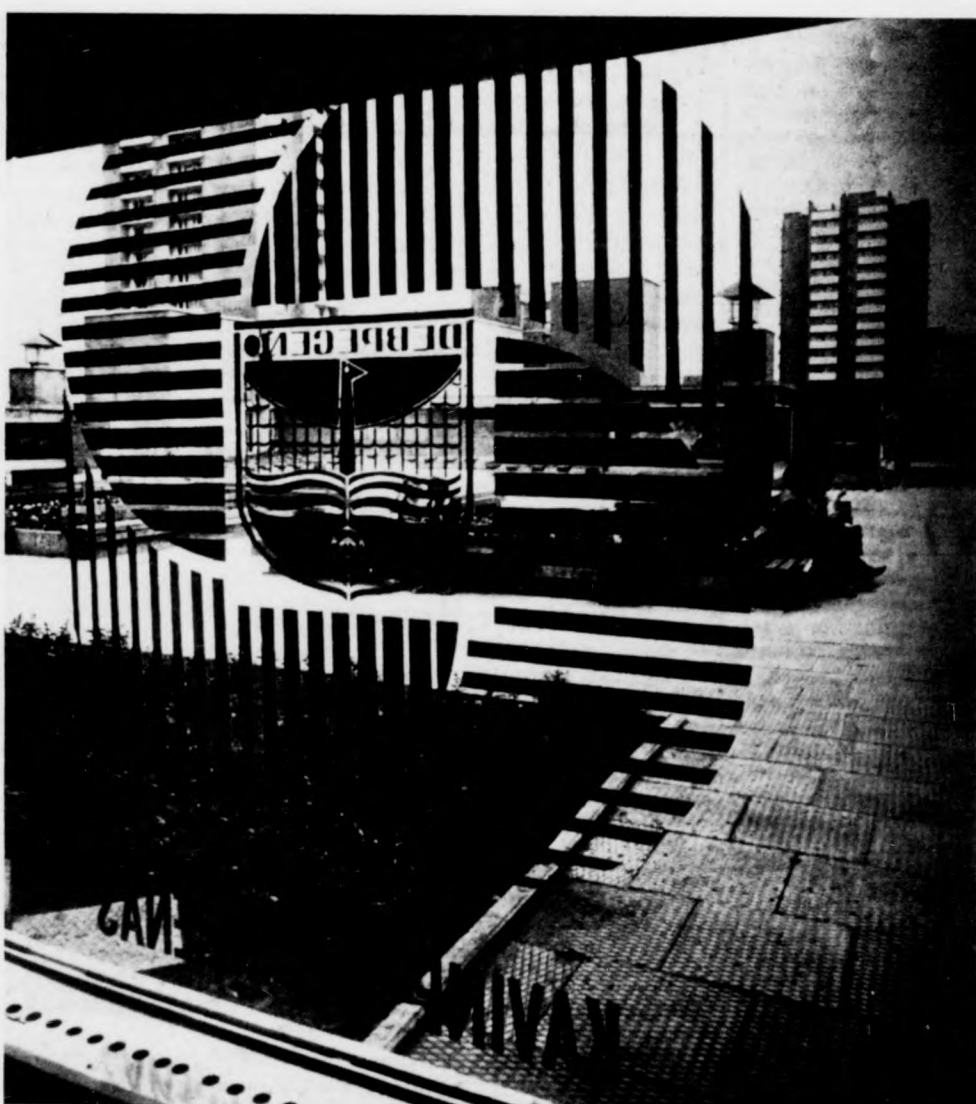
LITVÁNIAI PILLANATOK

Mint arról már hírt adtunk, a Litván Szovjet Szocialista Köztársaság és Hajdú-Bihar megye között fennálló kapcsolatok keretében a közelmúltban pártmunkások jártak Hajdú-Biharból Litvániában. A küldöttség tagja volt Vencsellei István fotóművész is. Képriportjában a látogatás

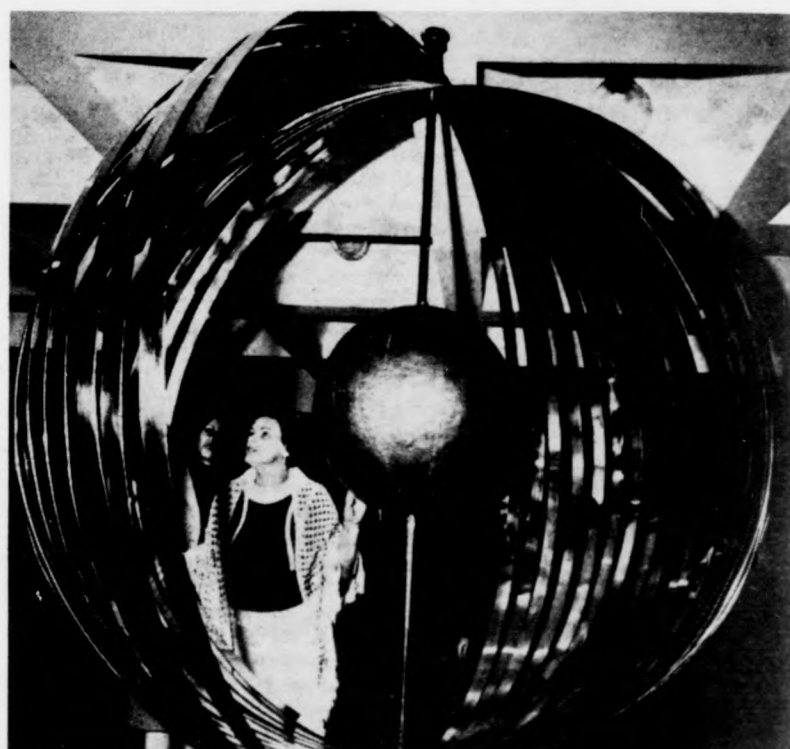
néhány közvetlen pillanatát örökítette meg, azokat, amelyek nem a hivatalos eseményeket, Litvánia közismert tájait, városait mutatják be. A testvéri ország életének pillanatait ábrázoló sorozatából közöljük az alábbi képeket.

Házasságkötés előtt egy óra várakozás a gondolkodó székben, hátha meggondolja valaki

A klaipeđai Debrecen étterem ablakából

A litván népgazdasági kiállítás egyik makettje

Ők nem gondolták meg...

Pihenő halászhalók

A klaipeđai kikötő

Holnap, holnapután megs... a járókelők elé: szerte a m... tízezeri sietnek iskolába. K... nemsokára becsengetnek.

A nevelés, a tanulás a t... legfontosabb tevékenysége... meret nélkül nem menne el... pedig az emberiségnek abb... anyagcserében, amelyet a t... tat, saját létfenntartása é... dig több ismeretre, biztos... szüksége. Minden kornak m... ga sajátos feladatai, mely... oldania. Az iskolára tehát... hárul, konkrét szükségletei... tennie a nevelésben és az... aránt.

Hogy milyen lesz az isko... tanévben, az elsősorban a p... akit a különböző dokument... tás döntő tényezőjének n... benne, hogy a nevelők okos... nyári szabadságukkal, kipi... s készek arra, hogy az ú... bevezetésén fáradozva vége... lő munkájukat. Abban a... hogy egyhamar nem leszne... kumentumok, mert egy o... szerkezetét átalakítani, tart... ni nem könnyű dolog. A... időről időre megköveteli az... örökös változtatás törvény... lanságot szül, diák, nevelő é... egyaránt csökkenti az isko... tanterv tekintélyét, vagyis... szándék átsap önmaga el... azok egyöntetű óhaja, akik... nevelésben dolgoznak, hog... éveket a ma még újnak szá... mok kipróbálására kell for... érne egy idő múva, hogy n... den évben minden tantárgy... vek. Ez nemcsak pedagóg... szempontból sem lenne épp...

Sajnos, az illetékesek má... hogy sok tankönyv ebben... fog. Ez bizony nem javítja... gulatát. Azzal is számolni... mi megyénkben, hanem or... javuló feltételek sem tudja... ségletek ütemét. Az új t... tanteremhiány fog gondok... nősen a középfokú oktatóst... dos előkészítésére, megsze... hát szükség minden iskolá... nevezett objektív nehézség... lehessen, már amennyire... teni kell például a Műve... umnak azt a felhívását, h... van, az iskolák vegyék igé... lődési intézményeket, term...

Virág a

Kiállítás a K

Az ex libris, a könyvtu... sok művészi formában ké... zikönyve, a régi időkben... sajátkezü névbejegyzést... Még a kézzel írott könyv... található címmel vagy r... rel díszített ilyen bejegyz... a könyvek kötésén fény... vagy arany nyomással pré... külön lapokra fa- vagy ré... tel készített ex librisek el... nyára 1470-ben bukkantak... országban. Amikor a... megszaporodtak, szokásba... ex libriseket vagy könyv... ket megrajzoltatni műve... leghíresebb mesterek, má... is, szívesen foglalkoztak e... kedéssel, amely különöse... mas a játékos ötletek me... sére. Eppen e nagy vált... ösztökélte a műbarátokat... risek gyűjtésére. A leg... gyűjteménye Leiningert... burgnak volt (38 ezer dar... lyet a nürnbergi German... nak hagyott.

Az ex libris őskorán... grafikusai még csak fóur... pok, tudósok, exkluzív b... megrendelésére dolgoztak... uralkodó jegye: a nemes... De ahogy fejlődött a könyv... tás technikája, olcsóbb... könyv, szaporodtak az írt... tudók, az ex libris lassan... demokratizálódott. Az e... vonatkoztatott tartalom... nias pátosús nemesi cím... lyére személyes vonatkoz... gória, jelige került, nem... humoros felirattal.

Debrecen törtérijából... hetjük, hogy amikor a r... szági ex libris csak néhá... úr vagy egyházi biblioték... tárában élte szűkkörű élet... receni Kollégium teret biz... rézmetsző diákoknak, aki... nyitásáért egy időben a... ban klasszikus filológus... Ézsaiás a felelős. A rézm... kok a XVIII. században... sikerű könyvcímervészet... tettek.

Csengetés előtt

GONDOLATOK AZ ÚJ ISKOLAI ÉVRŐL

Holnap, holnapután megszokott kép tárul a járókelők elé: szerte a megyében tanulók tízezrei sietnek iskolába. Kezdődik a tanév, nemsokára becsengetnek.

A nevelés, a tanulás a társadalom egyik legfontosabb tevékenysége, hiszen tudás, ismeret nélkül nem menne előre a világ. Márpedig az emberiségnek abban a hatalmas anyagcsereében, amelyet a természettel folytat, saját létfenntartása érdekében mindig több ismeretre, biztosabb tudásra van szüksége. Minden kornak megvannak a maga sajátos feladatai, melyeket meg kell oldania. Az iskolára tehát konkrét munka hárul, konkrét szükségleteknek kell eleget tennie a nevelésben és az oktatásban egyaránt.

Hogy milyen lesz az iskolai munka az új tanévben, az elsősorban a pedagógustól függ, akit a különböző dokumentumok a közoktatás döntő tényezőjének neveznek. Bizunk benne, hogy a nevelők okosan gazdálkodtak nyári szabadságukkal, kipihenték magukat, s készek arra, hogy az új dokumentumok bevezetésén fáradozva végezzék oktató-nevelő munkájukat. Abban a hitben azonban, hogy egyhamar nem lesznek megint új dokumentumok, mert egy oktatási rendszer szerkezetét átalakítani, tartalmát megújítani nem könnyű dolog. A fejlődés persze időről időre megköveteli az újítást, de az örökös változtatás törvényszerűen bizonytalanságot szül, diák, nevelő és szülő szemében egyaránt csökkenti az iskola, a tananyag, a tanterv tekintélyét, vagyis egy idő után a szándék ácsap önmaga ellentétébe. Mindazok egyöntetű óhaja, akik az oktatásban nevelésben dolgoznak, hogy a következő éveket a ma még újnak számító dokumentumok kipróbálására kell fordítani. El kellene érni egy idő múlva, hogy ne legyenek minden évben minden tantárgyból új tankönyvek. Ez nemcsak pedagógiai, de gazdasági szempontból sem lenne éppen hasznos.

Sajnos, az illetékesek máris bejelentették, hogy sok tankönyv ebben az évben is kézni fog. Ez bizony nem javítja az évkezdés hangulatát. Azzal is számolni kell, nemsokára mi megyénkben, hanem országsszerte, hogy a javuló feltételek sem tudják követni a szükségletek ütemét. Az új tanévben főleg, a tantervhiány fog gondokat okozni, különösen a középfokú oktatásban. A tanév gondos előkészítésére, megszervezésére van tehát szükség minden iskolában, hogy az úgynevezett objektív nehézségeket ellensúlyozni lehessen, már amennyire lehet. Erványesíteni kell például a Művelődési Minisztériumnak azt a felhívását, hogy ahol lehetőség van, az iskolák vegyék igénybe a közművelődési intézményeket, termeket, szolgáltatá-

sokat. Természetesen fordítva is adva van a lehetőség, ahol az iskola tud jobb körülményeket kínálni, ott az oktatási intézmény segítsen a közművelődési célok megvalósításában.

Hogy a gyerekek az új tanév első napján milyen kedvvel lépik át az iskola kapuját, hogyan fognak dolgozni, s mikor fognak ráhangolódni a lényegi munkára, az nagymértékben függ a szülők előkészítő munkájától is. Nem használ az úgynék, ha a gyermek úgy tekint az iskolai évről, mint valami elkerülhetetlen rosszra. A szülő feladata nemcsak az, hogy megvásárolja a szükséges taneszközöket. Azok a szülők segítenek legjobban, akik érdeklődnek gyermekük iskolai munkája iránt, akik kapcsolatot keresnek az iskolával, akik belátják, hogy a gyereket ért nevelési hatásoknak a lehetőségekhez képest egységeseknek kell lenniük. Szerencsére egyre kevesebb azoknak a szülőknek a száma, akik gondterhelten tekintenek a tanévkezdés elé, hiszen évről évre több gyerek vesznek fel óvodába, napközibe, diákotthonba. Tagadhatatlan azonban, hogy nem minden szülő óhaja teljesülhet. Nekik azt kellene megérteniük, hogy a bizottságok, illetve az igazgatók a szociális szempontokat figyelembe véve igyekeztek döntéseiket meghozni.

Nem beszélünk még a tanulókról, a diákokról, akiknek nevelésén fáradozik szülő és iskola. Voltaképpen minden órtűk történet, de helytelen lenne, ha a folyamatok nélkülük mennének végbe. Helyes, ha azon gondolkodik a társadalom, hogyan lehetne a tananyagot korszerűsíteni, a feltételeket javítani. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy a tanulónak áldozatot kell hoznia, tanulnia kell. A tudás birtokba vehető, a jártasság megszereshető, de csak akkor, ha a tanuló maga is így akarja. Munka-, tanulás-erőfeszítés nélküli iskola sohasem lesz! Szokjanak tehát hozzá a diákok már az új tanév első napjaiban, hogy feladataik vannak!

A társadalom részint követelményeket állít az iskola elé, részint biztosítja az ezek megvalósításához szükséges feltételeket. Ezzel azonban szerepe még nem merül ki. A társadalomnak az is feladata, hogy ösztönözze rendszerrel, eszközrel juttassa kifejezésre megbecsülését az oktató-nevelő munka igaz értékei iránt. Szerezen tekintélyt a nevelőnek, emelje a társadalmi program rangjára az oktató-nevelő munkát, s becsejle azokat, akik valóban nevelnek, akiknek lényéből, személyiségéből árad az emberformáló hatás, amely többet ér a tankönyvnel, a tantervvel is.

JÁNOS VITÉZ

Ma bemutató a Hungária Kamaraszínházban

Népszerű mű bemutatására csalogatják a közönséget a plakátok Debrecenben: a Csokonai Színház művészei augusztus 30-án előadják Kacsóh Pongrác János vitéz című háromfelvonásos daltjátékát. A nyári szabadtéri kulturális rendezvénysorozat zárult volna tulajdonképpen ezzel az eseménnyel, de a darabot a hűvös idő miatt a Hungária Kamaraszínházban játsszák.

Kacsóh Pongrác, a daltjáték komponistája 1873-ban Budapesten született. Iskoláit és az egyetemet Kolozsváron végezte, majd Budapestre került tanítani. Zenei érdeklődése már gyermekkorában jelentkezett, magánúton képezte magát. Első műve a Csipkerózsika volt, amelyre felügyelt Bakonyi Károly, a János vitéz librettójának írója és Beöthy László, a Királyi Színház igazgatója. Megbízta az ifjú zeneszerzőt, hogy zenésítse meg a szövegkönyvet. A mű 1904-ben elkészült, bemutatója hatalmas sikert hozott, s azóta is újra és újra színpadra kerül. Kacsóh zenéjét így jellemzi a kortárs, Szabados Béla: „A művet egyszerű, tiszta, kerestelen, édes-bús magyarság jellemzi. A naivitásában elbájoló népies elem megkapóan szövegi át a János vitéz dalait

O. Szabó István és Pallos Gyöngyi

Minden hangja szívből fakad és szívhez szól.”

A Csokonai Színház társulata az utolsó napokban a Hungária Kamaraszínházban készült a premierre. A címszerepet O. Szabó István alakítja, színpadra lép még Pallos Gyöngyi és Iván Ildikó, Hegedűs Erzsébet, Martin János, Krémer József, Kiss László, Kecskés Sándor, Pelle Erzsébet, Bárány Pál László. A díszleteket és a jelmezeket Szabó Ágnes tervezte, koreográfus Barkóczy Sándor. Köz-

reműködik a színház ének-és tánckara, a MÁV Filharmónikusok Zenekara, vezényel Tarnay György és Pazár István.

A rendező, Kertész Gyula jó évtizede a szegedi szabadtéri játékokon már színe vitte a János vitéz. Mit vár a mostani bemutatótól?

— Azt, hogy aki az operettet szereti, az továbbra is szeretni fogja, aki meg nem szereti, talán megszereti. Az előadásban egyszerűsége törekünk, nem akarjuk Shakespeare-t felülmúlni. Zene, tánc, humor és érzelmek hordozója ez a darab, amely sokszínűséget kíván a színészekről. Prózái színészek és operatőrök egyaránt megtalálhatók a szereposztásban: a daltjáték komoly énekesi teljesítményt vár, de játéka is lehetőséget ad.

A János vitéz előadásainak karmesterei Tarnay György és Pazár István.

— Ez az első magyar daltjáték, amit az Operaház is műsorán tart — mondják. — Ez arra mutat, hogy kiálta az idő rostját. Olyan neves művészek énekeltek benne, mint Melis György és Gyurkovics Mária. A zenei kísérlet most a MÁV filharmónikusok látják el; több mint tíz év után vállalkozott ilyenre ismét az együttes.

T. G.

B. E.

Krémer József és Hegedűs Erzsébet (Fotó: Kalmár)

Virág az ex libriseken

Kiállítás a Kölcsey Művelődési Központban

Az ex libris, a könyvtulajdonosok művészi formában készült kézikönyve, a régi időben használt, sajátkezű névbejegyzést pótolja. Még a kézzel írott könyveken is található címerrel vagy miniatűrrel díszített ex librisek, néhány a könyvek kötésén fémveretben vagy arany nyomással préselve. A külön lapokra fa- vagy rézmetszettel készített ex librisek első példányára 1470-ben bukkantak Németországban. Amikor a könyvek megszáporodtak, szokásba jött az ex libriseket vagy könyvcímereket megrajzoltatni művésszel. A leghíresebb mesterek, maga Dürer is, szívesen foglalkoztak a művészkedéssel, amely különösen alkalmas a játékos ötletek megörökítésére. Eppen e nagy változatosság ösztökélte a műbarátokat az ex librisek gyűjtésére. A legnagyobb gyűjteménye Leiningen-Westerburgnak volt (38 ezer darab), melyet a nürnbergi German Múzeumnak hagytak.

Az ex libris óskorának festői, grafikusai még csak főurak, főpapok, tudósok, exkluzív bibliotékák megrendelésére dolgoztak, műveik uralkodó jegye: a nemesi címer. De ahogy fejlődött a könyvnyomtatás technika, olesőbbodott a könyv, szaporodtak az irni-olvasni tudók, az ex libris lassan elterjedt, demokratizálódott. Az eléggé elvonatkoztatott tartalom, ceremóniás pátozú nemesi címerek helyére személyes vonatkozású allegória, jelleg került, nem egyszer humoros felirattal.

Debrecen történelméről kiemelhetjük, hogy amikor a magyarországi ex libris csak néhány nagyúr vagy egyházi bibliotéka könyvtárában élte szűk körű életét, a debreceni Kollégium teret biztosított a rézmetsző diákoknak, akiknek irányításáért egy időben az elsősorban klasszikus filológus Budai Ézsaiás a felelős. A rézmetsző diákok a XVIII. században már nagy sikerű könyvcímervészeteket készítettek.

Fényes Kálmán

Filmnapló

Egy orvos pokoljárása

Döbbenetes erejű és nyomásztó hatású Szurdi András A transzport című alkotása. A szemem előtt pergő képek nézve kevésbé éreznek letaglózva magam, ha egyetértenek a film műfajának megnevezésével: tudományos-fantasztikus film — olvashatjuk a plakátokon. Nem, sajnos ez nem tudományos-fantasztikus történet, nem olyan, ami a fantazmagórikágyban születik meg, s mivel jelenlegi viszonyaink közepette agyrémük elképzelhetetlen, kivetített azt a 25–26. századba vagy még egy későbbi időszakra. A transzport cselekménye összes veszélyével és megváltás mindenkorai lehetőségével együtt sajnos izzig-veig XX. századi történet. Maga a rendező sem sorolja filmjét egyértelműen a tudományos-fantasztikus alkotások táborába, hiszen a tselekmény időpontjait nem az elkövetkezendő századokat, hanem a közelmúltat jelöli meg, sőt nemsokára időpontot ad, hanem a befejező képsor kísérő szövegével egy megtörtént eseményre is utal: az 1918-as spanyolnáthára. Lehet, hogy egyeseknek úgy tűnik, a módszer túlzottan szájbarágós, a rendező feleslegesen lépi át az elvonatkoztatottság küszöbét. Ugy értem, a történet épp azzal váltik még fenyegetőbbé és elviselhetetlenebbé, hogy egészen valóság-szaga van, hogy konkrétumokban is utal a már felszínre hozott veszély kirobbantására, még akkor is, ha a háború végén kitört járvány okát aligha lehet egy meszteresen kialakított baktérium elterjedésében megjelölni. Napjainkban azonban sajnos már ismert fogalom a biológiai háború, és ismertek a feltételezések is, miszerint történt már kísérlet a különböző baktériumok ilyen jellegű alkalmazására.

Komoly és dicséretes vállalkozásnak tartom Szurdi András filmjét azért is, mert környezetlenül rámutat arra, amiről mint-ha napjainkban nem egy politikus elfelejtkezne. A táborban élő rabok a biológiai háború áldozataivá válnak — de ugyanez a sors vár a kísérlet végző orvosokra és a fegyelmet őrző katonákra is. A biológiai háború esetén ugyanis egy olyan pusztító elemet szabadítanak fel, melynek továbbterjedését senki — még a kísérlet elindítók sem — nem tudja megakadályozni. És hogy elképzelhetetlen, hogy a kísérlet végző orvos minderről ne tudjon, mikor a táborba rabként bekerült orvos az iratokhoz hozzájutva percek alatt rájön az igazságra? Pedig sajnos elképzelhető, hiszen mindig vannak hatalomra vágó, féltudású emberek, akiket a felfelé törekvés lehetősége elvakít, és stupiditásukban nem veszik észre a rájuk leselkedő veszélyeket sem. És legvégül esetben ott van a fegyver, mint a kényszerítés utolsó eszköze — Szurdi András is utal erre a „lehetőségre” filmjében, mindössze egyetlen jelenetben, tömören, de annál hatásosabban.

Nemcsak azért figyelemre méltó vállalkozás A transzport, mert komoly, valós problémákat felejt, hanem azért is, mert egy elsősorban rendező ígéretek alkotása. A jól megírt forgatókönyv, és a gondos rendezői munka következtében ennek a filmnek hangulata, magával sodró lendülete van. A rideg, kopár környezet, a szereplők szákszavú párbeszédeivel, szinte a gondolatokig hatoló közelképek erejével rövid időn belül el tudják érni az alkotók, hogy azonosuljunk Graf dok-

torral, vele együtt féljünk, majd kutassunk a rá leselkedő veszély okai, a titokzatos léger fenntartásának célja iránt. Műfajának megfelelően A transzport nem mentes a sokkolásra való törekvéstől, célját azonban nem a megszokott módon éri el. A brutális jeleneteken szemérmesen elfordul a kamera, a rabok tekintete, s a felfegyverzett katonák félelemmel átitott látszat magabiztossága azonban mindennél kifejezőbben élénk vetíti a légerben uralkodó légkör valódi arculatát.

A táborban felügyelő katonákat nem számítva kevés szereplős kamaradramára pereg előttünk. Rendezőt és színészeket egyaránt dicséri, hogy bár semmit sem tudunk hőseink előéletéről, ezeknek az embereknek jellemük van — magatartásukkal, az eseményekre való reagálásukkal, apró mozdulataikkal és tekintetükkel érzékeltetni tudják mindazt, ami idejuttatja őket s mindazt, ami bennük az események hatására lejátszódik. A színészek közül elsősorban Hetényi Pál nevét kell megemlíteni, aki folyamatában tudta ábrázolni a visszahúzódó kisember lelki fejlődését addig a pontig, amikor már határozottan és félelem nélkül tud cselekedni mások életének megmentése érdekében.

A Döme Zsolt által komponált kísérőzenének jelentős szerepe van a film jellegzetes alaphangulatának kialakításában. A zene dallama és ritmusa nemsokára illeszkedik, hanem egyes jelenetekben önállóan ki is fejezi a több oldalról fenyegetett XX. századi ember lelkiállagát, gondolatnagykaklatottságát.

Sümei Anikó

Bagatellek

1

Talán még egyetlen évben sem esett annyi szó a gombaveszélyről, mint ezen a nyáron, és soha még nem bizonyosodott be olyan egyértelműen, mint ezekben a hetekben-hónapokban, hogy a társadalomnak egy jelentékeny hányada saját érdekében sem hajlandó a figyelmét szóra ügyelni. Az újságok drámai szalagcímeképp úgy süket fülekre találtak, mint a rádió és a televízió hírei, kommentárjai.

Néhány héttel ezelőtt, miközben a fél ország izgult egy héttagú család sorsáért, az ország másik fele vidáman tovább gombászott, s juttatott ezzel az ország több kórházába is mérgezett betegeket, akik közül néhányan életükkel fizettek — a mások gondatlanságáért.

Egy tévéhíradóban alkalmunk volt látni azokat a gyerekeket, akik túl már az életveszélyen, egy budapesti kórház folyosóján szorongtak, miközben barátaik, rokonaik, ismerőseik élet, még egyáltalán nem volt biztonságban. A gyermekekkel történeteket kommentálva, a riporter az emberi felelősség megdöbbentő hiányáról szólott. Akkor olyan ember állt szemben a nézőkkel, egy országgal, aki már képtelen volt ügyelni az őszinte gondolatot fedő cifra stílusgöncökre, lelki erejéből pedig mindössze kérdésekre futotta. Ilyenfélékre: „Mit mondhatnék olyan embereknek, akik magukra se képesek ügyelni? Mit mondhatnék azoknak az anyáknak, akik saját gyermekeiket nemtoródomságukkal ölik meg? Hát már ez sem érdekli őket?”

A kérdés azért tragikus, mert valóban arról van szó, hogy egyesek már saját gyermekük életéért sem érznek felelősséget. A nemtoródomság listáját — a családi életet és a közösségi közérzetet rontó jegyzéket — hadd ne soroljam most. Elégdjünk meg annak a megállapításával, hogy az egyre sűrűbb jelzések szerint a társadalmi süketésre alkalmas gyógyszer egyelőre a hiánycikklistán szerepel.

Ezt az állítást igazolja, hogy Czeizel Endre (a sajtó szerint nagy visszhangot kiváltott) legutóbbi előadás-sorozata még enyhe lehelletként sem érintette meg társadalmunk egy jelentékeny rétegét és talán azokra maradt leginkább hatástalan, akikhez mindenekelőtt szólott. Erről tanúskodik, hogy egy üzemi klubfoglalkozáson, ahol szakorvos tanácskozott leendő anyákkal, nem akadt egyetlen fiatal asszony sem, aki majdani gyermeke egészsége érdekében változtatni lett volna hajlandó eddigi életmódján. Nem akadt egy sem, aki lemondott volna a dohányzásról, aki abbahagyta volna a rendszeres fröcsözést vagy sörivást. „Csak rám tartozik — nevétek szembe az orvost négyen is —, hogy milyen lesz a csemetém. Az az igazság, hogy el akarok rogatni bennünket minden jótól.”

Az orvos hiába magyarázta, hogy az újszülött nemcsak gyes-jóvedelem gyarapító. Még kevésbé érintette a jelenlévőket, hogy a netán értelmi fogyatékos gyerek mekkora lelki teherként jelent a társadalomra is. Czeizel töprengése, hogy nem minden asszony méltó az anyaságra, azon a délutánon is bebizonyosodott. Minden gondolkodó ember számára egyértelmű ugyanis, hogy az a nő, aki magzatának egészséges fejlődéséért semmilyen áldozatra nem hajlandó, ugyanilyen magatartást tanúsít majd, amikor nevelni kell gyermekét, amikor mindenekelőtt válik felelőssé gyermeke testi-lelki egészségéért.

2

Természetesen nem egy vasárnapi jegyzettel döntendő el, hogy miként produkálódott a társadalom különböző rétegeiben a riasztó nemtoródomság, az erkölcsi felelőtlenség a megkezdésére. A magatartásbeli torzulást, az emberi természettel ellenkező magatartást szociológusok és pszichológusok már rég vizsgálják, és az etológia — a viselkedéstan — kutatói szerte a világon szaporítják nemcsak a kérdőíveket, de a kérdőjeleket épp úgy, mint a megvizsgálendő jelenségek számát.

A tudósok tempós munkájához képest ez a vasárnapi jegyzet akár ideges dadogásnak tűnhet, főleg, hogy nem a tudomány, hanem az érzelem, az indulat szférája felől közelítik meg a kérdést.

Előbe vágok mégis a majdani szakállas tanulmányoknak és bátortalanul ugyan, de úgy vélem, hogy a lépésnyomon tapasztalható magatartásbeli torzulásoknak fő oka, hogy a polgári fejlődést átugró (a felszabadított, de lélekben még hosszú ideig felszabadulatlan) magyar társadalom nem képes zavarmentesen elviselni a hirtelen változások görceit. Még pontosabban: az egymást követő struktúraváltozásokra lelkileg nem volt felkészülve a társadalom. Ráadásul pedig azt hittük, hogy a pszichikum épp úgy állítható, módosítható, mint a gyárak tulajdonjoga vagy profilja. Valahogy úgy jártunk, mint az a szülő, aki nagy büszkén mutogatja a csemetéjét, hogy az nagyobb, fejlettebb a szomszédkéénál. És csak nagy késve veszi észre, hogy a túlfeljeltség valójában rendellenesség, hogy a megirramodott fizikai növekedéssel egy időben a gyermek értelmi és érzelmi világa nincs szinkronban.

Persze ez a hasonlat is sémit, mint a többi, de annyira januság, gondolom, mindenképpen elfogadható belőle, hogy a magyar társadalom hirtelen és sokszor bonyolult változásaival nem tart lépést a társadalom pszichikuma: lelki teherbíró képességünk.

Kézelfogható gond ugyanis, hogy az életformaváltozással egy időben a társadalmi alkalmazkodó képesség több ütemmel, időben talán évtizedekkel lemaradt. A hirtelen életmódváltás — mondjuk a paraszti-ből munkássá lévés, s az első nemzedéki értelmiségiek görcei, hogy csak a legkiválóbbakat említsen — tulajdonképpen mindig nagy lelki megrázkódtatást jelentettek, s jelentenek; olyan erkölcsi válságot is, amelynek kompenzálására ki-ki vérmérsékletét és anyagi lehetőségeit túlhaladóan keresi a megoldást. E növekedési zavaroknak kétségkívül következményei a magatartásbeli torzulások.

Egészen természetes az is, hogy az életforma- és életmódváltással egy időben százados erkölcsi értékek is veszendőben mentek, olyan kis közösségek normái, amelyek megbízhatóan eligazították az embereket az élet mindennapjaiban. Helyükbe azonban egyelőre új szabályozó erkölcsi viszonyrendszer nem került. Csak az elbizonytalanodás, a munkátlanlás érzése növekedett.

Lehet persze, hogy az eldobott erkölcsi mankók nem a legjobbak voltak, de annyi bizonyos, hogy az erkölcsi mankótlanságnál nincs rosszabb. Ennek pedig annyi tanulsága mindenképpen van, hogy a kis közösségek lélekmentő, lélekápoló képességét és funkcióját újra kellene értékelnünk.

Fontos ez?

Szociológusok szerint nemcsak fontos, de halaszthatatlan is.

Köteles Pál

MÓRÉ MIHÁLY VÁZLATKÖNYVÉBŐL

OSZTOJKÁN BÉLA

Egy millió sörösüveg

Esti sétái, az utcákon való örült szaladgálásai után, melyeknek során rendszerint azon töprengett, miképpen lehetne zátonyra futott életét jobb útra terelni, a nap még hátralevő részét többnyire a Harmatban, a város legtovább nyitva tartó eszpresszójában töltötte. A pulnál támaszkodott, és töprengéseit felüszgészve bámulni kezdte az érkező, sűrűsödő vendégeket. Leginkább a nőket fixírozta; féltéken, kitaró elszántsággal bámulta őket. Ezek közé tartozott a pincérmő is, akit magában Beátának nevezett. Beáta, foglalkozásához illő, fekete formázoknyát viselt. Egészen véve az volt titokban a lányról a véleménye, hogy neki van a legcsinosabb, legingerlőbb lába az egész földkeregségen! Hát mégsem olyan utálatosak itt ezek — vonta vissza saját, korábban alkotott véleményét a nőkről, miközben tekintetét egy előtte elsuhanó szőke szőke ruhájú nőre szegezte. — Nem bizony! — állapította meg keserűen. Csupa gyönyörűség, csupa elevenség valahány! Arca, ezektől az ő számára lélekszorongó látványoktól gyakran vált bémésködése közben szomorúvá. Például, ha Beáta lábaira tévedt a tekintete (a szőke nő nikkelt a tekintetétől, de nem szólt), boldogtalan sóvárgással gondolt mindíg: „Nagy ég! Ha én ezeket a lábakat egyszer a nyakamba vehetném! ... Persze, az ilyen természetű sóvárgások Beáta iránt nem voltak igazán mélyről jövő sóvárgások. A lány ugyanis nem szívelte őt. Ennél fogva számára sem maradt más, mint hogy ő se kedvelje az eszpresszó gögőse magaviseletű pincérmőjét. Nem múlt el egyetlen este, hogy Beáta ne főrmedt volna rá: „Állj már odébb, doktor, rakjalak valahová! Nem férek tőled!” „Jó, jó — válaszolta mindig ugyanazt a lánynak —, kotródok, csak ne csiripelj folyton!” Ezen az estén azonban elmaradt kettőjük között a szokásos veszekedés. Helyette Beáta — blokkolás közben — könyökével oldalba lökte, és szokatlanul meleg, szokatlanul részvételteljes hangon ezt kérdezte tőle:

— Miért lógatod az orrod, doktor? A váratlan kérdés után nem mert azonnal a lányra nézni. A szőke nő díszlőce felé fordult most is, és hirtelen azt hitte, a keskeny fémlécek tükrében a gyorsan támadt szégyenérzés től torzult el az arca. Válaszolni akart valamit, de meggondolta magát. Úgy látszik — motyogta saját orra alá késsőbb —, ez a lány nemcsak eszbenőtanos, de valószínűleg kellemetlenül oskos is! Belenéz az ember arcába, és máris tudja, kinek mi forog, mi zajlik le a lelkében! Röntgenszemmel vannak... Szekeres Bella bezzeg, az a förtelmes nőszemély, aki nemrég még a felesége volt, együttélésük ideje alatt csupán csak saját magára tudott figyelni: „Te szarházi! — jutottak hirtelen eszébe az asszony szavai, amint egy vasárnapi ebéd közben, az izetlen, a götlen, és a szintelen leves után gorombán odavágta neki — hát azt hiszed — lökte el maga elől hisztérikusan a tányért —, hát azt hiszed, veled maradok? Milyen ember vagy, hogy téged folyton kirakhatnak az állásodból? Milyen apa leszel? — domború hasára tette a kezét, felpattant a székről, és kétségbeesetten járkálni, szaladgálni kezdett a csöppnyi padlászobában. — Agyalágyult! — kiáltott rá később. — Nem főzök többet! Dögölj éhen! ...”

Három hónappal később, szeptember közepe táján megszületett a gyerekek. Mint leendő apa, a körmet rágya idegesen futkározott a szülőszoba előtt. Közben kiszáradt, kicserepedett a szája, mint a lázbeszegenek. Délután öt órakor végre megjelent a szülőszoba ajtajában az orvos. Nem szólt hozzá, végigmérte csupán, majd a szemöldökét fölírta gyorsan elietelt. „Mi ez? — sápadt el hirtelen. — Miféle tapintatlanság ez?” Rökönyödését fokozta az orvos után megjelenő, szájaszokos nővér is, aki türelmetlenkedésére így felelt: „Nézzé...” — mondta, aztán anélkül, hogy tovább folytatta volna, zavart tekintettel visszavonult a szülőszobába. Kínos, hosszú percek teltek el, amíg újra nyílt az ajtó. Szekeres Bella kimerülten, gyöngyöző homlokkal teküdt a kigördülő mütőkocsin. Konokul me-

ÉRTSÜNK SZÓT!

Magyarít — magyarán: magyaráz

A magyar szó, népünknek és nyelvünknek saját magunk adta megnevezése számos összetételben és sokféle továbbképzett formában él szókincsünkben: jelentős szócsalád magva. Fogalmi tartalma a legtöbb származékban teljesen világosan kötődik a nép és nyelv kategóriájához.

Ez lehet az oka, hogy némelyek hibát szimatolva kapják fel a fejüket, amikor azt hallják, olvassák, hogy egy-egy külföldi politikus „megmagyarázza” kormányának álláspontját” a tárgyalások folyamán, illetőleg „magyarán megmondta”, hogy nem ért egyet partnereivel valamilyen kérdésben. „Hogyan? — kérdezik ilyenkor — hát magyarul beszéltek ezek a külföldi politikusok? Ha meg nem, miért használják a fordítókat ezeket a kifejezéseket? Miért akarják félrevezetni az olvasókat?”

Ezek az aggályok főleg a túlzások. Körülbelül olyanok, mint amikor a logika nevében azt kívánják: ne mondjuk, hogy leszállok a vonatból, felszállok a buszra, mivelhogy nyilvánvaló: szállani csak a madár képes...

A magyaráz igen „érthetővé tesz, kifejt, értelmez; magyar nyelvre fordít” jelentésben a kódexek kora óta élő szavunk. A Ferenc-legendában például ezt olvashatjuk: „alazatos frater Bernald ky magyarazuala melseges yrasokoth”. A tudós szerzetes nem magyarul magyarázta a mélyeséges írásokat, hanem a maga nyelvén fejtette ki azok mélyebb értelmét hívei számára. A kódex fordítója a latin interpretare igét fordította a magyaráz szóval. Bizonyítéka ez annak, hogy már a 14—15. században élt az ige ezzel a jelentéssel: „értelmez, kifejt”. Eredetileg a magyaráz annyit tett: „magyarok számára, magyar nyelven értelmez”, majd ebből tágult ki a jelentése egy-

rész a „magyarra fordít”, másrészt a „(bármely nyelven) értelmez, kifejt” változatok kialakulásával. E két utóbbi — árnyalatként — már benne lehetett az elsőben. Természetes és semmi képpen sem hibáztathatók tehát, ha egy angol, német vagy akármilyen nyelvű politikus, beszélő magyaráz.

A magyaráz ige „magyarra fordít” jelentését vette át később a magyarít képződés, de jobbra csak szaknyelvi vonatkozásban, nyelvújítási nyelvtudományi műszóként. Csak 1777-től adatható.

A magyarán határozószó eredetileg ugyanazt jelentette, mint a mai magyarul: „magyar nyelven”. Ertelemező szótárunk Vörösmartytól és Petőfitől idéz példákat erre a jelentésre, de él így a szó a népnyelven is. Általánoságban azonban már annyit tesz: „érthetően, nyíltan, kertesés nélkül”. Világos, hogy a magyarán ilyen jelentése is általánosítása annak a korábbiak, hogy „magyarok számára érthetően”, és a nyomtökösítő törekvés szülte az új változatot.

Ferenczy Géza, nemrég elhunyt neves nyelvészünk „Magyarán” című tanulmánykötetében olvashatjuk, hogy más idegen nyelvekben nemigen alakult ki a magyarán megfélemlő „németez, angoloz, franciáz, olaszoz” képződmény. Legfeljebb a német deuten ige „kifejt, értelmez” jelentése vonható ide, mert ez egy török fakad a népel és nyelvét megnevező deutsch szóval.

Hozzátehetjük: a velünk rokon finn nyelv suomentaa igéje — amelynek egyik jelentése: „finnre fordít”, másikk pedig ez: „értelmez, kifejt, megmagyaráz” — szintén a finn nyelv megjelölésére szolgáló suomi szóból származik.

Sebestyén Árpád

SZIKLAI JUHOS

Virágom

dúdogatod dú... virágom virá... tőled függ-e tő... világom vilá... élünk egy olya... ahol még min... tömeg térfoga... s a nyomás — nyomás virágo... kilótt az élet... nem voltál va... e vektor kétir... de rádhajolok... és száll az éne... ha száll az éne... „virágom virá...

Pusztá

egy november... Sziklai Margit... s alföld-hazán... vihardalt szop... örögszekeret... ősz van szél... egy beton-vilá... sorsom herva...

No p

Váci Nagy L... Guevara ajka... dadogó bolon... helyettük én... elment Jeszer... mennyi rokon... te vagy a péle... Don Frederico...

tunk. „Te is?” — Szekeres... mültlen nézett rá. „Buta — az asszonynak — a jogász... rit. Képviseli őket.”

Hirtelen elszégyellte ma... kis képviselő volt! P... szíre az igazgatótól a P... ri mosóvágányok végében k... eredetileg mosószerraktárnak... bódészerrü irodájában, és az... csak nézte egész nap a kosza... érkező, majd tisztán elindul... kat. A második hónap végén... unalmában felsőhajtott. Gon... és — lesz ami lesz! — elzará... vállalat vezetőjéhez. Hát h... kezdte fene nagy öntudattal... selni akar! Második hónapja... a fizetését úgy, hogy nem ke... és?! — nézett rá az igazgató... viselni kell, képviseljen! Ha... radjon a fenekek! „Különb... van — mondta némi gondolk... az igazgató —, nekünk ve... nincs szükségünk jogászra... rúndban mennek, így hát —... ujjának bütykével rákoppo... íróasztalra — felmondok önr... hó! — lépett e szavak után a... asztalához —, ezt így nem le... törvénytelen!” Az igazgató m... pantott: „Akkor átirányítom... katorületerre. Törvényesen... natkozó szabályzatot, ha nem... éppen ön fogalmazta meg... Most hát vagy elfogadja a... somat és búcsút veszünk... vagy átsétál más munkaterül... lenne az? — kérdezte leha... megaláztatva —, mi lenne... munkaterület?” „Vonattak... Koppantott harmadjára az i... Kerek ezer forinttal kereshe... „Nem baj — sóhajtott a há... buszon. — Végül is minde... munkát végez az ember. C... kapjon érte. Szekeres Bella r... leg nem jön rá egy darabig... pedig, ha már megszületik a... gondolta —, meg ha egy kí... szedik anyagilag magukat, l... lyt változtathat. Addig is n... ügyelni magára: tisztának... tisztábbnak, mint előtte. A s... felmosólétől és a mindenfél... rektől csupán elszineződhetn... ber körmei. De seba! Majd... tyűt húz!”

Felsőhajtott. Most már n... gatta, fenékgig itta poharát... Beáta megfogta a kezét: — Sokat iszol — mondta... dod fizetni? — Ki! — válaszolta a lány... év múlva — motyogta ma...

magyaráz

magyarra fordít", "(bármely nyelv...)

határozószó... (magyarra fordít...)

magyarra fordít", "(bármely nyelv...)

magyarra fordít", "(bármely nyelv...)

SZIKLAI JUHOS SÁNDOR VERSEI:

Virágom – világom

dúdolgotod dúdolgotom: „virágom virágom...”

Puszták éneke

egy novemberi hűvös napon Sziklai Margit világra ejtett

míg néhány száz avangarde-őrült gondolati lírát nyekergett

No pasarant

Váci Nagy Laszlo elmentek sorban Guevara ajkán nem szól az ének

tunk.” „Te is?” — Szekeres Bella rémulden nézett rá.

Hirtelen elszégyellte magát: szép kis képviselés volt!

Felsőhajtott. Most már nem kortyolgatta, fenéki itta poharából a sört.

Ha pályázatot írnának ki: melyik magyar prózaíró tudjuk legkevésbé elképzelni hadakozni...

Harcképtelenek

A Gárdonyi által szerkesztett Szegedi Paprika című újságnak volt egy Széged vesződelme elnevezésű rovat...

... hol van s ki az a Gárdonyi? Hogy mer becsületes ember ellen ily közleményt felvenni...

Válás vagy gyilkosság

A párbajok s államfogház után már más természetű pereik akadnak Gárdonyinak.

Az ötlet persze, amit ez a rongy asszony a sörösüveggel kieszelt, nem volt utolsó ötlet...

Majdnem volt egy plágium-pere is. A Journal címmel francia napilap a világiállítás alkalmából nemzetközi elbeszélés-pályázatot hirdetett.

Az első vérig

A szívcsúcsig

Az államfogházzal Herczeg Ferencnél már megismerkedtünk, ne csodáljuk hát, ha Szegeden is olyan kedélyes életet talált Gárdonyi.

A párbajok s államfogház után már más természetű pereik akadnak Gárdonyinak.

te az oldalán Ujlakit, aki térdre esett. Gárdonyi ennek ellenére újra megsebesítette a vállán...

Ujlaki négy napig élet-halál között lebegett, nobilitására azonban jellemző, hogy súlyos sérüléseért nem okolta Gárdonyit...

A végtárgyalást 1891. január 8-án tűzték ki. Ujlaki január 7-én kárterítési pert akar indítani Gárdonyi ellen...

Válás vagy gyilkosság

A párbajok s államfogház után már más természetű pereik akadnak Gárdonyinak.

Mégis próbálják együtt az életet, csak hogy az sehogyan sem akar sikeredni.

Majdnem volt egy plágium-pere is. A Journal címmel francia napilap a világiállítás alkalmából nemzetközi elbeszélés-pályázatot hirdetett.

Válás vagy gyilkosság

Elete utolsó éveit a kiadóval folytatott hosszadalmas és jogi csúres-csavarásokkal teli pere keseríti meg.

A kiadó elkezdte szedneti az Egri csillagokat és a láthatatlan embert, Gárdonyi tiltakozik: át akarja dolgozni őket...

A per végül egyezséggel végződött, a békejebbot a kiadó ajánlotta fel, az író elfogadta.

Világjárva ünnepeltünk

Kijev - az orosz városok anyja

A napszakot meghazudtolóan sok autó, zsúfolt villamosok és autóbuszok érkeztek augusztus 4-én éjszaka a debreceni Nagyjárműs elötti tere. Izguló gyerekek százai, aggódó szülők, csoportjaikat kereső pedagógusok igyekeztek csomagjaikkal a csarnok felé. Háromszáz hajdú-bihari úttörőt és harminc felnőttet kísérték ki hozzátartozóik az éjszakai órában. Mindazokat, akik a gyermekmozgalomban végzett munkájuk jutalmaként a Szovjetunióba indultak, a megyei úttörőelnökség és az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda által szervezett jubileumi úttörő különvonattal. A cél: Kijev-Moszkva-Leningrád.

Az úttörőszövetség fennállásának 35. évfordulója alkalmából szervezett több ezer kilométeres út sok élményt ígért. Mindenekelőtt annak a természetes emberj vágynak a beteljesülését, hogy a könyvekből, filmekből, tanulmányokból ismert tájakat, városokat művészeti kincsekkel a valóságukban is megismerhessük. Különös várakozással tekintettek a tiznapos út elé a többségükben falvakból, kisvárosokból érkező alföldi gyerekek, hiszen várta őket a Kárpátok, a három hatalmas metropolisz, a Balti-tenger látványa. Nem kisebb izgalommal tekintettek az ország-határ előszőri átlépése, s a hajókirándulás elé sem. S vajon milyen lesz a mauzóleum, az Aurora? Tényleg olyan melegsívűek az ottani emberek? Hasonlít-e a szovjet úttörők élete a miénkhez? Számatlan kérdés foglalkoztatta a vonatra felszálló gyerekeket.

Megnyugtató volt indulók, s otthonmaradók számára egyaránt, hogy mind a kilenc csoporthoz több pedagógus, idegenvezető, tolmács csatlakozott, hogy a szervezést az Expressz képviselője személyesen ellenőrizze, s nem utolsósorban, ami gyerekekről lévén szó, különösen fontos: van orvos. Minden megvolt hát az utazás sikerehez, a többi csak rajtuk múlt.

Elhelyezzük koszorúinkat a hősök obeliszkjénél

Késő este, amikor Kijev felé közeledtünk, még mindig nem tűntek fáradtaknak a gyerekek. Folytak a búvárokka- és kártyacsaták, a vég nélküli viccelődések, éneklések. A bősörményiek máris sok dalt tanultak örök vidám üvezetőjüktől, Pálfi Sanyitól. Kedvencüket, a „La batea”-t már a többi csoporttal is megtanították.

Felfedezések a vonatban

Indulhatott-e rosszul egy olyan kirándulás, ahol az egymást addig nem ismerő gyerekek percek alatt összelebegtek? Lehetetlen nem élvezni a máskor oly unalmas vonatozást, amikor ezekben a modern vagonokban annyi felfedezőnivaló volt.

— Én még sosem láttam hálókocsit! Nézd csak: rádió is van és légkondicionálás! — hallatszott innen is, onnan is. A fülkékben megindult a terefere, a környezet, egymás felfedezése. Mintha nem is éjszaka lett volna. Csak a határ után csendesedett el a kocsik, miután felszálltak hozzánk a szovjet utazási iroda, a Szputnyik tolmács-idegenvezetői is.

Néhány órai alvás után már nemcsak a gyönyörű Kárpátokkal, a szovjet emberekkel, s az orosz ízekkel is ismerkedhettünk. A mai napig hihetetlen, mit produkált két étkezőkocsink alig néhány fős személyzete. Hogy tudták elővárazsolni miniatűr konyhájukból a sok fogást, a finom reggeliket, bőséges ebédeket, vacsorákat, hogy tudtak ennyi gyereket időben, fennakadás nélkül étkeztetni, udvariasan, kedvesen felszolgálni: szinte csoda. S ha sokszor szokatlan ízekkel is találkoztunk, az is élményszámba ment.

— Kicsit furcsa — mondták a püspökladányi gyerekek —, de az idegen népek megismeréséhez konyhájuk smerete is hozzátartozik. Biztos nekik is szokatlan a mi paprikás krumplink. A kenyervek, sajtjaik, salátáik pedig kifejezetten finomak.

Jólesik a pihenés a Felső-Lavra évszázados fái alatt

Nagyon élvezem a vonatozást — mondja Tóth Mária —, sok gyerekek ismerkedtem itt meg. Rengeteget játszottunk, mesélünk egymásnak.

Az 1400 éves város

Szállásunkról a Zolotoj koleszból autóbuszkaravánval indultunk városnézésre. Kilométereket teszünk meg a kétféle ukrán főváros modern lakótelepein keresztül, míg végre elérjük Kijev főutonalját, a Krescsatyikot.

A történelem folyamán nem kisebb erők dúlták, rombolták az ősi várost, mint a tártárok, s a német fasiszták, mégis irigylésre méltóan sok műemlék maradt fenn. Az arany bevonatú hagymakupolák, tornyok csak úgy vakítanak a napsütésben.

— Ez tényleg arany, igazi arany lemez? — kérdezik hitetlenkedve a gyerekek. S nem győzik forgatni a fejüket, kátogatni fényképezőgépeiket. Akinek nincs, igyekszik itt is, ott is képselapöt venni, hogy megmutathassa otthon, milyen szép helyeken járt. Mire megérezzük a városra festett Sevcsenko Egyetert, az opera impozáns épületét, s a csodálatos Szofia székesegyházat, telnek a jegyzetlapok is.

A Dnyeper — Kijev Dunája. Még a fekvése is hasonló. Az ősi városrészek hegyekre, dombokra épült, az új síkságra. A Nagy Honvédő Háború hőseinek dicsőségét hirdető parkban koszorút helyeztünk el a gránit obeliszknél, majd csoportokra oszlunk. Van, aki a Népi Iparművészeti Múzeumba igyekszik, van, aki a Pecserszkaja Lavrára, az egyedülálló barlangkolostor-rendszerre, s világ-hírű épületeire, az ukrán barokk remekeire kíváncsi.

Itt újabb sorok kerülnek a füzetebe: „Kár, hogy csak átrohanunk ezen a szép városon. Legérdekesebbek szerintem a barlangcellák voltak. De milyen lehet vajon Lenin? Rá vagyok kíváncsi, akinek annyit köszönhet a világ.”

Este tovább indul a különvonat, irány Leningrád. Harmincórás út áll előttünk.

(Folytatjuk)

Ferenetzalvi Eva

A tolvaj és az állatok

(INDIAI NÉPMESE)

Elt egyszer egy gazdag ember. Sokok tehene volt, meg egy hatalmas bikája. Ahányszor ez az ember kihajította a csordáját az erdőbe legelni, a tigris mindig azt mondta: „Bár csak megehetném ezt a bikát — olyan kövér, hogy biztosan sok napra elég lenne!”

Elt ott egy tolvaj is. Ő meg folyton azt mondogatta: „Bár csak ellophatnám ezt a bikát. Ha eladnám, sok pénzt kapnék érte!”

Végül a tigris rászánta magát, hogy tényleg megszerzi a bikát. Ugyanakkor gondolt erre a tolvaj is.

A tigris még napközben elrejtőzött a kukoricaföldön, meglapult és várt. „Hadd menjek el az emberek aludni — morogta magában —, azután én egy pillanat alatt elkapom a bikát, és behurcolom az erdőbe.”

A tolvaj pedig észrevette a tigrist, és a sötétben azt gondolta: „Lám, a bika magától kijött az istállóból. El se kell lopnom. Ő jön ki hozzám.” Fogta a kötelet, és a tigris nyakába dobta.

Ahogy rádobta a kötelet, meghúzta, és futásnak eredt. Akkor már hajnalodott, és így a tolvaj teljes erejéből futott az erdő felé, és vonszolta

maga után a kötelet, de úgy, hogy a tigris egészen belekábult. Lassan világozott. A tolvaj meglátta, hogy egy tigris vonszol maga után. Eldobta a kötelet azon nyomban, és ész nélkül futni kezdett. Ő az egyik irányba, a tigris pedig a másikba, egyenest az erdőbe, ahogy csak a négy lába bírta.

Meglátta őt a sakál, és megkérdezte: — Hova igyekszel ilyen sebessen, öregapám? — Jaj földi, magam sem tudom — felelte a tigris. — Ma éjjel egy fejretamadó kezébe jutottam. Ezész éjjel szünet nélkül a fejemet csapdosta.

— De miféle szerzet ez a fejretamadó, öregapám? Gyere, mutasd meg nekem!

— Az már biztos, fiacskám, hogy a fejretamadónak a közelébe sem megyek. Ha arra elnézel, meglátod. Menj csak egyedül.

Hát ez igazán érdekel, öregapám. Elmegyek és megnezem — szölt a sakál, és útnak eredt.

A tolvaj pedig a közelben ücsörgött, és ijedten tépelődött. — Ez a tigris igazán szettephetett volna. Nem értem, hogy miért nem tépett erejéből futott az erdő felé, és vonszolta

re lapult, és a ruháját a fejére húzta. A sakál körbejárta, és azt motyogta: „Micsoda fejretamadó ez? Jó lenne közelebből is megnézni.” És a tolvaj feje felé közelített.

A tolvaj ekkor óvatosan kinyújtotta a kezét, elkapta a sakált, jól megragadta a farkát, és elkezdte porgetni, pontosan úgy, mint a kagylóhéjjal megtöltött batyut, mielőtt meszet égetnének belőle. Addig forgatta, amíg bele nem járadt, akkor pedig elhajította messzire.

A sakál halálra rémült. Egész testében remegett, futott, amerre látott. Odajutott a tigrishöz, és azt mondta neki:

— Ej nagyapó, ez nem fejretamadó, hanem farkforgató. Alaposan becsaptál engem.

Együtt futottak tovább, és összeakadtak a medvével. — Hé földiek, hová siettek? — kérdezte tőlük a medve.

— Jaj nagyapó, el sem hiszed — felelte a sakál. — Egy farkforgató oly szörnyen megfogott a farkamnál fogva, hogy azt hittem — rögtön beléhalok.

— No-no, hát ez miféle lény, földi? — kérdezte a medve. — Nem valami olyasféle, amelyet már sokszor ettem?

— Tévedsz, nagyapó! Ilyent biztosan nem etted még. Ha akarod, ám próbáld meg, meg bírod-e enni?

Elment a medve arra, amerre mutaták neki. A tolvaj még ott ült a régi helyén. Meglátta a medvét, és így gondolkodott: „Ez egyenest felém tart. Meg fog enni engem. Hiába kapaszkodom föl a fára, akkor is megessz.” De azért csak fölmászott az egyikre, a medve meg követte. A tolvaj magán kívül volt a félelemtől, és remegve mászott egyre följebb. A medve meg utána. Már egész a tetején jártak, ahol már egészen vékony volt a fa, a csúcs felé, és mind a ketten lepotyogtak. Először a medve ért földet, a tolvaj pedig egyenesen a nyaka közé. A medve nagy nehezen föltápaszkodott, és futásnak eredt.

Ahogy összetalalkozott a sakállal, mindjárt mondta neki:

— No, nagy trejameszter vagy te, földi! Alaposan elámitottál engem — azt mondtad, hogy ez egy farkforgató. Nem farkforgató ez, hanem főntrolpotyogó.

(Migray Emőd fordítása)

Bianchi asszony!... Mielőtt

Azt mondja egész éjszaka az elvégzendő munká

A. PUTYAJEV:

Nyeltekor ébredtek, ez zom a függőnyt az ablak láthatom, hogy beköször az igazi jó idő. A madár dalolnak, a lepék a virákon libegnek, a rügyek felesek. Minden elég jó. Az lelkem mélyén mégis van valami enyhe élmintha valami mégsem na rendben.

Unom magam. A tükör nézek, s mindig ugyanazt ugyanazt látom. Három sba, a feleségem. Ljubaszen elszokott a takarítás. Lehet, hogy amúgy van érdemei, de főzni például nem tud, azonkívül valkor fél szavakból is értegyomást, most meg? — csak nem is szólunk egyhoz. Csak én nem vagyotükörben. Azért, mert, mentem Vagyik Vaszilhoz, adjon már egy-két tükört, fel kell erősítenem a tükört rendezem Ljubabájában, ugyanis csak görbe szög tartja.

Vagyiknál érdekes mit Felesegevel, Irinaval az azon munkálkodnak, hogy teafőzést gazdaságosabbágyék, egy vödör teaahoz, egy kanál tealeveleire le szükség, Nekem nagyonszik, ahogyan ők élnek.

Beesteledt.

Hazamentem és elkezd dolgozni. Eleinte mirendben volt, aztán, amimár a harmadik szögettem a tükör alsó rájája, hogy megtartsa valahogyezszer csak elkecseregyanis a tükör az egyiklapácsutés után szilánksasadt. Eltűnődtem. Mnyit, mennyt beszéltem, Ljubának, de itt mindenzoatlan. A szekrény, akek, a kristálycsillár, ba...

Nem vagyok a tükör. Azért, mert átmentem áruháza új tükörért.

Csak kedden jöttem Bemegyek, felakasztom a bátomat a fogásra. Az elbából a szobába lépek, ra erősítem a fogast, hálepek, és gyönyörködömne. Igazán szép tükörttem, még a rájája is mdiszes. De ahogy nézegegyyszer csak — uram — mi ez?

A szék csak egy fél szcsillár helyén egy kszilvatos égő, a padlón darab zokni hever pánul...

Betűrejtvények

ÜT	TOL TOL
T E P	KAR

Megfejtés: 1. Visszabűt 2. Partól 3. Letép 4. Visszabűt

DEÁK MÓR:

A ház falán

A ház falán apró fénycepp: égig kőszál — Szép mesékkel takarózzhat messzi tónál — Csillagok a baráta, ott marad — A ház falán könnyezik a vakolat.

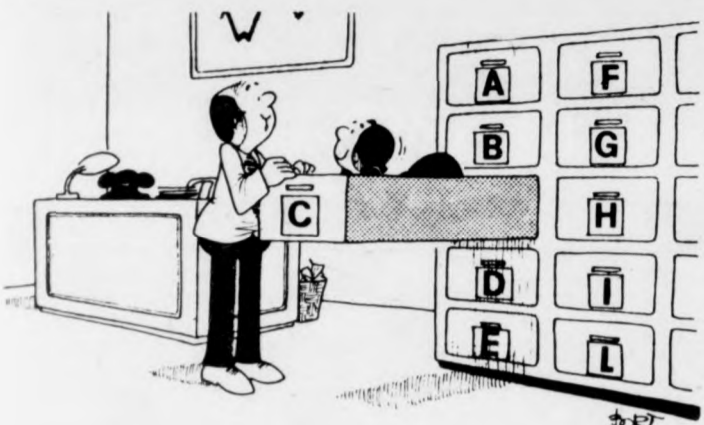
Széttépett szorzás

Valaki ezen a papírdarabon szorzást végzett, majd a papírt eltépte. Egy számat megszoroztak a másikkal és az eredmény az első szám fordítottját mutatja. Mi volt az eredeti számtani művelet?

Megfejtés: $1081 \times 9 = 9810$

108 X = 801

(Törökből fordította: Tasnádi Edit)

Bianchi asszony!... Micsoda meglepetés a C fiókban találok

Azt mondja egész éjszaka le sem hunyta a szemét, mindig az elvégzendő munkájára gondolt

A. PUTYAJEV:

A TÜKÖR

Nyolcezer évebredek, elhúzó a függőnyt az ablakon, s láthatom, hogy beköszöntött az igazi jó idő. A madarak dalolnak, a lepke a virágokon libegnek, a rügyek feszesek. Minden elég jó. Am a lelkem mélyén mégiscsak van valami enyhe érzés, mintha valami mégsem volna rendben.

Unom magam. A tükörbe nézek, s mindig ugyanazt és ugyanazt látom. Három szék, a szekrény, könyvek és Ljuba, a feleségem. Ljuba egészen elszokott a takarítástól. Lehet, hogy amúgy vannak érdemei, de főzni például nem tud, azonkívül valamikor fél szavakból is értettük egymást, most meg? Még csak nem is szólunk egymáshoz. Csak én nem vagyok a tükörben. Azért, mert átmentem Vagyik Vasilkovhoz, adjon már egy-két szöveget, fel kell erősítenem ezt a tükröt rendszeren Ljuba szobájában, ugyanis csak egy görbe szög tartja.

Vagyiknál érdekes minden. Feleségével, Irinával együtt azon munkálkodnak, hogy a teafozést gazdaságosabbá tegyék, egy vödör teahez csak egy kanál tealevéltre legyen szükség. Nekem nagyon tetszik, ahogyan ők élnek.

Beesteledett. Hazamentem és elkezdtem dolgozni. Eleinte minden rendben volt, aztán, amikor már a harmadik szöveget vettem a tükör alsó rájája alá, hogy megtartsa valahogyan, egyszer csak elkecserepedt. Ugyanis a tükör az egyik kalapácsütés után szilánkokra hasadt. Eltűnődtem. Mennyit, mennyit beszéltem már Ljubának, de itt minden változatlan. A szekrény, a székek, a kristálycsillár, Ljuba...

Nem vagyok a tükörben. Azért, mert átmentem az áruházba új tükörért.

Csak kedden jöttem haza. Bemegyek, felakasztom a kabátomat a fogásra. Az előszobából a szobába lépek, a falra erősítem a fogast, hátrább lépek, és gyönyörködöm benne. Igazán szép tükröt vettem, még a rájája is milyen diszes. De ahogy nézgettem, egyszer csak — uram isten! — mi ez?

A szék csak egy fél szék, a csillár helyén egy kopott százzvatos egő, a padlón egy darab zokni hever páratlanul...

— Mi a csuda történt itt? Ki tette ezt a lakásunkkal? Csak nem Ljuba?

Egy teljes héten át kerestem a zoknim párját. Seholy. Aztán egyszer csak cseng a telefon:

— Te vagy az?
— Itt — mondom — persze hogy én.

— No és most mit gondolsz?

— Nem tudom, mit gondoljak. Ljubuskám, mi ez itt a lakásban? Te csináltad? Akkor már inkább vittél volna el innen mindent... Eről jut eszembe, nem láttad a zoknim párját?

— Ne keresd. Biztosíthatlak, hogy mindent igazságszeresen megfizettem. Viszlát!

(Fordította: Konczek József)

ÖNMEGVALÓSÍTÁS

Az autóbusszmegállóban találkozok. Ráérték. Kisokos Tóni kezdte a szájtevényt.

— Hallották, hogy bevezetik az ötnapos munkahetet? Igen? Nahát, vigyázzanak, uraim, mert ez egy újabb átverés lesz. Erre egy magunkfajta munkásember csak rájázhathat...

— Lehet, hogy maga igen, de én nem — mondta Tar Győző.

— Csak ne ugráljon. Először is a magaféle éltársaságokat éri a legnagyobb kár. Maga eddig győzködött a néppel, hogy minél többet melózzanak, s akkor az állam azt mondja, slussz, eddig és nincs tovább. Sőt, az alkotmányban rögzített munkához való alapvető jogunkat megsértve, csökkentik a munkaidőt. Tudják, mi lesz ennek a következménye? Aki órábérben dolgozik, annak kevesebb lesz az órája és így a bére is. Nyilván. Aki meg teljesményben, annak kisebb lesz a teljesítménye... De még a havibérek is pórul járnak; kevesebb időt kapnak ugyanannak a munkának az elvégzésére. Senki sem csinálja meg helyettük.

— Maga eddig sem csinálta meg. A maga esetében tehát az ötnapos munkahét a lényegesen semmit sem változtat — jegyezte meg Tar Győző.

— Én most nemcsak a magam nevében beszélek. Gondoljanak csak, uraim, arra a sokszor hallott jelzésre, hogy a munka nemis. Na, na, kapisgálják már? Ezután kevesebb módunk lesz a nemesedésre... És, és mi van az önmegvalósítással? He?! Allítólag az ember a munkában kifejezheti önmagát. S most ettől a lehetőségtől meg akarják fosztani.

— Nem értem — csóválta meg a fejét a trió benjáminja, név szerint Bale K. Aron. — Maga eddig annyit maszokolt, amennyit nem röstelt. A maszek meló csökkentéséről nincs szó, következtetésképpen abban továbbra is megvalósíthatja önmagát.

— Lángossütéssel, illetőleg a hozzá való nyersanyag előkészítésével? Menjen már maga balek Bale K. Aronka...

— Hát, ha egyszer ezt választotta. Nem értem, miért háborog. Ha ötnapos lesz a munkahét, az embereknek

több szabad idejük marad, többet kirándulnak, és több lángost esznek. Maga amellett, hogy több módja nyílik az önmegvalósításra és a nemesedésre, többet is kereshet...

— Legyek őszinte? — kérdezte Kisokos Tóni. — Kelkesen bólogtattak. Ha ugyanis Kisokos Tóni őszinte lesz, akkor ritka pillanat tanúi lehetnek.

— Nahát — vett mély lélegzetet Kisokos —, ha én most tapsolok örömben, akkor ezeknek lesz képük azt állítani, hogy jót tesznek velem.

— Miért, nem így lesz? — Hát persze hogy nem. Yde hallgassanak maguk, maguk szende szüzek, jámbor lelkek. Én eddig sem dolgoztam a munkahelyemen. No, ezután még kevesebbet tudok nem dolgozni... — S mivel bedöcögött az autóbussz, fölfurakodtak rá. Kisokos fönt a buszon, bár keményen harcolnia kellett, nehogy a sarokba szorítsák, kirukkolt a döntő érvével: — És, és én mikor és hol fogom magam kiphenni, ha majd már a munkahelyemen sem jut rá elég időm?

Szente Pál

Hallottuk valahol

— Nem szégyelli magát, ilyen fiatal és már pénzt kér!

— Ki mondta, hogy kérek? Nem látja, hogy pisztoly van nálam?

— Hogy tudott ennyire meghízni?

— Ez az olvasás miatt van, doktor úr kérem...

— Hogy-hogy?
— A legkedvesebb olvasmányom a szakácskönyv...

Az igazgató és a titkárnő túlórázik, majd a munka végeztével vacsoráznak, táncolnak, ezután az igazgató felmegy a titkárnő lakására egy kávéra. Reggel megkérdezi:

— Nincs egy darab krétád?

Véletlenül akad egy kréta, az igazgató a füle mögé igazítja és hazamegy.

— Drágám, valamit be kell neked vallanom — mondja a feleségének. — Túlóráztam a titkárnőmmel, aztán meghívtam vacsorára, táncoltam vele és végül nála voltam és megszálltam téged.

— Hazudsz — mondja a feleség. — Te egész éjszaka kugliztál! Hiszen még mindig ott van a kréta a füled mellett!

Janó elgondolkodva ül a kocsijában:

— Igyak még egy pohárral? A gyomrom azt mondja igen, a fejem azt mondja, nem. A fejem okosabb, mint a gyomrom. És az okosabb enged. Rózsika! Még egy pohárral!

— Vera, tegnap álmomban megsókoltalak téged...

— Hát te voltál az, Stefan?

— Te egy rettenetes ember vagy — mondja Juklová asszony a férjének —, mindent fordítva csinál!

— Ez igaz... Először feleségül vettelek, és csak azután ismertelek meg!

— Meg tudnád mondani, kisfiam, mit jelent az, ha segítünk a barátunknak?

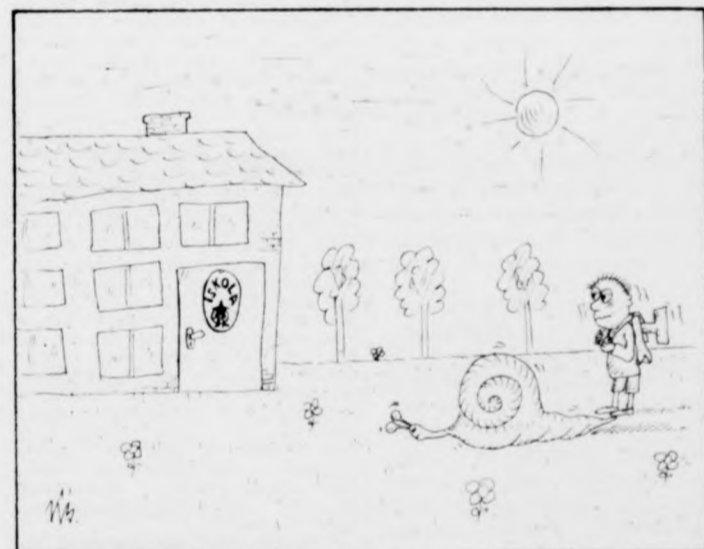
— Ez a protekció, tanár úr kérem...

Fogyésczköz

KATONA BÁLINT KARIKATÚRAI

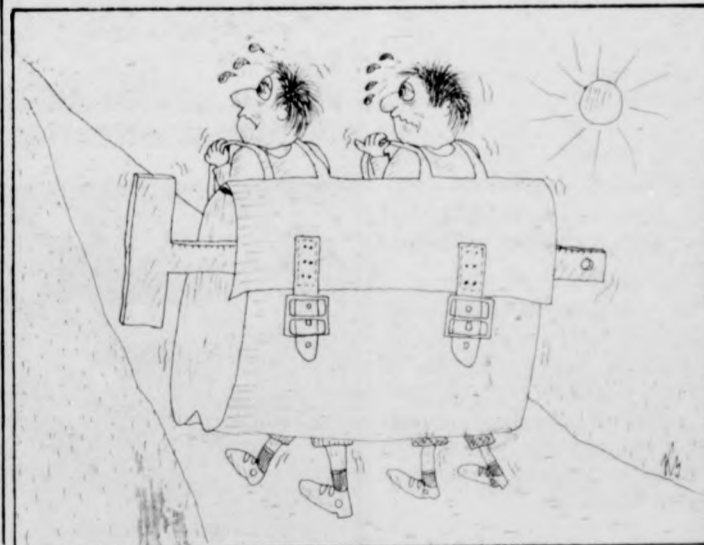

Az első nap... avagy irány az iskola

Még egy nap otthon

Iskolatáska!

AZ ORVOS TANÁCSA

Kinek kell szemüveg?

Köntös-kert, Köntös-gát

A Bartók Béla út és a bal-mazúvárosi vasút által közrefogott kertéségi hagyományos neve Köntös-kert. Így nevezik, amióta a városi tanács a Hatvan utcai kerttel szemben 1700 körül a közlegelőből kiszakította, és szőlőskertnek parcelláztatta. 1822-ben a gyeptől mintegy 280 öl hosszú és 8-14 öl széles darabot keleti szélső dűlőjéhez még hozzácsakasztottak. A földmérés rajzolata a Köntös-kertben pajtákát, présházákat is jelez ebből az időből. A Köntös-kert mári városunk belterületé. Régi szőlőiből még valami megmaradt. Debreceen zöldésgel-látásáról napjainkban nagy-részt a Köntös-kert szorgalm-as és hozzáférhető kertészei gondoskodnak.

A Hortobágyi vagy Máti, más néven Újvárosi útnak azt a szakaszát, amely a vasúti sorompótól a téglagyárig tart, Köntös-gátnak nevezik. A mintegy 300 öl hosszú gát két oldalán elterülő legelőt Kádár Ferenc 1841. évi map-pája „a Köntös gátnál lapos fenék”-nek jelzi.

A Köntös-kert nyugati szélső utcája a Köntösgáti sor. Jeles intézménye e táj-nak a gát nyugati végétől délre emelkedő Köntösgáti Iskola.

Felvetődik lépten-nyomon a kérdés, miféle köntöstől vette nevét a kert és a gát. Megkérdeztem a legilletéke-sbebeket, a Köntös-kert tör-zsokös lakóit. Még ők sem tudják. Kérdésünkre a régi írók adnak választ. A vá-rosi tanács 1644. évi jegyző-könyvének 308. lapján olvas-hatjuk: „A Felső-járás kötele-s a Köntös hidját jókarban tartani.” S hogy a rendelkezé-snek elég tetteit, bizony-sága a következő bejegyzés: „A Köntös hidja kiigazítat-tott.”

Hidja pedig folyónak szo-kott lenni. A mi Köntösünk-re talán a folyás, az ér neve-zet illenek. Luchs Samu 1876. augusztus 28-án készült tér-képpén nevéve ott ké-kellik a Köntös. A macsi Pap-zug felől tart Debrece-n felé, s a Köntös gátja alatt átfolyván a Peselő-laposban torkollik a Tócsóba.

1744-ben Faggyas Gáspár a Böszörményi útfélen, a Nyu-las csapásoktól 5-600 ölnyire az Új-gátnál vizimalmot épí-tett a Köntösre, s egy 1829. évi rajzolat is „Új gáti vízi-malom”-nak nevezi.

De nézzünk körül a „gá-ton” is! A gát a mai köz-nyelvben a víz lefolyását el-záró, vagy kiáradását akadá-lyozó építmény. A Köntös gátja meg az Új-gát nem ilyen. A debreceni és a haj-dúsági nép nyelvben a gát az utaknak, főként ország-utaknak mocsaras helyeken, medrekben, folyásokon átme-nő töltött szakasza. A folyón át vezető gát közepén hid vagy áteresz van. Jó néhány ilyen gát segítette Debrece-n határában a közlekedést. Kis-Hegyesre a Kis-Tócon keresztül a Buk gátján (a mai szociális otthon tájékán) ve-zetett az út. A Szik-gát a Tó-có völgyében a szoboszlai or-szágút töltött része. A Talyi-gás-gát szintén a szoboszlai út része volt a Miklósi utcai kapun kívül. Tibai gátja Elepen, a Kadareson át ve-zett. Ilyen gát a hadházi Cé-gény út részeként a Dudás-gát.

És mi lett a Köntössel, hogy ma már nem tudunk róla? 1880. táján a Köntös és a Tócsó folyókat szabályozták, és egyetlen kanálissá építék Tócsó néven. Így a Tócsó a Köntöst vízzel és nevével együtt elnyelte.

É. Kiss Sándor

A szemüveg múltja 1270-re nyúlik vissza, akkor használták először Itáliában. Természetesen sohasem „kedv-teléből” viselték. Ennek el-lenére — sajnos ma is — so-kan inkább feleslegesen erő-ltetik a szemüket, mintsem ehhez a segédeszközökhöz fo-lyamodnának. Pedig ez rossz közérzet, idegesség, fejfájás okozójává válhat. Sőt — idült kötőhártyahurutot is előidé-zhet.

A homályos látásnak ve-lőjárója még a tevékenység közbeni mozdulatévesztés. Munkavégzőskor ez rosszabb hatásfokot — sok seletet — és nem utolsósorban; bal-esetet okozhat.

Mindezt — nem érdemes megvárni!

Szemüveget kell viselniük mindazoknak, akiknek vala-miféle fénytörési hiba kö-vetkeztében a szem optikája nem tud éles képet közvetí-teni az ideghártyára.

Tudomásul kell vennünk, hogy az évek múlásával — sok egyéb élettani változás,

„kopás” mellett — a szem-lence rugalmassága is csök-ken. Általában 40-45 év körül már nem alkalmazko-dik a közeli látáshoz. Ettől a kortól tehát — már főleg ol-vasáshoz, de egyéb közle-re látást igénylő tevékenységhez is — szükségessé válik a szemüveg viselése.

Ez alól csak azok kivéte-lek, akik eleve rövidlátók! Így — két-három dioptriás fénytörési hibával — idős korban is szemüveg nélkül olvashatnak. Persze, nekik meg a távolra látáshoz van szükségük szemüvegére.

Mindezek ismeretében mégis miért a szemüveg iránti idegenkedés?

A nemtörődomség mellett talán a hiúság játszik ebben vezető szerepet. Sokan ugyan-is az öregedés külső jelének bélyegzik a „pápaszem”.

Vajon éppen a szemüveg-től lesz öregebb — a szellemi fejlettség csúcán le-vő — 40 éves ember? Hisz-szük: a kérdésben a válasz is benne van.

Jóformán minden archoz lehet megfelelő formájú ke-retet kapni. Sőt — nem ritka eset, hogy a szemüveg küllem szempontjából is elő-nyos viselője számára. Azt is megfigyelheti bárki, hogy akit szemüveggel ismert és „szokott” meg, nélküle már kicsit idegennek, de legalább-is furcsának érzi az illetőt.

A fejlődő tudomány a szemüvegre szorulóknak is nyújt újat. A közvetlenül a szemre helyezhető kontakt-lencsét.

A hiúságon túl nem kö-zömbös, hogy a kontaktlen-cse — keret híján — nem korlátozza a szem látóterét. Autóvezetésnél különösen je-lentős ez a tulajdonság. Nem párosodik, és nem kell övni a leestől. Viselőjét így nem akadályozza a sportban és egyéb mozgásigény-tevé-kenységben. Szaruhártya-betegségek esetén és szürke-hályog-műtétet után is hasz-nálhatják.

Viselése egyéni érzékeny-ségtől is függ: legfeljebb na-pi 10-12 órán át hordható. Ha bármilyen panasz jelent-kezik az említett időtartam alatt — a használati időt le kell rövidíteni.

Fontos tanács, hogy a kon-taktlencsét éjszakára le kell venni, gondosan tisztán kell tartani. Viselésével kapcsola-sított utmutatást a szemészeti szakrendelések, valamint Budapest, a Bajcsy-Zsi-linszky út 16. szám alatt ta-lálható szaküzlet nyújt.

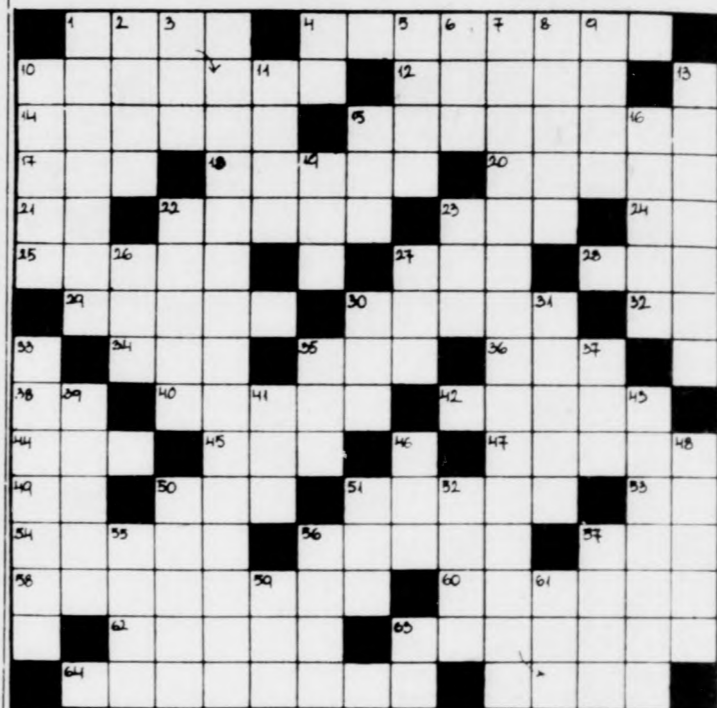
Mint azt tapasztalhatjuk, egyelőre azért még a szem-üveghasználat vezet a kon-taktlencsével szemben. Ne fe-leldjük, hogy szemüveget — vizsgálat alapján — csak szakorvos írhat fel. Más szemüveget ne hordjunk, még ha „nagyszerűen” lá-tunk is vele!

Hasznos volna jobban oda-figyelni a gyermekekre is. A kancsal gyermekek későbbi-ekben már nem gyógyítható tompalátása is megelőzhető az idejekorán elkezdett szemüvegvisseléssel. A „négy-szemű” gyermek egyébként gyakran hajlamos a társaitól való félrehúzódtásra. Nehezen barátkozik — és ha a társai még csúfolják is — ez a rossz érzés akár depresszióba is torkolthat.

A szülők és a pedagógusok észrevételükkel sokat segít-hetnek.

KERESZTREJTVÉNY

PÉNZ

Két népi eredetű közmon-dást idézünk alábbi rejtvé-nyünkben.

VÍZSZINTES: 1. Az egyik közmondás (zárt betű: S). 4. Több irányban nagyobb. 10. Kedvelte felvágott. 12. Férfi-név. 14. Erdős hegység Bul-gária és Görögország hatá-rán. 15. A merevgörccs ismert orvosi neve. 17. Belül forog! 18. Teljesen kifejlődött. 20. Község Kőszeg szomszédsá-gában. 21. 400 római „szám-mal. 22. Szabásminta. 23. Erő-dítmény. 24. A hiba része! 25. 23. Világtalan. 26. Kihalt nagytermetű futómadár. 27. Gléda. 30. Azon felül. 31. Mészkösziget a Nápolyi-öbölben, természeti neveze-tessége a Kék-barlang. 33. A szinpad része. 35. Csekély ki-terjedésű. 37. DED. 39. A le-ningrádi operaház névadója. 41. Újság. 43. Meghátrál. 46. Az albanok pénze. 48. Kisebb társadalmi réteg sajátos nyelve (SLANG). 50. Finom beosztás. 51. Mérészkösző műesztés. 52. Sárgászöld tol-lazatú kis madár. 55. Gőz-távirati szóval. 56. Ábel gyil-kosa a bibliában. 57. Jó ke-dvelő állomány. 59. Ki, kicsoda ország. 61. Tátika egynemű betűi. 63. Svéd és osztrák autók jele.

H. J.

Beküldendő: a vízszintes 1., valamint a függőleges 7. szá-mú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: 1981. szeptember 9.

FÜGGŐLEGES: 1. Gorom-

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

AJÁNDÉKBLOKK

A Magyar Posta szeptember 5-én, a Magyar Egységgyűjtemény Országos Szövetsége kiadóköz-gyűlése alkalmából különleges blokk kibocsátásával ajándékoz-ta meg a gyűjtemények aktív-ait. A tulipános ládat ábrázoló blokkból 980 példányban készült a különleges változat. A hatol-dalra: „A Magyar Posta ajándé-ka” felirattal nyomtatott, a ke-pedőoldalon a számozás piros színnel készült. A filatelisták korábbi kongresszusát már négy esetben (1963, 1968, 1972, 1976) tisztelték meg ajándékblokk megjelenté-sevel. E kiadványfajtának a ma-gyar bélyeg történetében nagyo-mánya van. Elsőnek 1931-ben, a magyar bélyeg 80. születésnapján tartott bemutatkozó rendezőt és ki-állított jutalmakat. Az 1968. pé-lányban kibocsátott B1a blokk-pár értéke jelenleg 22 500 forint. Az aktívak jutalmazásáról a ma-gyar bélyeg 90. és 100. évforduló-ján sem feledkeztek meg. Aján-dékot kaptak az egyedülálló szakkönyv, A Magyar Bélyegek Monográfiája előjegyzői, majd 1973-ban azok, akik nemzetközi kiállításokon öregbítették a hazai filatelisták mozgalom jó hírét. Négy évvel később a MABEÖSZ 25. évnyi jubileumát köszöntőte ajándékblokk.

A siker más intézmények tí-gyelmét is felhívta a kis pé-lányozású kiadványokra. Az I. Vadászati Világkiállítás, főváro-sunk centenáriumát, az Egyete-mes Postagyűjtemény 100 éves fennállását és az olimpián kivé-lyen sikereket méltónak találták ilyen megemlékezésre. Az aján-dékok segítségével a Posta a gyűjtést népszerűsítő munkáját vizionozza, vagy kimagasló ren-devények fényét emeli. Több-nyire keresett ritkaságok lettek, amit a mostani és a jövőbeni ha-sználó kiadványoktól bizvást re-mélhetünk, különösképpen meg-félt a külföldi kereslet kialakítá-sa esetén.

MAGYAR BÉLYEG KÜLFÖLDŰN

A Phila-Report c. német szak-lap újra minősíti azokat a bé-

lyegeket, amelyeket korábban ol-vasói figyelmébe ajánlott. A fel-sorolást két, múlt évben megje-lent magyar blokk indítja: Euro-pai Biztonsági Konferencia, Új-lamint az Övjük Európa védett állatait elnevezésű blokk vágott változata. A felülvizsgálat sze-vínt ezek a kiadások a hozzájuk tartó reményt beváltották, ma is rendkívül keresettek.

Rövidesen beérkeznek az 1982. évi nemzetközi katalógusok. Új-donságainkat eddig is a valuta-árfolyamánál több mint hatszor előnyösebben ítélték meg. Általá-ban 2 forint névértékű bélyeg ér 1 svájci frankot. A bélyegek többször hazájukban, vagyis a kibocsátó országban a legértéke-sebbek. Örvedetes lenne, ha ez a magyar bélyegeknél is bekö-vetkezne.

Páratlan sikert aratott 1967. évi Dunabiztonság sorozatunk. Hoz-szú ideje eredménytelenül hí-rdetnek a vásárolni kívánók. Ajánlat csak ritkán olvasható, most a DEZ c. német újság augusztusi számában fogottan közöl 600 forintnak, vágottan 10 ezer forintnak megfelelő ösze-gét kínálják.

ÚJDONSÁGOK

Ausztrália bélyegével a termé-szet környezet megvédése hí-vádzsámú kiadványokra. A minde-nnap használatos sorozatot hat bé-lyeggel egészítették ki, amely ki-mutatja az országban levő állatok ábrá-zolát. Négyértékű alkalmi sorozat az ottani gombákkal ismeret-meg.

A megjelenő bélyegek bemu-tatják világunkat. Sokszor az is képet ad egyes országokról, hogy milyen bélyegek kiadása marad el. A török posta jelentette, hogy az évente szokásos és a regioná-lis együttműködési népszerűsítő közös témájú sorozatot (Török-ország, Irán és Pakisztán kiad-ványa) az idén nem adják ki.

Érdekek védelmére száz éve közös szervezetre tömörültek Angliában a mélytengeri halá-szók. A jubileum alkalmából négy bélyegből álló sorozat ad-képet farságos munkájukról, küldemes éltükéről.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Életkor és vezetés

Az idősebb járművezetők száma világszerte évről évre növekszik, különösen azoké, akik első ízben 60 éven felül szereznek járművezetői joga-szványt. Sajnálatos tény, hogy a balesetek gyakorisága — kilométer-teljesítményük-höz viszonyítva — az idősebb korosztályoknál ugyancsak növekszik. Az idősebb jár-művezetők ritkán követnek el gyorsjátsási kihágásokat; úgy vélik, hogy mert amúgy is lassan hajtanak, elkerül-hetik a nagyobb veszélyeket.

A vezetésben elkövetett hibáik a következők: meg-sértés az elsőségek megadásának kötelezettségét, rossz ívben kanyarodnak, nem megfelelően sorolnak be, és nem jeleznek sávvál-tozások, áthajtanak a me-netiránnyal ellentétes oldal-ra, túl gyorsan fékeznek, a közlekedés folyamatosságát akadályozzák vagy rosszul parkolnak. Az idősebb em-berek perifériális látása ugyanis romlik, esetleg túl későn veszik észre az úttest szélén haladó kerékpárost vagy gyalogost. Bebizonyo-sodott, hogy komplikált köz-lekedési helyzetben nehezen kapnak áttekintést, s hosz-szabb időre van szükségük bizonyos helyzetekben a rea-gálásokra. Előrehaladott

korban csökken a koncentrá-lási képesség, a járművezető könnyebben kifárad, a fel-sorolt hibák még akkor is súlyos balesetekre vezethet-nek, ha a járművezető lassan hajt.

Amennyiben egy idős autós nál ezek a hibák isme-rtelen előfordulnak, akkor ez riasztó jel. Nem kell autöve-zetői pályafutását befejezett-nek tekintenie, de okvetlenül alá kell vetnie magát egy pszichológiai alkalmassági vizsgálatnak, ahol megviss-gálják teljesítőképességét az észlelés, a reagálás és a kon-centráció vonalán. (A vizsgá-latnak alávett személy gombnyomással néhány ké-nesüléket kezel, tesztkérdé-sekre válaszol, és több más feladatot végez el.) A pszichológusok azután egész sor ötlettel láthatják el, hogyan ellensúlyozhatja hiányosság-gát, és hogyan maradhat to-vábbra is az autó kormányá-nál, mégpedig kisebb baleset-veszély mellett.

A saját és a közösség ér-dekében tehát az idős gép-járművezetőnek be kell is-mernie csökkenő járműveze-tői képességeit, és ezzel ösz-szhangban kell kialakítania ve-zetési módszerét. Am az a baj, hogy önmaguk ezt nem mindig tudják megítélni,

mert lassanként megszokják a növekvő hiányosságait, és nem veszik észre, hogy ezek miatt esetleg zavart tenek a forgalomban. Az idős vezető mindenesetre jól teszi, ha kerüli a teljesen új útvo-nalakat. Ha nem szokta meg az éles kanyarokkal, hirtelen emelkedőkkel tarkított hegyi utakat, ajánlatos azo-kat is elkerülni. Ajánlatos az időseknek előre megfontolni, hogy vállalják-e a rossz lá-tási viszonyok között és rossz időjárásban való vezetését. Az orvostól mindig meg kell kérdezni, hogy egy-egy újabb szedni kezdett orvossá-g nem befolyásolja-e károsan a vezetési képességét. Az idősebb embereknek egyre rövidebb időközben alá kellene vetniük magukat orvosi és pszichológiai vizsgá-latoknak. A nyugati országok pszichológusai ajánlják, hogy az idősebb új járművezetői igazolvánnyal rendelkezők lehetőleg automata sebesség-váltós gépkocsitpusokat használjanak, amelyeknél há-mor helyett csak két lépé-dált kell kezelni, és a sebes-ségváltó kapcsolgátására sincs szükség. (Hazánkban sajnos ilyen választási lehe-tőségük még nincs az idősék-nek.)

B. I.

OTL

4

Ejszakai nyugalmunk, ka délutáni álmunk szính az ágy. A kényelmes, ma-cos hagyományos ágy, ággyá alakítható heverő, összecusukható fekhely, kényeszerűsége elővett ágy, s ki tudná felsorolni lamennyit.

Nincs pontos adat hogy mely országban m használtak elődeink elősz maihoz hasonlóan fekhé De tudjuk, hogy az egy-miak, a régi görögök és maiak már ismerték a l kon álló ágat. Tuhanka sírjában találtak egy os hajtható tábori fekhé amelyet utazásai során ágvál vitt a király. Az eg-tomi ágy az úlfalkalm-sághoz hasonlított, csak reiteiben különbözött. Az latlábakkal alátámasztó retre feszített szjapantok ták a fekvőfelületet, am matracpárnákat tettek. jük alá párna helyett n-támaszt használtak, a m-éghajlat alatt így biztos-ták a levegős fekvés megkímélték díszes haj-letüket is.

A görögök lakomáina az ágy volt a színlhelye. vendégek, ahogy megé-tek, sarujukat levetették zet mostak, s elhelyezke a kereveten. A lakom csak a fiúk és a nők ült férfiak feküdtek, karjuk párnával. A kerevet vagy fémbeől készült, s közt hevederek voltak szíve. Erre kerültek a g-juval vagy tollal töltött, raok, takarók meg szí-gek, a házigazda anyagi-zetéhez mérten, s az é-teremt változóan — írja-tó Zsigmond.

Kedzetben bronzból, fából készítették ágat, lábakkal. A rómaiak díszágyakat is hagytak, amelyet teknošbeka pá-jából faragtak.

A németek faágyakra latböröket terítették s

Francia reneszánsz b chinos ágy

Minde

Folyik a harc a kislak sokszor néhány centim jobb helykihasználásért hétévi házak alapter-hiánya pedig szinte kíná lehetőséget, hogy két t-darab között, vagy még sarokban is felállítsunk lamit, amiben tárolhatj szennyes ruhát vagy a ladékgyűjtő nylonz. Akik pincével is rende-nek, azoknak pedig s-nélkülözhetetlen a zöl-félék, tőlire elrak krumpliszákók szellő-biztosító levegőztető tár-kalmatosság.

Barkácsboltban ka lécekből, a szűkebb mértéknek megfelelő m-gúra készíthetjük. Iránya szeméttároló nylonzák, a meglevő műanyag kr-liszák szélessége, maga. Az oldalrészeket 5x5 vastagságú keményfat-ból vágjuk. A nagyobb t-bírásra méretezett táro-tókhöz a felső keretres-azonos, vastag kemény szabjuk. Az alsó keretr-ezen belül a ferdén el-

Az ágy története

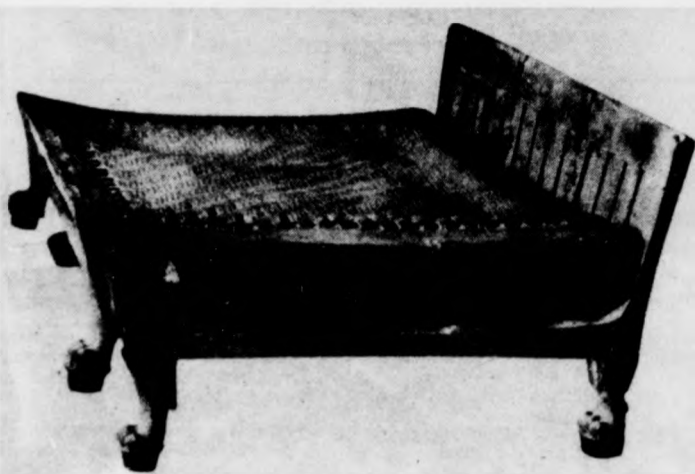
Ejszakai nyugalmunk, ritka délutáni álmunk színhelye az ágy. A kényelmes, matracos hagyományos ágy, az ágygá alakítható heverő, az összecsukszó fekhely, a kényeszerűségű elővett fotel-ágy, s ki tudna felsorolni valamennyit.

Nincs pontos adatunk, hogy mely országban mikor használtak elődeink először a maihoz hasonlatos fekhelyet. De tudjuk, hogy az egyiptomiak, a régi görögök és rómaiak már ismerték a lábakon álló ágyat. Tuhankamon sírjában találtak egy összehajtható tábori fekhelyet, amelyet utazásai során magával vitt a király. Az egyiptomi ágy az ülőalkalmatossághoz hasonlított, csak méreteiben különbözött. Az állat lábakkal alátámasztott keretre feszített szíjpántok adták a fekvőfelületet, amelyre matracpárnákat tettek. Fejük alá párna helyett nyak- támaszt használtak, a meleg éghajlat alatt így biztosították a levegős fekvést, és megkímélték díszes hajviseletüket is.

A görögök lakomáinak is az ágy volt a színhelye. A vendégek, ahogy megérkeztek, sarujukat levetették, kezest mostak, s elhelyezkedtek a kereveten. A lakomákon csak a fiúk és a nők ültek, a férfiak fekdtek, karjuk alatt párnával. A kerevet fából vagy fémből készült, szélei között hevederek voltak kifejtve. Erre kerültek a gyapjúval vagy tollal töltött matracok, takarók meg szőnyegek, a házigazda anyagi helyzetéhez mérten, s az évszak szerint változóan — írja Ritók Zsigmond.

Kezdetben bronzból, majd fából készítették az ágyat, díszes lábakkal. A rómaiak olyan díszanyagokat is használtak, amelyeket teknősbéka páncéljából faragtak.

A németek faágakra általában bőröket terítették, s ami-

Tuhankamon tábori ágya összehajtogatva, ahogy a sírban találták

kor a bőroket lombbal párnázták ki, feltalálták a matracot és.

A keleti népek, a kínaiak, japánok nem európai fogalmak szerinti fából, vasból való ágyban alszanak. Rizsszalmával töltött matracot — futont — raknak a földre, amelyet a hagyományos keleti lakásban ugyancsak rizsszalmából és műszálból szőtt gyékény fed. Erre ágyznak virágot, madarat ábrázoló festett huzatú pehelypaplanal, és icipici kőkemény párnával. Az előkelőségek régen porcelán párnát használtak. A matracot nappalra összehajtják, és a szekrénybe rakják.

A nagy családi ágy a 14. században kezdett divatba jönni. S már ismerték a tollpárnát, és sokszor drága takarókkal fedték a fekhelyet. A dunyhát csak a 18. század óta használják.

A francia királyi udvarban a rokokó idején központi szerepet kapott a hálószoba. A királyi ágyban fekvő fogadta a kérelmezőket, s a baldachinnal díszített ágy előtt játszódtak le az udvari szertartás számos jelenete.

A 19. században megjelennek a kényelmes, hajlított hátú és oldalú, szép vonalú pamplagok. Az ágyak egyszerű felületekkel, ívelt végekkel készültek. S a korábban oly kedvelt ágymennyezetek, bal-

dachinok és függönyök teljesen eltűntek.

A huszadik században az egyszerű szépség, a célszerűség lép előtérbe a bútorkészítés terén is. Egyre kevésbé használatosak a hagyományos ágyak. Sokkal inkább a praktikus, ülőbútorra alakítható fekhelyet részesítjük előnyben, amelyek tágas ágymennyezetrel is rendelkeznek. Gyakran kétszemélyessé nyithatók, hajtogat- hatók.

Szériabútorok között megtalálható a szekrényosba illesztett, nappalra felállított ágy, a sarokheverőből kihajtogatható fekhely, a hosszabba, széllebe nyitható, tolható, variálható alvóhely.

Nálunk is kapható az állítható magasságú, és a gerinc vonalát követő hajlított ágy. Ismét divatos a francia-ágy, és a külföldi dival- tlapokban gyakran láthatunk neoszeccszios, festett vas- ágyakat is.

Van, aki a kemény, más a puha fekhelyeket részesíti előnyben. Az orvosok szerint a kemény matrac, a lapos párna és a könnyű takaró az egészséges.

— sarkadi —

Francia reneszánsz baldachinos ágy

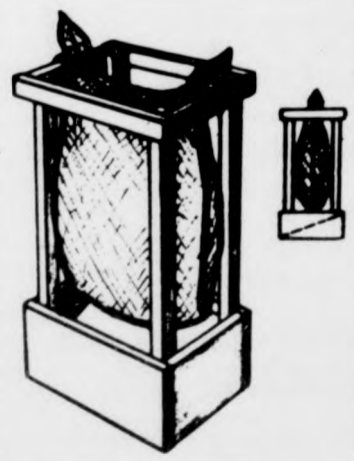

Francia klasszicista ágy

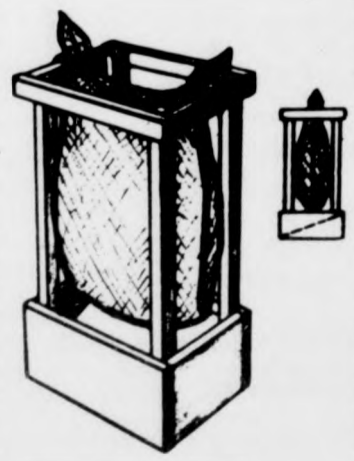
Mindentudó tároló

Folyik a harc a kislakások sokszor néhány centiméteres jobb helykihasználásáért. A hétféle házak alapterület- hiánya pedig szinte kínálja a lehetőséget, hogy két bútor- darab között, vagy még ures sarokban is felállítsunk valamit, amiben tárolhatjuk a szennyes ruhát vagy a hulladékgyűjtő nylonzsákokat. Akik pincével is rendelkeznek, azoknak pedig szinte nélkülözhetetlen a zöldes- félek, tölire elrakandó krumpliszákok szellőzését biztosító levegőztető tároló- alkalmatosság.

Barkásboltban kapható lécekből, a szükséges hely- mértéknek megfelelő nagysá- gúra készítjük. Irányadó a szeméttároló nylonzsák, vagy a meglevő műanyag krumpliszák szélessége, magassága. Az oldalrészeket 5x5 cm vastagságú keményfatuskó- ból vágjuk. A nagyobb teher- bírásra méretezett tárolótár- tókhoz a felső keretrészt is azonos, vastag keményfából szabjuk. Az alsó keretrész, s ezen belül a ferdén elhelye-

P. V.

Még nem kell újmódi kul- turrégesszéként a pókháló- padlásokat vagy a szinten lo- mos pinceket bújnunk azért, hogy egy-egy nagymamánk korából való, csupa hajlat, csupa iv ülőalkalmatosságra bukkanjunk. Ott állnak ezek a székek számos lakásban, idézve a múlt század végé- nek kényelemszeretét, egy- úttal pedig azt, hogy már ebben, a mai megítélés szer- int kevésbé szakosodott, a sorozatgyártás elvét éppen csak felismerő időszakban is születhetett olyan termék, amely a százazres, sőt a mil- liós megrendelések próbáját is ki tudja állni.

A Thonet-székekről van szó. Már mint Michael Thonet (1796—1871) osztrák asz- talosmester immár világhíres termékeiről. Szívre a kéz, tényleg iparművészeti reme- keknek tetszenek e művek, ám azt, hogy Thonet úr mi- képpen futott fel a közis- mertésnek erre a csúcára, csak kevesen tudják.

Sikerének egyik fő titka, hogy felismerte: a fát nem-

Gyorsan elkészíthető sütemények

TÖRÖK RUMTORTA

Hozzávalók a tészta- hoz: 25 dkg liszt, 7 dkg vaj vagy margarin, 1 tojás, 6 dkg cu- kor, 2 kávéskanál sütőpor, 1 csipet só, 4 evőkanál tej.

Öntethez: 1,5 dl víz, 13 dkg cukor, 4 evőkanál rum.

Díszítéshez: fél liter tej- szín, kevés cukor, 4 evőkanál reszelt mogoró, 10—12 kan- dirozott gyümölcs.

A lisztet, zsiradékot, tojást, cukrot, sütőport, sót és a te- jet egy tálba tesszük és si- ma tésztává kidolgozzuk. Hi- deg helyre tesszük és állni hagyjuk. Lisztel beszórt nyújtódeszkán 1 cm vékony- ra kinyújtjuk. 10 cm átmé- rű kerek formákat vágunk ki belőle és kizsírított sütőlap- ra tesszük. Előmelegített sü- tőben 20 percig szép barnára sütjük.

A vizet és cukrot felfőzzük, majd rumot öntünk hozzá. A kerek süteményeket egy ma- gas tálba tesszük és a forró folyadékkal leöntjük. Al- ni hagyjuk és lehűtjük.

Minden egyes süteményre felvert cukrozott tejszínnel- lal teszünk, mogorót szó- runk a tetejére és egy darab kandirozott gyümöccsel dí- szítjük.

BARACKLEKVÁROS SÜTEMÉNY

Hozzávalók a tészta- hoz: 2 csomag mélyhűtött levele- stésza, 25 dkg vaj vagy mar- garin, 35 dkg liszt, 20 dkg cu- kor, 2 csomag vaníliacukor, 1 csipet só, 5 dkg reszelt ma- ndula.

Izesítéshez: fél üveg sár- gabaracklevár, 1—2 evőkanál sárgabarackdzsem, 13 dkg porcukor, 1—2 evőkanál cit- romlé, 1—2 evőkanál víz.

A mélyhűtött levelestésztát felolvasztjuk. Megnedvesí- tett sütőlapra helyezzük. A zsiradékot felolvasztjuk és lisztel, cukorral, vaníliacu- korral, sóval és reszelt ma- ndulával összekeverjük. A tésztára tesszük. Előmelegí- tett sütőben kb. fél órát sü- tjük.

A baracklevárt felforró- sítjuk és összekeverjük a sár- gabarackdzsemmel. Miután átsűlt a tésza, megkenjük a lekvárral.

A porcukrot, citromlevet és a vizet összekeverjük és a még forró tésztára öntjük. Majd kihűtjük és feldara- boljuk.

Terítéken a tej és a tejtermék

Az emberiség ősidőktől fo- gyasztja, és régóta tápláléká- nak tekinti a tejet, valamint a belőle előállított terméke- ket. Táplálkozáséletteni is- mereteink bővülésével je-

lentőségük csak növekedett: kedvező összetételükkel, nagy biológiai értékükkel fontos szerepet töltenek be korunk táplálkozásában.

A tej és a tejtermékek helye és jelentősége a korszerű táplálkozásban

A különböző növényi és állati eredetű élelmiszerek között a tejtermékek külön- leges helyet foglalnak el, és a korszerű táplálkozásban minőségi szerepet töltenek be. A tej a csecsemőnek az első időben csaknem kizáró- lagos, a fejlődésben levő és az idős szervezetnek pedig fontos táplálék. A tudomá- ny a felnőtt ember ki- dorozott gyümölcs.

A lisztet, zsiradékot, tojást, cukrot, sütőport, sót és a te- jet egy tálba tesszük és si- ma tésztává kidolgozzuk. Hi- deg helyre tesszük és állni hagyjuk. Lisztel beszórt nyújtódeszkán 1 cm vékony- ra kinyújtjuk. 10 cm átmé- rű kerek formákat vágunk ki belőle és kizsírított sütőlap- ra tesszük. Előmelegített sü- tőben 20 percig szép barnára sütjük.

A vizet és cukrot felfőzzük, majd rumot öntünk hozzá. A kerek süteményeket egy ma- gas tálba tesszük és a forró folyadékkal leöntjük. Al- ni hagyjuk és lehűtjük.

Minden egyes süteményre felvert cukrozott tejszínnel- lal teszünk, mogorót szó- runk a tetejére és egy darab kandirozott gyümöccsel dí- szítjük.

A tej és a tejtermékek tápanyag-összetétele és energiatartalma

A tej összetételét tekintve ideális táplálék, mert megfe- lelő mennyiségben és arány- ban tartalmazza mindazokat a tápanyagokat, amelyek a szervezet fenntartásához és egészséges működéséhez szükségesek. Nagyjából ez mondható el a különböző iz- esített tejkészítményekről (pl. karamellás tej) és a savanyú tejkészítményekről (pl. kefir, gyümölcsjoghurt), továbbá a tejből — a víz részleges vagy teljes elvonásával — előál- lított sűrített tejről és tejpor- ról is.

A tejtermékek másik nagy csoportját azok a termékek alkotják, amelyek a tejből a zsírtartalom növelésével, dü- sítésével állíthatók elő. A zsírdús termékek körébe tar- toznak a különböző tejszín- készítmények (habtejszín, tej- fől stb.) és a tejszírt kon-

anyagtartalmú, növényi ere- detű élelmiszerek (kenyér, tészta, burgonya, főzelékfé- lék stb.) összetételű arányta- lanságát kiegyenlítse.

Nem lebecsülendő a tej- és tejtermékfogyasztás gazda- sági jelentősége sem. Túl azon, hogy a tejfehérje a fo- gyasztó számára a legolcsóbb állati fehérjeforrás, a tej, a különböző tejkészítmények, a túró- és a sajtfélék jelentős biológiai „felértékelő képes- séggel” rendelkeznek. Ez azt jelenti, hogy az étrendben nagy mennyiségben előfor- duló olcsó, szénhidrátus élelmiszerekkel együtt fo- gyaszta vagy azokhoz ke- verve megnövekedett bioló- giai értékű tápanyaghoz jut- tatják a szervezetet.

Külön figyelmet érdemel- nek az utóbbi évtizedekben forgalomba hozott tejalapú desszertek, az ún. tejdesszer- tek (pudingok, gyümölcsjog- hurtok, habosított túrókré- mek, bevonatos túródesszer- tek, tejbázisú fagyaltok stb.). Gyártásuk és fogyasztásuk gyors növekedése a korszerű táplálkozási elvek és gyakor- lat (energiaszegény étrend stb.) térhódításával függ ösz- sze és azon a felismerésen alapszik, hogy az ember ter- mészetes édességénye a hagyományos desszerteknél (sütemények, torták stb.) jó- gományos összetétel mellett, ill. szénhidrát- szegényebb, a korszerű tá- plálkozási elveknek inkább megfelelő tejdesszertekkel is kielégíthető.

centrál formában tartalmazó vajfélések, valamint vaj- készítmények. Ezek összeté- telére jellemző, hogy a zsír- tartalom növekedésének ará- nyában csökken a fehérje-, valamint a szénhidrát-, és emelkedik energiatartalmuk. A tejtermékek harmadik csoportjába sorolhatók a tej- ből és a fehérjetartalom kon- centrálásával készülő termé- kek. A fehérjedús termékek- hez tartoznak a különböző túró- és sajtfélék, valamint a tejfehérjék nagymértékű koncentráálásával létrejövő fehérjekonzentrátumok (pl. étkezési kazeinátok). Ezekre az jellemző, hogy a fehérje- tartalom növekedésének ará- nyában csökken a szénhidrát- tartalmuk, a zsírtartalmuk pedig széles határok között szabályozható.

Dr. Ketting Ferenc

A Thonet a székek széke

csak vágni és szögezni, de gözölni is lehet. Előbb a ré- tégesen egymásra ragasztott lemezek idomításával kísér- leteztet, majd pedig a tömör — hengeres és rúd alakú — fakivágatok gözölését is meg- próbálta.

Ötvenévesen vált ismerőjé- vé mindenféle fogásnak, és ettől kezdve emlegették fo- galomként a Thonet-széke- ket.

Elég egy pillantás az ilyen székre, és máris látható, hogy jellegzettségének fő-fő meg- határozója a célszerűség. Te- hát az, hogy a háttámla ívei a biztonságosan álló lábák- ban töretlenül folytatódnak, s hogy valamennyi kiegészítő elem a tárgy meghatározó formáit ismétli. A háttámla külső ívéhez tehát egy ha- sonlóképpen meghajlított belső hajlat igazodik, és az ülőrészt alatt is ugyanolyan kör alakú merevítő fogja ösz- se a négy lábat, mint amily- en maga az a szalmafont, amelyen helyet foglalhatunk.

A szőben forgó tárgy igen rövid idő alatt meghódította a világot. Miután az úgyne-

vezett Nr. 1-es számú székti- pussal rendezték be a bécsi Café Daum kávéházat, egyre- mára érkeztek a megrende- lések. Köztük Magyarorszá- ról is, ahol legelőször az An- gol Királyné Szálló vendégei csodálhatták és használhatták Michael Thonet székeit.

Az Nr. 1-et aztán az Nr. 2., az Nr. 3. és az Nr. sokadik változat követte — az ipar- művészet kutatói mintegy százféle hátlapját tartják nyilván e széktípusnak —, s mindez nyilván azért törté- netett így, mert a szükséges alkatrészeket tényleg óriási szériákban, gépek segítségével lehetett előállítani.

Lehetett? Rossz a múlt idő használata: lehet ma is, mert ez a százharminc esztendő- s négylábú jelenleg is javában készül, hogy úgy mondjuk, négy sarkában ennek a nagy világnak. És azért készül, mert egyszerű és célszerű for- mái máig mutatósak; az úgy- nevezett „kisemberek” laká- sát díszkenti is, használati tárgyként is szépen felöltö- ztetik; no és hát — viszonylag

olcsó anyagok miatt — nem kerülnek valami sokba.

S hogy ne feledjük: immár jó ideje nyakunkon a minden- féle régiséget körülraj- gó nosztalgia, amely izlés- hullám természetesen a Tho- net-székeket is igyekszik visszaterelni variabútoros és szekrényosoros otthonainka.

Ha jönni akar, hát jöj- jön...

Akác László

Ma az Üllői úton:

Ferencváros-DMVSC

Ma rendezik meg a labdarúgó NB I harmadik fordulójának mérkőzését. A DMVSC 19 órakor mérkőzik villanyfény mellett a Fradi Üllői úti sporttelepén a tavalyi bajnokkal, a Ferencvárossal. A találkozó játékvezetője Kuti les.

A DMVSC első fordulóban elszenvedett hazai veresége hidegzuhanyként érte a szurkolókat, de a vezető edző és a játékosok is nehezen tudtak napirendre térni a váratlan vereség fölött. Természetesen messzenem következteseket egy kisiskolából — mert meggyőződésünk, hogy arról van szó — nem szabad levonni, és reméljük, hogy együttesünk már ma este azt a játékot nyújtja a fővárosban, amit a tavalyi idényben megszoktunk. A játékosok nagyon fogadjunk, hogy megnehezítik a Fradi dolgát.

— Mindannyiunk számára felemelő érzés — mondta tegnap délelőtt Menyhárt Ernő —, hogy húszezer néző előtt villanyfényes mérkőzést játszunk az Üllői úti pályán. Személy szerint én bizonyítani akarok — lehet, hogy éppen Nyilasi lesz az

ellenfelem —, hogy nem véletlenül kerültem be a nyáron Mészoly Kálmán válogatott keretébe. Remélem, jól megy majd a csapatnak a játékok, és jó mérkőzést láthat majd a közönség.

Szombaton délelőtt Kovács Ferenc a következőket mondta a mérkőzéssel kapcsolatban:

— A tervek szerint végeztük a munkát az elmúlt két hétben, azonban voltak zavaró körülmények, így Sallai csak ma tért vissza hozzánk. Szígyártó és Jankovics pedig sérüléssel bajlódik. Bizom abban, hogy Sallai egészséges, és az ő játéka nem lesz akadály. Összeállításunkban tulajdonképpen két kérdőjel van: Jankovics vállalni tudja-e a játékot. Ha igen, ő a balszélső, ha nem, akkor Czikora helyettesíti. Ez természetesen bizonyos taktikai változtatást is jelent játékrendszerünkben. Gondolok azon is, hogy Varga Lehelnek megadom a játék lehetőségét. Tehát előreláthatólag az alábbi összeállításban lépünk pályára: Szűcs J. — Kiss, Szigeti, Szűcs J., Fodor — Sallai,

Menyhárt, Feledi — Timár (Varga), Kerekes, Jankovics (Czikora).

Jó teljesítményt várok a fiúktól, és szoros eredményt.

A Ferencváros az első fordulóban győzelemmel kezdett az Üllői úton a Csepel ellen. A második fordulóban azonban megbottlottak a zöld-fehérek, vereséggel távoztak Békéscsabáról. Novák Dezső, a Fradi edzője nagyon elégedetlen volt a válogatott középpályás Nyilással, az újonc Pölöskeivel, és minden valószínűség szerint változtat a legutóbbi összeállításban. Kvaszta, Koch, Pogány támadóhármast rohamozza majd a DMVSC kapuját. Pölöskei pedig a középpályán kap játéklehetőséget. Novák Dezső bízik abban, hogy mindkét pont az Üllői úton marad, és lendületbe jön a bajnokságot, hiszen rövidesen BEK-mérkőzést kell játszaniuk a zöld-fehéreknek.

A forduló további párosítása: Haladás—Ú. Dózsa, ZTE—Videoton, SZEOL—AK —Rába ETO, Tatabánya—Nyíregyháza, Ózd—DVTK, Honvéd—Csepel, PMSC—Békéscsaba.

Szerződés — kérdőjelekkel

Évtizedek óta reménykednek a magyar labdarúgó szurkolók, hogy az elkövetkezendő bajnokság jobb lesz, mint a korábbi, és végre a magyar labdarúgás elindul a felemelkedés útján. Nem volt, illetve nincs ez másképpen ezekben a hónapokban sem. Sőt azt hiszem, ezen a nyáron még fokozottabb érdeklődés kísérte a bajnokság kezdetét, mint korábban. Nem véletlenül. Egyrészt most dől el, hogy a csoportjában nehéz helyzetben levő válogatottunk ki tudja-e harcolni a spanyolországi labdarúgó VB-n való részvétel jogát. Másrészt az 1981—82-es bajnoki idény labdarúgásunk átszervezésének kezdetét jelenti. Debütál a területi bajnokság, az NB II-ben csoportonként csak az első öt marad benn, az NB I. létszáma tizenhatra csökken. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez a szervezeti változás nem jelent új labdarúgásunkban, hiszen négy-öt évvel ezelőtt a magyar futball modellje egyezik az al, amely jövőre kialakul. A különbség csak annyi, hogy akkor a területi bajnokságot NB III-nak hívták! Mindezek ellenére teljes mértékben egyet kell értenünk az MLSZ döntésével, valóban a magyar foci jelenlegi színvonalát nem indokolja, hogy a tizenhármas elosztályú csapat mellett még hatvan másodosztályú „profi” csapat legyen! A területi bajnokság létrehozása is szükségszerű, hiszen áthidalhatatlan szakadék volt az NB II. és a megyei bajnokság között.

Kaphat-e jutalmat a klubhűség?

Miről van szó? Ha a játékosnak lejár a szerződése, rajta áll, hogy megújítja-e azt vagy sem. Ha nem, akkor, ha egyesületre hozzájárul, klubot cserélhet. Ha nem, egy évig még az egyesület rendelkezésére kell állnia. Vajon miért nem akart ezen a nyáron sokkal több kiváló labdarúgó klubot cserélni, mint korábban? Aligha hihető, hogy egyik napról a másikra romlott meg a labdarúgó viszonya klubjával. Szó sincs arról, hanem inkább arra kell gondolnunk, hogy az átigazolások során a háttérben levő pénz volt a mozgatórugó. Erről pedig szemérmesen hallgatnak a megkötött szerződések. Így az az egészségtelen helyzet alakult ki, hogy az a futballista jár jól, aki gyakran változtat egyesületet. Ugyanis így többször hozzájuthat nagyobb összegű pénzhez. Ugyanakkor felvetődik a kérdés: mi védi a klubot? Van-e lehetőség a klubhűség jutalmazására?

Közismert, hogy csapatot építeni nem lehet egy, sőt két év alatt sem. Ahhoz, hogy jó együttes szülessen, három-négy évig is együtt kell játszaniuk a játékosoknak. A szerződések mai formája ezt nem segíti. Hiszen a szerződések többnyire kétévűek, s ha a játékos — mert egyéni, anyagi érdeke úgy kívánja —, tovább akar állni anyagi juttatás reményében, megkezdődik a huzavona. Gyakran előfordul, hogy egy évig még marad a futballista, de elképzelhető, milyen lelkesedéssel fog játszani ott, ahonnan már távoznia akar.

Szerződés és átigazolás

Mi a megoldás? Én azt hiszem, jobban kell védenie a szerződésnek a klubot, segíteni a csapatépítést, de ugyanakkor meg kell találni annak a módját, hogy a tehetséges labdarúgók az alacsonyabb osztályokból felfelé áramoljanak. Osztályon belüli klubcserék esetén pedig tisztázni, legalább kell-e tenni a játékoscsere „árát”, mert lehetetlen állapot, hogy az egyesületek ne kapjanak kárpótást a tőlük eltávozó saját nevelésű, illetve egyszer már megszerzett játékosokért. Azt hiszem, ez volna a tisztességes és labdarúgásunk körül kialakult légkör is tisztább lenne.

Mindent összevetve úgy gondolom, hogy a szerződések létrejötte a korábbiaknál lényegesen jobb megoldás. Szepefi György mondta két évvel ezelőtt, hogy labdarúgásunk felemelkedésének egyik feltétele, hogy megtaláljuk a szocialista társadalom struktúrájának megfelelő, a profizmus pozitívumait azonban hasznosító modellt a játékosok és a klub viszonylatában. Igaza volt. Az egyik ilyen pozitívuma a nyugati szerződéseknek a nyíltság. Jó lenne, ha az átigazolások igazgatási elemeit övező misztikus kód minél előbb felszámolna.

Filep Tibor

A Heinkel-Hoogg NSZK-kettős verseny közben

Csillaghajó EB a Balatonon

Pénteken befejeződött Balatonfüreden a 42. csillaghajó Európa-bajnokság. A győzelmet a nyugatnémet Hagen—Vincent kettős szerezte meg, a magyar Holovits—Festvépár a 15. helyen végzett. Az EB-n tizenkét ország 69 hajója vett részt.

Kötöttfogású birkózó VB

A kitűnő rajt után pénteken este kellemetlen meglepetés érte Oslóban szereplő birkózóinkat. Reménységünk, az olimpiai bajnok Kocsis Ferenc a második fordulóban a finn Huhtalával került szembe. A finn villámgyorsan megporcogtatta Kecsis és 3:0 arányú vezetésre tett szert. Kocsis rohamozott, két pontot ért el, de hátrányát csak csökkenteni tudta és vereséggel hagyta el a szőnyeget. Az 57 kg-os súlycsoportban Sípós a lengyel Raczekkel szemben maradt alul. Vereséget szenvedett 48 kg-ban Seres F. is. A többiek, Tóth I., Gál, Torma, Fodor és Rovnyai győztek a második fordulóban.

Aligha gondoltuk volna az oslói kötöttfogású vb előtt, hogy már a harmadik fordulóban befejezi az olimpiai bajnok, egyben címvédő Kocsis (74 kg), továbbá a júliusi vancouveri junior vb-n sziporkázó, ott síma győztes Sípós (57). Pedig szombaton délelőtt ez történt az Ekeberghallenben, és hogy a rossz tények felsorolása folytatódjék: kikaptott Rác (52), ötödiknél jobb pedig már nem lehet Seres (48) sem.

Seres az idei EB-bronzeres török Bora ellen 14:2 arányú vereséget vett kénytelen elkönyvelni. Ugyanebben a fordulóban szereplő a nyugatnémet Scherer is kikaptott, így ő, és nem Seres esett ki.

Rác Lajos sorsdöntő csatát vívott az olimpiai bajnok szovjet Blagidze ellen, aki „lekezelte” a Szondi SE sportolóját: 12:0-ás technikai túsgyőzelmet aratott.

A harmadik „körben” Rác 11:1-re győzött a norvég J. Rönning ellen. Sípós 5:3-as vereséggel alul maradt a görög Holidisz-szal szemben.

Most is szilárdnak bizonyult a világbajnoki címvédő Tóth (62). A norvég Brekke ellen 7:2-re nyert. A 68 kg-os Gaál gyenge kezdés után kétvállra hengerítette az olasz Guiffridát.

A délelőtti megszépítő versenyző a 100 kg-os Gáspár Tamás volt. A junior Európa-bajnok előbb a bolgár Dimitroval mérkőzött, sok esélyt nem hagyott a bolgárnak, az első pillanatban meglepte az első menet után már 9:0-ra vezetett. A második három percben a válla egy picit megrándult, ezért passzívabb lett, de a 9:6-os győzelem nagyon jól jött. Másfél óráig pihe után egy új bravúr: a svédek VB-győzelemre esélyes junior Európa-bajnokát, Guillardt győzte le, mindössze 28 másodperc alatt. Azonnal berobbant derékra, és a ahogy a svéd ellépett, ezt a visszafelé irányuló mozdulata kihasználva kétvállra vágta. A nehézsúlyú Rovnyai délelőtti erőnyerő volt, délután azonban két alkalommal is szőnyegre kellett állnia.

Labdarúgó NB II.

D. Kinizsi—Asztalos SE, Szabó SE—DUSE

A debreceni NB II-es csapatok ma honvéd együttesekkel mérkőznek. A D. Kinizsi a DMVSC Vágóhid utcai sporttelepén 17 órai kezdettel a Honvéd Asztalos SE ellen lép pályára, míg a DUSE Mezőtúrton vendégszerepel.

A D. Kinizsi sikeres rajta után Nagy György vezetőedző győzelmet vár csapatától ebben a fordulóban is. Az az együttes, amelyik megpályázza az első öt hely egyikét, annak valamennyi hazai mérkőzésén pontokat, illetve pontot kell szereznie — mondta. Az edző a mérkőzés előtt jelöli ki a kezdő csapatot az alábbi keretből: Varga Komáromi, Kelemen Takács, Puskás, Vajda, Szabó, Magyar, Tóth I., Bodonyi, Maczkó, Örenstein, Tözsér, Tóth F., Fehér, Kacsur.

A DUSE rossz rajt után próbálkozik meg ma a pontszerzéssel Mezőtúron. Nagykaposi Elemér kerete a következők: Mező, Gulyás, Szabolcsi, Makszán, Király, Mohácsi, Pistár, Somogyi, Lakatos, Kincses, Simon, Balla, Kerekes, Kiss I.

Mit ér a szerződés?

A szerződés értelmében ma az NB I-es és NB II-es játékosok a klubok alkalmazottjai. Munkahelyük a sportpálya, ugyanúgy kötelesek részt venni az edzéseken, ahogyan a munkások dolgoznia kell a munkahelyén. Ezért a tevékenységért kapják aztán meg a futballisták az OTSH által előírt fizetést, illetve győztes mérkőzésenként a prémiumot. De hadd tegyem mindjárt hozzá, hogy egy átlag NB I-es játékos korántsem keres olyan

Szombaton reggel fél kilenckor ünnepélyes keretek között kezdődtek meg Debrecenben a DMVSC Oláh Gábor utcai sporttelepén a TOT Kupa döntőjének utolsó mérkőzése. A résztvevők szimpózis bevonulása után a házigazdák és a rendezők nevében Fazekas Károly, a Termelőszövetkezetek Hajdú-Bihar megyei Szövetségének titkára köszöntötte a vendégeket, tsz-sportolókat. Fazekas Károly köszöntő szavai után Cibalmos Béla, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának főtitkára nyitotta meg a versenyt. Elmondta, hogy több tízezer tsz-lag képviselében mérkőznek most Debrecenben a TOT Kupa döntőjében a járási és megyei versenyeiken legeredményesebben szereplő együttesek.

A megnyitói ünnepség után három sportágban — kézilabda, röplabda, kispályás labdarúgás — 17 kispályán került sor a mérkőzésekre. A kétnapos rendezvény keretében összesen 186 mérkőzést rendeznek meg a TOT Kupa döntőjében. Felvételünk: Nagyzem a DMVSC Oláh Gábor utcai sporttelepén. Tizenhét pályán 1000 tsz sportoló mérí össze tudását.

Kiemelkedő sportesemények

- Cselgáncs
- A Dózsa Mikes Kelemen utcai csarnoka, 8.30: Országos junior rangsorverseny.
- Kézilabda
- Közúti pálya, 20: D. Közútiépítők—Szeghalom (női NB II.), MEDICOR—pálya, 9.30: D. MEDICOR—Lőrinci Főnök (női NB II.), — 11.30: D. MEDICOR—Gyöngyös (férfi NB II.), — Dózsa kistadionja, 11.30: D. Dózsa—AFOR (női NB II.), — Meteorpálya, 10: D. Vörös Meteor—Biharkeresztes (női megyei).
- Videókné: Hajdúszoboszlói Bocskai—Hajdú Vasas (8. női megyei), Hajdúböszörmény—Polgár (női megyei), Hajdúböszörmény—Polgár (10.45. férfi megyei), Püspökáldányi MAV Egylet—Devecse (9.30. férfi megyei), Püspökáldányi Zöld Mező—Hajdúszámon (10.45. női megyei), Hajdúnánás—Földes (10. férfi megyei), Balmazújváros—Berettyóújfalui MSE (10.30. férfi megyei), Berettyóújfalui MSE—Földes (10. női megyei).
- Labdarúgás
- DMVSC Vágóhid utcai füvespályája, 17: D. Kinizsi—Honvéd Asztalos János SE, NB II-es bajnoki mérkőzés. — Gázvezeték utcai pálya, 16: D. Volán—Török-szentmiklósi. Területi találkozó. Vidéken, megyei bajnokság (10): Komádi—Püspökáldány, Polgár—Nyíradony, Bánd—Nádudvar, Berettyóújfalui—Nagy-rábé, Csökmő—Létavértes, Devecse—Körösszegapáti, Hajdúdorog—Hajdúnánás, Újszentmargita—Sárrétudvari.

SH SZÜV DSZK
bi munkakörökben

alkalmaz
bigozokat:

takarító
5-13 óráig
gédmunkás,
ával rendelkező
híjas kazánfűtő.

LENTEKÉZÉS:
lóssy út 45-47.
Egyetem mellett.)

vezetőket felvesszünk.
Debreceni Városgaz-
Vállalat, Debrecen, Ist-

gyházi Ingatlankezelő
Vállalat pályázatot
szaki osztályvezetői
betöltésére. Pályázati
feltételek építőipari
és legalább 5 éves ki-
akorlat. Bűntetlen elő-
járás. Egyévi fizetés alapsz-
esetben lakást bizto-
pályázatot az alábbi
Ingatlankezelő és
Vállalat személyzeti
iregyháza, Tokaji út

Üdöttfal-i ipari Vállalat.
Epreskert u. 5. sz.
mébe élelmiszer-ipari
és gyakorlati ren-
bantartó és üzemel-
tőket vesz fel. Jelen-
színen az üzemel-
ke és Videke AFESZ
munkakörök betöltésé-
alkalmaz: Hajdú-
számba szaképzett
Hajdúszámba ut-
vezető, dekoratőr
résztvevőnek és
enőréket. Jelenkezés
vagy írásban az
személyzeti osztályán
Hajdúszámba ut-
tel: Derecske 3.
kutató Vállalat alkalm-
munkásokat változó
re. A munka jellege
képzett kőműves
és. Folyamatos munk-
kedvezményes munk-
kasszállás biztosítva.
gjutalmat fizet a váltó-
év gyakorlat után
képzés megkezdésé-
ből munkavégzés le-
zárásig, ellentétben
szoboszló, pf.: 71.
Lajos Tudományegye-
tára 5 óras elfoglalt-
ritókat alkalmaz szer-
lata. Jelenkezés és
látat vezetőként.

—) Gabonaforgalmi és
Vállalat gépkezeivel
Jelenkezni lehet:
Híd u. 16. sz., főrak-

SZÍREK

szívet tudatjuk,
híhetetlen jó férjem,
testvérem, nagy-
jó rokonunk
ZDAG FERENC
születés 25-én, 60 éves
hosszan tartó, su-
gedes után elhunyt.
1981. szeptember 1-
du. 15 órakor lesz
Köztemető I. o. 2.
avatalozó termé-
tartás szerint. Bál-
sága és a gyászoló
vartatim: Debrecen,
4. 41. I. 5.

szívet tudatjuk,
híhetetlen jó felesé-
nyánk, testvérünk,
ánk, sógorunk, ke-
és jó rokonunk
DANIELÉNE
ró Mária,
dolgozója, 1981.
27-én, 47 éves korá-
ban, súlyos be-
an elhunyt. Temet-
szeptember 1-én, ked-
1 órakor lesz a
I. o., 2-es számú
termé-
ből polgári
szerint. A gyászoló
lakás: Debrecen,
u. 7.

dalommal tudatjuk,
tetett nevelőanyánk,
nygynénénk, só-
nagymamánk, déd-
sztyanyánk és jó ro-
PAPP FERENCNE
Tóth Margit
születés 27-én, 78 éves
osszu betegség után
Drága halottunktól
ember 1-én kedden
órákor vesztünk vég-
a Köztemető I. o.,
avatalozó termé-
tartás szerint. A
család lakás: Deb-
ssuth u. 23.

dalommal tudatjuk,
híhetetlen drága jó
nyánk, nagyanyánk,
mamánk, anyósnunk,
nyunk és jó roko-
CS MIHALYNE
H Erzsébet
születés 26-án, 81 éves
osszan tartó beteg-
váratlanul elhunyt.
halottunktól 1981.
31-én, hétfőn déli 12
születés végű búcsút
tő I. o., 2. sz. ravat-
méből egyházi szer-
rint. A gyászoló csal-
s: Debrecen, Moz-
s 20. Előző lakás:

tól megtört szívvel
hogy szeretett fér-
tvérem, édesapám,
és dédnagyapám
KÖZSÁNDOR
orában, rövid szen-
p elhunyt. Temetése
r 1-én, kedden de-
lesz a Köztemető I.
ravatalozó termé-
tartás szerint. A
család lakás: Deb-
sányi D. u. 6.

GYÁSZHÍR

Fájdalommal megtört szívvel tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, apósnunk, nagyapánk, testvérünk SÁNDOR LAJOS 56 éves korában rövid, súlyos szenvedés után elhunyt. Drága halottunktól 1981. szeptember 2-án, szerdán délután 3 órákor vesztünk búcsút a Köztemető I. o. ravatalozójából, polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakcim: Debrecen, Hámán Kató utca 92.

Nem a szabadtéri színpadon

A János vitéz a Hungáriában

Megváltozott a János vitéz Kamaraszínházban kerül bemutatásának színhelye. A színre a János vitéz. A megváltozott jegyeket a Csokonai Színház igazgatóságának tájékoztatása szerint az augusztus 30-ra és 31-re a nagyerdei szabadtéri színpadra hirdett előadások a kedvezőtlen időjárás miatt elmaradnak. Helyettük augusztus 30-án, szeptember 1-én, szeptember 3-án és szeptember 16-án 19 órakor a Hungária

Országos MHSZ-tanácskozás Gödöllőn

Augusztus 29-én kezdődött és ma fejeződik be Gödöllőn a negyedik alkalommal megrendezett MHSZ-vezetők országos tanácskozása. A több ezres MHSZ-tagság képviselőiben részt vesz a tanácskozáson Barczy József, az MHSZ megyei titkára által vezetett delegáció, amelynek járási, városi titkárok, titkárhelyettesek és kiemelt társadalmi aktivisták a tagjai. A tanácskozáson részt vesz Kovács István, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának osztályvezetője. A ma befejeződő tanácskozáson honvédelmi bemutatókat is rendeznek.

KIÁLLÍTÁS AZ ÉPÍTŐK-NÉL. A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat Tanácskozársaság úti munkásszállóján szeptember 2-án, szerdán délután fél ótkor nyitják meg az „Üzemi tárlat 1981” kiállítást. Összesen tizenegy festő, szobrász, grafikusművész állítja ki alkotásait. A kiállítás szeptember 10-ig naponta 15-től 19 óráig tekinthető meg.

ZÖLDSÉGIÁLLÍTÁS. Berettyóújfaluban augusztus 30-án az AFÉSZ kultúrtermében zöldség-, gyümölcs-bemutatót tart a művelődési központ és az AFÉSZ zöldségtermesztő szakcsoportja.

KÖZLEMÉNYEK

ÉRTESETJÜK A T. UTAZÓKÖZÖNSÉGET, hogy a nappali tanulóknak (ipari tanulóknak) 1980. évi érvényesített autóbuzsárlati igazolványuk 1981. szeptember 5-én 24.00 órakor érvényét veszti.

Azok a tanulók, akik diákigazolvánnyal rendelkeznek (középszkolások, egyetemi és főiskolai hallgatók) a helyközi és helyi havi bérletjegyeket tanulói igazolványukra cserélniük kell. A diákigazolványra válthatják meg.

Időszakos bérletjegy váltásához a „Diákigazolvány”-nyal rendelkező tanulóknak is tanulói igazolványra szükséges, melyre jogosságukat személyi igazolványukkal tartoznak igazolni.

A tanulók igazolványának kiváltásakor, a 14. évnél fiatalabb tanulóknak, valamint az időszakos bérletjegy váltására jogosult diákigazolvánnyal rendelkezők egy új, 6 hónapnál nem régebbi 4 x 4 cm nagyságú árcképet kötelesek leadni.

A diákigazolvánnyal nem rendelkező, általános iskolás tanulóknak, amennyiben a tanulói igazolványát helyközi bérletjegy váltásához kívánják érvényesíteni, a tanulóknak a lakóhelyét és az iskola székhelyét is tartalmazó iskolatörzskönyvi igazolványt kell leadni, továbbá a fénykép hátoldalán a tanuló köteles a nevet feltüntetni és személyazonosságát ugyanígy az iskolával igazolni.

Ha a 14 éven aluli tanulók igazolványra csak helyi lakóhely bérletjegy használatához lesz érvényesítve, akkor a tanulók személyi igazolványával a szülőknél személyi igazolványával, gyámhatósági vagy egyéb hivatalos igazolással is igazolhatják.

Azok a tanulók, akiknek helyközi járatokra is érvényes tanulói igazolványra van szükségük, azt a KÜLSŐ VÁSÁRLÓI autóbuzsárlati igazolvánnyal válthatják meg. Helyi bérletváltási lehetőségek a következők: Autóbuzsárlati KÜLSŐ VÁSÁRLÓI, Hatvan u. 16. sz., Simonffy u. 2/c., Agrártudományi Egyetem, Békéscsaba, Horváth Árpád Művelődési Ház, Csapokert, Söveg u. 3., MÁV Állomás forgalmi irányítóhely, Segner téri forgalmi irányítóhely, Attila téri forgalmi irányítóhely, GÖCS forgalmi irányítóhely.

Iskoláinknál: Bocskai Sándor Általános Iskola, Bocskai tér 1. Vénkert Általános Iskola, Sinaí Miklós u. 6. Dienes László Erzsébetnői Szakközépiskola, Thomas Mann u. 15. Mezőgazdasági Szakközépiskola, Pallag, Nagy-Sándor-telepi Általános Iskola, Kishegyesi út 37.

SKALA COOP DEPÓRAK-TÁR MISKOLCON. Miskolc mellett, Szirmabesenyőn, a helyi termelőszövetkezettől átvett és átalakított épületben nemrégiben megnyitott raktárban csaknem 60 millió forint értékben, mintegy 18 ezer féle árucikk — vas, műszaki, ruha, élelmiszer stb. — várja a kereskedelem képviselőit.

FŐIGAZGATÓI KINEVEZÉS. A művelődési államtitkár dr. Gomba Szabolcsné, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárának főigazgatójává nevezte ki.

Klasszikus balett, gyermektorna, modern tánc (színpadi tánc), ritmikus sportgimnasztika (művészeti torna), kondicionáló torna tanfolyamokra felvételt hirdet a Kőlesey Művelődési Központ. Beiratkozás: szeptember 2-án, 3-án, 4-én, 7-én, 8-án és 9-én naponta 10-18 óráig a felvétellel rendelkező stúdióban. A foglalkozások hetente 2 x 45 percesek. Tanfolyami díj: havi 100,- Ft. Tanár: Tóthné Rozsályi Judit, Volnay Enikő és Ömbödy Éva. Gyermekeket és felnőtteket jelentkezést várjuk.

Társastánc-előkészítő tanfolyamot indít szeptember 1-től a Kőlesey Művelődési Központ 3. és 4. osztályos általános iskolásoknak. Beiratkozás: szeptember 2-án és 3-án naponta 16-18 óráig a felvétellel rendelkező stúdióban. Tanfolyami díj: havi 100,- Ft. Tanár: Tóthné Rozsályi Judit. Tagfelvételt hirdet a Kőlesey Művelődési Központ Ludas Matyi bábszínháza. Jelentkezni lehet augusztus 30-án 8-16.30 óráig és szeptember 1-én 14-21 óráig a bábszínház helyiségében Urbán István művészeti vezetőnél. (x)

Balett-, jazzbalett-tanfolyamra beiratkozás szeptember 1. 2., 3., 4., 5-én, 16-19 óráig, a Vasutas Klubkönyvtárban (Petőfi tér 6.). Oktatók: N. Sárközy Viola és dr. Losonczy Nagy Judit. (x)

A TITÁSZ V. hajdúbüszörményi kirendeltsége értesíti a lakosokat, hogy az áramszolgáltatás 1981. szeptember 2-án 8 órától 15 óráig az alábbi utcákban szünetel: Józsa, Elek u., Rózsa, Ibolya, Hunyadi, Vasvári P., Klapka Gy., Wesselényi, Dózsa Gy., Bajza u. Ságvári utcán és a Nefelejcs utcákban. (x)

Bővítik a hajdúszoboszlói Barátság üdülőt

A Budapesti Közlekedési Vállalat hajdúszoboszlói üdülőjét 1978-ban építette a HÁÉV. Az üdülőhöz kapcsolódó fürdőcsarnokot, a SZOT üdültetési főigazgatóságtól kapott megbízás alapján ismét a HÁÉV készíti. A csarnok két darab, egyenként 50 köbméteres, termálmencedéket foglal magába. Az egyik medencében 36, a másikban 32 fokos termásvíz áll az üdülők rendelkezésére. Az épületben nyerne elhelyezést a kiszolgáló létesítmények. A fürdőcsarnok szerelési munkái befejeződtek, az építők rövidesen kezdik a medencékkel kapcsolatos munkákat. A fürdőcsarnok építésének befejezését év végére tervezik.

(Fotó: Kőszeghy György)

Lottó tárgyeremény-sorsolás

Az augusztusi lottószelvények tárgyeremény-sorsolását kedden, szeptember 1-én rendezi meg a Sportfogadási és Lottó Igazgatóság. Ezen a jutalomsorsoláson a 35. játékhetét szelvényei vesznek részt. A szerencsések összesen 1290 nyereménytárgyat jutnak. A főnyeremény: egy-egy Moszkvics és Trabant személygépkocsi. Ugyancsak nyereményként sorsolnak ki színes televíziószeteket, automata mosógépeket, és más tartós fogyasztási cikket, továbbá 30 ezer forintos szerencseutalványokat.

Javuló áruellátás kenőolajokból

Aki a kőolaj világpiaci árait ismeri, csak örövendhet annak, ha hazai fogyasztás nem növekszik a korábbi években tapasztalt dinamikával. A benzinnel, kenőanyagokkal való takarékosagot természetesen a korábbinál magasabb árak is elősegítik. Hajdú-Bihar megye közületeit, a lakosságot benzinnel, speciális kenőanyagokkal az AFOR ebesi telepe látja el. A korábbinál jobb áruellátás igazolják a közületek és az aratás volt, mert időben megérkeztek a betakarítás gépeinek speciális kenőanyagai is. Ezt megelőzően az esztendő első negyedében sem volt áruellátási probléma, így csak szállítási, műszaki hiba miatt álltak le néhány alkalommal az üzemanyagkutat. A legutóbbi időszak nagy rendezvénye, a Hortobágyi hidi vásár volt, amely a szokásosnál közel négyszer nagyobb forgalmat jelentett a pusztai benzinkútjánál. Hosszra várakozás után azonban ott is mindenki tudott tankolni.

Augusztus 15-ig 14 millió liter háztartási tüzelőolajat, 34 millió liter tüzelőolajat értékesítettek, vasúton 76 millió liter gázolajat, közúton 34 millió liter üzemanyagot szállítottak. Az első felvétel benzinforgalom megközelítette a 37 millió litert. Ez augusztus 15-ig újabb 10 millió literrel gyarapodott Ezen kívül 6 tonnára egyeb kenőanyagot értékesítettek.

MOZI • TV • MOZI • TV

Filmműzeum hétfő: 1/5, 1/7, 1/9 RAKPARTON (angol film. Főszereplő: RICHARD BURTON).
HOTEL A HALOTT ALPINISTÁHOZ (szovjet). Apolló de ma, 1/10, 1/12, du. ma 4, 6, Vig de. hétfő 1/12, 1/2, Meteor hétfő 3, 1/6, 1/8.
TRANSPORT 1916. (magyar). Vig de. ma 1/12, 1/2, Meteor kert ma 1/9, Apolló du. hétfő 4, 6, Horváth Árpád hétfő fel 7, Híradó hétfő 1/10, 1/12, 1/2, ZSARU VAGY CSIRKEFOGÓ? (francia). Vig ma, hétfő 1/10, du. ma, hétfő 1/4, 6, 1/9, Apolló de ma, 1/2, hétfő 1/10, 1/12, 1/2, Meteor ma 3, 1/6, 1/8.
CSALÁDI ÜSSZESKÜVÉS (amerikai). Klinka ma 5.
CSARDÁSKIRÁLYNÓ (magyar). Híradó ma 1/12, 1/2, 1/4, 1/6.
A CSILLAGOK HÁBORÚJA I-II. (amerikai). Vig mese ma 1/2, hétfő 1/4.
CSUTAK ÉS A SZÜRKE LÓ (magyar). Meteor mese ma de 10, du. 3, 1/6.
ELLOTTAK JUPITER FENEKÉT (fr.) Meteor kert hétfő 1/9.
NEMZETI VADASZAT (spanyol 19). Művész ma, hétfő 5, 1/8.
PESTI HAZTETŐK (magyar). Híradó hétfő 1/2, 1/4.
A REJTÉLEYS BANKBETÉT (szovjet). Híradó ma de 1/10, du. 1/8.
SÓGÓRÓK, SÓGORNÓK (fr.) Klinka hétfő 5.
S. O. S. CONCORDE (amerikai). Horváth A. ma 1/4, 1/6.
A VADNYUGAT HŐSKORA I-II. (amerikai). Híradó hétfő de 1/10, du. 1/6.
SZIVÁRVÁNY (szovjet). Meteor mese hétfő 3, 1/6.

DISCO-MOZI: 1/10 ó. ma: Róvidfilmsorozat, hétfő: KI ÖLI MEG EURÓPA NAGY KONYHAFŐNÖKEIT? (amerikai). 7-11-ig disco.
PETOFI KERT 8 ó. ma: KI ÖLI MEG EURÓPA NAGY KONYHAFŐNÖKEIT? (USA). Hétfő: SZOKTETÉS (amerikai, 16).
SUMEN mopresszó hétfő 8 ó. MÁR EZ IS PROBLÉMA (fr.)
TV
VASÁRNAP
BUDAPEST 1.
8.53 Műsorismertetés. 8.55 Idősebbek is elkezdhettek. 9.00 Óvodások filmmsóra. 9.20 Egészségünkért. 9.30 Cimborák (ism.). 10.25 Stop. Közlekedj okosan! 10.35 Tollas-suli. 10.50 Hírek. 10.55-12.15 Elektromos-Ferencváros bajnoki férfi kézilabda-mérkőzés. 14.47 Műsorismertetés. 14.50 John Ford-sorozat. Rutledge őrmester. Amerikai film. 16.35 Műsorainkat ajánljuk. 17.00 Tanérvnyitó. 17.15 Reklám. 17.25 Kalendárium. 18.25 Reklám. 18.35 A Közönségszolgálat tájékoztatója. 18.40 Idősebbek is elkezdhettek. 18.45 Esti mese. 19.00 A Hétfő. 20.00 Hírek. 20.05 Derriek. NSZK bűndíjgyi filmsorozat. 21.05 Egy hang és néhány masz. Lehoczy Éva műsora. 21.30 Sport hírek. 21.40 Mácsai István. 22.25 Hírek.
BUDAPEST 2.
16.28 Műsorismertetés. 16.30 Ausztria-Magyarország-Jugoszlávia-Spanyolország női válogatott négyes atlétikai viad.

dal. 18.00-kb. 19.10 Kötöttfogású birkózó-világbajnokság.
POZSONY 1.
8.15 Hírek. 8.20 Gyerekek műsora. 10.45 Természetfilm. 11.50 A héten történt. 13.45 Híradó. 14.00 Sportéletünk (kerékpáros VB és atlétikai verseny). 17.00 Filmvígjáték. Cseh filmvígjáték. 18.30 Zenés szórakoztató műsor. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Tévéjáték. 21.05 Kultúra '81. 21.45 Sport híradó. 22.00 Forma-1 VB-futam, felvételről. 23.00 Hírek.
POZSONY 2.
17.40 Róvidfilmek. 18.40 Műsorajánlat. 19.00 Utazó kamera. 19.30 Dokumentumműsor. 20.00 Szovjet dokumentumfilm. 21.15 Híradó. 21.30 Cromwell (angol film).
BUKAREST
8.35 „A kis herceg” angol film. 9.00 A fatü életéből. 10.45 Enescu: Oedipus. Zenedráma. 12.05 Vasárnapi album. 16.40 A három nővér Szovjet film. 17.40 A képernyő a kicsinyeké. 18.00 Tv-híradó. 18.25 Népdalok. 19.25 A kerekasztal lovagjai. Amerikai film.
A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MÚSORA
8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. Évfordulónaptár. 8.45 Délelőtti barangolások. Nézzük meg együtt. Németh Péter sorozata - Slágerlista - Barangolók nyomában. Ráporter: Tarnavölgyi György - Dallal, citerával. Ráportmúsa a VII. nyírbétki népzenei fesztivál-

ÉVFORDULÓNAPTÁR

1981. augusztus 30., vasárnap
Rózsa napja
A Nap két 6.00 — nyugszik 19.29 órakor
VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS: Változóan felhős idő, számottevő eső nélkül. Több órás napsütés. Hajnalban helyenként párás levegő. Időnként megélenkülő délnyugati, nyugati szél. Legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 20 és 25 fok között.
GÉPKOCSINYEREMÉNY-BETÉTKÖNYV-SORSOLÁS. Az OTP hétfőn Budapestben rendezi meg a gépkocsinyeremény-betétkönyvek idei harmadik, sorrendben 81. sorsolását. A sorsoláson az 1981. április 30-ig váltott és 1981. július 31-én még forgalomban volt öt. és tízezer forint nyereménybetétkönyvek vesznek részt. A húzások összesített eredményeit a szeptember 2-i lapok közlik.
SCI-FI-KEDVELŐKNEK. Kucka Péter, a magyar tudományos-fantasztikus kiadványok szerkesztője, író beszélget az érdeklődőkkel munkájáról, s éppen a moziban futó filmjéről, A transzport-ról a Kőlesey Művelődési Központ sci-fi klubjában szeptember 1-én, kedden este 6 órai kezdettel.
LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a 35. játékhetén öttalalatos szelvény nem volt. Négytalalatos szelvénye 19 fogadónak volt, nyereményük egyenként 407 110 forint, három találatot 4522-en értek el, nyereményük 855 forint. A kéttalalatos szelvények száma 169 ezer 939 darab, ezekre 28 forintot fizetnek.
MEGKEZDŐDÖTT A BEIRATKOZÁS a debreceni Dolgozók Általános Iskolájában. Naponként 8-tól 18 óráig, szombaton 8-tól 12 óráig jelentkezhetnek az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező dolgozók Debrecenben, a Fürst S. u. 6. szám alatt.
ISKOLÁSOK KÖSZÖNTÉSE. Az Alföldi Nyomda vezetősége, szervezete és KISZ-bizottsága a napokban ünnepségen köszöntötte az új szakközépiskolai és szakmunkástanulókat. Az ünnepséget rövid üzemlátogatás követte.

AZ ÜGYELETES ÍRSZERKESZTŐ

Szilágyi Gábor
Telefon: 12-144

MEGKEZDŐDÖTT A BEIRATKOZÁS a debreceni Dolgozók Általános Iskolájában. Naponként 8-tól 18 óráig, szombaton 8-tól 12 óráig jelentkezhetnek az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező dolgozók Debrecenben, a Fürst S. u. 6. szám alatt.

ISKOLÁSOK KÖSZÖNTÉSE. Az Alföldi Nyomda vezetősége, szervezete és KISZ-bizottsága a napokban ünnepségen köszöntötte az új szakközépiskolai és szakmunkástanulókat. Az ünnepséget rövid üzemlátogatás követte.

Rejtvényfejtők figyelmébe!

A Napló 1981. augusztus 2-i számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Zánka, Együtt egymásért, Szabadság, Csillebércen, Margitsziget, Kodály.
50-50 forintos könyvválványt nyertek: Borusz Gáborné Debrecen, Poroszlay u. 89., Dr. Arany István Debrecen, Martonfalvi u. 7., Petrovics Zoltán Debrecen, Gyergyó u. 11., Kacsurskák Józsefné Debrecen, Katalin u. 45., Tanaka László Debrecen, Szabadság útja 47., Csengeri Józsefné Debrecen, Belovannisz u. 14., Ort István Berettyóújfalun, Besenyei lakótelep 6., Mező Árpád Hajdúbüszörmény, Pál Nagy Zsigmond u. 9., Jászay Pálme Abaujszántó, id. Pardi Sándor Létavértes, Petőfi u. 1.

HÉTFŐ
POZSONY 1.
16.05 Hírek. 16.10 A nevelésről. 16.40 Sportmagazin. 17.10 Katonák műsora. 18.05 Találkozás barátokkal. 18.30 Orvosi tanácsok. 18.40 Természetfilm. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Tévéfilm 2. rész. 21.10 Zenés szórakoztató műsor. 21.50 A rendőrség közélet. 22.05 Huszonnyeg óra a világban. 22.25 Publicisztikai műsor. 22.25 Hírek.
POZSONY 2.
17.05 Híradó. 17.20 Ráportmúsa. 17.45 A Fekete-tenger hullámai. Szovjet tévésorozat. 19.00 Kerékpáros VB. 21.35 Aktuálisok. 22.05 Kerékpáros VB.
BUKAREST
15.00 Magyar nyelvű adás. 17.50 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.25 Gazdasági hírek. 18.40 Tudomány és technika. 19.20 A remény szele. Angol film. 20.15 Vihárhíradó. 20.40 Mesterek 21.05 Tv-híradó.